પૂજ્ય શ્રી લાધાજી સ્વામી સ્મારક ગ્રંથમાળા-મણકો ૨૨ મો.

ૐ

શ્રી પ્રશ્નવ્યાકરણ સૂત્ર

[ગુજરાતી અનુવાદ]

અનુવાદક
સ્વ. જૈનાચાર્ય પૂજ્ય શ્રી લાધાજી સ્વામીના શિષ્ય
મુનિ શ્રી છોટાલાલજી.
(લીંબડી સંપ્રદાય)

महव्वए पंच अणुव्वए य । तहेव पंचासवसंवरे य ॥
विरंति इह सामणियंमि पन्ने । लवावसक्की समणे त्तिबेमि॥
सूयगडांग ॥

પ્રકાશક
નાથાલાલ ડાહ્યાભાઈ શાહ
ઓન. સેક્રેટરી, પૂજ્ય શ્રી લાધાજી સ્વામી પુસ્તકાલય, લીંબડી.

આવૃત્તિ ૧ લી　　　　પ્રત ૧૦૦૦
વીર સંવત ૨૪૫૯. સને ૧૯૩૩. વિ. સં. ૧૯૮૯

અમદાવાદ—ધી "ડાયમંડ જ્યુબિલી" પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં
પરીખ દેવીદાસ છગનલાલે છાપ્યું.

મૂલ્ય ૧૦ આના

ચરણુકમળમાં

અનાદિ કાળથી કર્મનાં આવરણોમાં અટવાતા
મુજ રંકનો હાથ ઝાલી આત્મા અને કર્મ
શક્તિની ઓળખાણ કરાવી, કર્મચક્રમાંથી
મુક્ત થઇ મુક્તિના માર્ગને બતાવી જેણે
અનંત ઉપકાર કર્યો છે, તે ઉપકાર-
ના સ્મરણરૂપે હો અર્પણ
આ પુષ્પ પાંખડી,
સ્વ. જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ પૂજ્યશ્રી
લાધાજી સ્વામીના ચરણાર-
વિંદમાં વિનમ્ર ભાવે અર્પિત

બાળ શિષ્ય મુનિ છોટાલાલજી

ક્ષમાપ્રાર્થના

પ્રસ્તુત પ્રશ્નવ્યાકરણ સૂત્રના ગુજરાતી અનુવાદની જાહેરાતના હેન્ડબીલમાં જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું કે—"આ ગ્રંથને મુનિ પુણ્યવિજયની સુંદર પ્રસ્તાવનાથી સુશોભિત કરવામાં આવશે." એટલે વાચકો આ પુસ્તકનું પાનું ઉઘાડતાં તે પ્રસ્તાવના જોવાની આશા જરૂરજ રાખતા હશે; પણ જ્યારે તેનું પાનું ઉઘાડતાં તે આશાને નિરાશામા ફેરવાયલી જોશે ત્યારે જરૂર કેટલાક વાચકોને દુઃખ થશે એ હું બરાબર સમજું છું, અને તે બદલ પ્રારંભમાંજ હું તે ઉદાર અને સ્નેહી વાચક બંધુઓની સવિનય ક્ષમા પ્રાર્થું છું.

મુનિવર શ્રીયુત છોટાલાલજી સ્વામીનો અને મારો એકજ ધર્મપ્રચારક ધર્મપિતા શ્રમણ ભગવાન્ મહાવીર પ્રભુના પુત્ર તરીકેનો અંગત સ્નેહસંબંધ વર્ષો થયાં નિખાલસપણે ચાલ્યો આવતો હતો. તેને પરિણામે ગત ચાતુર્માસમાં એટલે કે વિક્રમ સંવત ૧૯૮૮ના ચાતુર્માસમાં તેઓશ્રીએ મને પ્રશ્નવ્યાકરણના અનુવાદ ઉપર વિસ્તૃત પ્રસ્તાવના લખવા અત્યંત આદર અને લાગણીભરી રીતે આગ્રહ કર્યો. જો કે હું સાચું કહું તો, મારી કાર્યસરણી ભિન્ન દિશામાં વહેતી હોવાથી પ્રસ્તુત પુસ્તકની પ્રસ્તાવના લખવા માટેની જે તૈયારી જોઈયે તે જરાય નહોતી અને તે માટેની રૂપરેખાય મારા મગજમાં નહોતી, તેથી મેં તેઓશ્રીને તે માટે ના પાડી હતી; તેમ છતાં તેઓશ્રીએ મારા સમક્ષ એવી દલીલ રજુ કરી કે—

"આપ આ પુસ્તક ઉપર પ્રસ્તાવના લખશો તો ઉભય સંપ્રદાયની સમજદાર જનતા ઉપર એવી અસર પડશે કે—પરસ્પરમાં અમુક અંશે ભિન્ન ભિન્ન માન્યતા ધરાવવા છતાં એકજ ધર્મપિતાના પુત્ર સમાન, ઉભય સંપ્રદાયના જૈન મુનિઓ સત્ય સિદ્ધાંતની બાબતમાં પરસ્પર સહકાર અને સમભાવ સાધી શકે છે, અને તેથી

પ્રસ્તાવના

સુવર્ણ વસ્તુતઃ શુદ્ધ અને નિર્મળજ હોય છે. ભૂત ભવિષ્ય અને વર્તમાન એ ત્રણે કાળમાં સુવર્ણ સુવર્ણરૂપે રહે છે. કોઈ વખતે તે સુવર્ણનાં કણો જ્યામાં જામે છે-કોઇ સુવર્ણકાર તેને જમાવે છે, ત્યારે તે સુવર્ણના અલંકારો બને છે અને તે વખતે તેની મોંઘી કિંમત અંકાય છે. જ્યારે એ જથો વિખરાઈ જાય છે ત્યારે તે માટી સાથે મળી જાય છે અને તેના પર વધુ માટીના થર જામે છે ત્યારે તે સામાન્ય જનસમાજની દૃષ્ટિથી અદૃશ્ય બને છે. કેટલાક વખતે સુવર્ણનાં રજકણો વધુ છૂટાં પડી ગએલાં હોય, તો સુવર્ણમિશ્રિત માટીને નહિ જાણનારાઓ એ માટીનો-માટીમાં છૂપાએલ સુવર્ણનો હલકામાં હલકા કાર્યમાં પણ ઉપયોગ કરે છે.

એજ રીતે આત્મા વસ્તુતઃ શુદ્ધ-નિર્મળ-અજર-અમર હોવા છતાં, ત્રણે કાળે શાશ્વત-સિદ્ધ સ્વરૂપી હોવા છતાં, કર્મરૂપ માટીનાં આવરણોથી એવો વ્યાપ્ત થઈ ગયો છે કે એ અજરામર આત્માને **पुनरपि जननं पुनरपि मरणं**-વારંવાર જન્મ મરણનાં આવર્તનો કરવાં પડે છે, સ્થૂળ દૃષ્ટિએ મનુષ્ય-દેવ-પશુ-પક્ષી અને નરકના અવતારો ધારણ કરી તે તે ગતિનાં સુખદુઃખના કર્તા-ભોક્તા તરીકે ગણાવું પડે છે. પોતાના સ્વરૂપને ભૂલી ગએલ આત્મા અજ્ઞાન-વડે કરીને સિંહે પોતાને માનેલ ઘેટાની માફક આ સ્થૂલ દેહમાંજ હુંપણું માની નાનાવિધ કર્મો કરી વધુ ને વધુ કર્મરૂપ માટીના થરની નીચે દબાઈ જઈ આત્માનું આત્માપણુંજ વિસરી જાય છે, અને લાંબા કાળની એ ભૂલને પરિણામે આત્મા-અનંત શક્તિમાન આત્મા પોતાનાંજ કરેલાં કર્મની પાસે પોતે રંક-ગુલામ જેવો બની જઇને નાચ નાચે છે. ક્ષણિક અને નાશવંત સુખ-ખરી રીતે સુખા-ભાસને જોઇને તે આનંદથી નાચી ઉઠે છે, અને ક્ષણિક-નાશવંત

દુઃખ-દુઃખાભાસને જોઈને તે રડી પડે છે. આવી રીતે રડતા [illegible] અને હસતાં [illegible] કેટલાએ કાળ-યુગને વિતાવી નાંખ્યા તેની [illegible] [illegible] નથી। તે કર્મનો કર્તા અને ભોક્તા નિશ્ચયનયની અપેક્ષાએ એ આત્મા ભલે ન હોય, પરન્તુ વ્યવહારનયની અપેક્ષાએ તો આત્માજ કર્મનો કર્તા અને ભોક્તા છે; અને શ્રી વીતરાગ દેવ પણ કહે છે]—"अप्पा कत्ता विकत्ता य, दुहाणय सुहाणय"—અર્થાત્ દુઃખ-સુખનો કર્તા અને ભોક્તા આત્મા પોતેજ છે; એ સિદ્ધાન્તને [illegible] જૈન સિદ્ધાન્તકાર અને શ્રી ભગવદ્‌ગીતાકાર પણ આત્મને [illegible] [illegible] તરીકે ઓળખાવે છે. જેનામાં [illegible] નિર્મળતા છે તેને તો એ વાત જરૂર સમ- [illegible]

[illegible] કર્તા અને ભોક્તા આત્મા છે એ વાત [illegible] અપેક્ષાએ. જૈન ધર્મના સિદ્ધાન્તો [illegible] અનેકાન્તવાદી છે. અમુક અપેક્ષાએ [illegible] અનિત્ય, અર્થાત્ [illegible] [illegible]

જો દરેક દરેક કર્મનાં ફળ ભોગવવાંજ પડતાં હોય તો આત્માને માટે કોઈ પણ કાળે મુક્તિ સંભવેજ નહિ, કારણકે જ્યાંસુધી પાંચ પ્રકારના શરીરમાં આત્મા રહે અને પૂર્વકૃત (એટલે જે સમયે કર્મના ફળવિપાક ભોગવતો હોય તેની પહેલાં કોઈ પણ સમયે કરેલાં કર્મ, પછી તે પાંચ-પચીસ જન્માન્તર પહેલાં કર્યાં હોય કે માત્ર પા કલાક પહેલાં કર્યાં હોય પણ ભોગવવાના-અનુભવવાના વખત પહેલાં કોઈ પણ વખતે કરેલાં કર્મ, તે પૂર્વકૃત) કર્મનાં ફળવિપાક જ્યારે જ્યારે ભોગવાતા હોય ત્યારે ત્યારે એજ સમયે નવાં કર્મ-શુભાશુભ કર્મ બંધાતાંજ હોય છે; પરન્તુ નવાં કર્મ જે વખતે બંધાતાં હોય છે તે વખતે જો તે આત્માનાં મન-વચન અને કાયા ત્રણે એકાકાર થાય તોજ એ કર્મનો બંધ પડે છે; પણ જો અવ્યક્ત ભાવે-નિર્લેપ ભાવે-અનાસક્તિપણે એ કર્મો થતાં હોય તો પછી એ કર્મોના પાકા બંધ પડતા નથી, અને તેથી તેવાં કર્મો વગરભોગવ્યે પણ દૂર કરી શકાય છે, એમ શ્રી વીતરાગ દેવ કહે છે.

આ વાત વ્યવહારથી પણ સમજી શકાય તેવી છે. ઇરાદા-પૂર્વક-દ્વેષપૂર્વક કોઇને અપાએલ મારી નાંખવાની ધમકી એ ગુન્હો ગણાય છે અને તે જો સાબીત થાય છે તો તેની શિક્ષા પણ ધમકી આપનારને ભોગવવી પડે છે; અને થોડા પણ ઇરાદા વિના કે દ્વેષ વિના અજાણપણે કદાચ કોઈને પ્રહાર થઈ ગયો હોય અને તે જો સાબીત કરી શકાય તો તે શિક્ષા ભોગવતો નથી. જેમ વ્યવહારમાં આ નિયમ છે તેવીજ રીતે કર્મબંધન અને તેના ફળ ભોગવવાના સંબંધમાં પણ જ્ઞાનદૃષ્ટિએ સમજી શકાય તેમ છે અને એથી જ શ્રી વીરપ્રભુએ કથેલ છે કે "ક્રિયાએ બંધ નથી પણ પરિણામે બંધ છે" અને તે કથન સર્વાંશે સત્ય છે.

કર્મના સંબંધમાં જૈન સિદ્ધાન્તના અનેકાન્તવાદના આધારે એક વાત એ પણ વિચારવા જેવી જણાય છે કે, દરેક આત્માને પોતપોતાનાંજ કરેલાં શુભાશુભ કર્મનાં ફળ ભોગવવાનાં હોય છે-

[illegible] શુભાશુભ કર્મના બંધનો સાથે અને તેનાં [illegible]
[illegible] એક બીજાને કાંઈ સંબંધજ નથી. આવા પ્રકારની
[illegible] એક કેળવત થઈ ગઈ છે કે "જે કરે તે ભોગવે,"
[illegible] સ્ત્રી–પતિ વગેરેને એક બીજાને એક
[illegible] ભોગવવા પડતાજ નથી: આ માન્યતા-
[illegible] પરસ્પરનો સ્નેહ સેવાભાવ અને એ
[illegible] ભાવનો સમાગમ નાશ થઈ
[illegible] સ્વાર્થ હોય તો કાંઈક પણ
[illegible] સહાય કરે, પણ
[illegible] સુધી જ: જ્યારે પોતાને
[illegible] થાય, ત્યારે આપણે
[illegible] આપણે શું કરીએ"
[illegible] પરિણામે [illegible] શુંકતા
[illegible] છે. અમુક
[illegible] ભોગવવામાં બોજા-
[illegible] કંઈક રે અ
[illegible] નથી આવું
[illegible] તેનો [illegible]
[illegible] ન હેય,
[illegible]

શા આધારે જનસમાજ માની બેઠેલ છે, તે આ લખનારથી સમજાતું નથી.

એ વાત તો સહુ કોઇ કબુલ કરે છે કે-કરેલાં શુભાશુભ કર્મનાં ફળ કોઇ પણ કાળે ભોગવવાં તો પડે છેજ, અને તે પણ જ્યાંસુધી આત્મા પોતપોતાના સ્વરૂપને જાણે નહિ-વિભાવમાંથી નીકળી સ્વભાવમાં ન આવે ત્યાંસુધી તે સદુદ્યમ કરી શકે નહિ. એ કર્મનાં આવરણોને દૂર કરવાને પોતે પોતાની શક્તિનો ઉપયોગ ન કરતાં મનને અધીન વર્તે ત્યાંસુધી તો તે આત્માને પોતે કર્મથી નિર્લેપ હોવા છતાં કર્મબંધનથી બંધાઇને જન્મ જરા મરણના અને જન્મ જન્માંતરોના ફળવિપાક ભોગવવા પડવાનાજ, કારણકે બંધન અને મુક્તિનું કારણ મન છે. એ મન જીતાઇ જાય, મન આત્માને અધીન બની જાય, મન મરી જાય, એટલે એજ ઘડીએ આત્માની દેહાધ્યાસાદિની સઘળી ભ્રમણા ટળી જાય અને સ્વસ્વરૂપમાં સ્થિત થઇ, અરણીક મુનિ કે ગજસુકુમાર મુનિની પેઠે અલ્પ સમયમાં કૈવલ્યજ્ઞાન અને કૈવલ્યદર્શનને પ્રાપ્ત કરી કદાચ અંતકૃત કેવળી થઇને પરમ પદે સ્થિત થાય. એટલા માટેજ શ્રીવીતરાગ દેવે કહ્યું છે કે-એગે જીયે જીયા પંચ અર્થાત્ એક મનને જીત્યું એટલે પાંચે ઇંદ્રિયો જીતાઈ ગઇ, અને પાંચ ઈંદ્રિયોના વિષયો જીતાયા એટલે સર્વ કાંઈ જીતાઇ ગયું. શ્રીમાન્ આનંદઘનજી મહારાજે શ્રી કુંથુનાથજીના સ્તવનમાં કહ્યું છે કે "મન જીત્યું તેણે સઘળુંરે જીત્યું, એહ વાત નહિ ખોટી." આ કથન સંપૂર્ણ સત્ય છે.

મનને જીતવા માટે અને કર્મનાં આવરણો દૂર કરવા માટે કર્મના સ્વરૂપને જાણવું જોઇએ, કારણકે જે વસ્તુસ્થિતિ હાનિકારક હોય, જે પ્રવૃત્તિથી કોઈ પણ જાતનું નુકસાન થતું હોય, તે વસ્તુ અથવા પ્રવૃત્તિના યથાર્થ સ્વરૂપને જાણવું જોઇએ. તેના

[illegible] સ્વરૂપને જાણ્યા સિવાય તેનો ભય ન થાય અને ભય થયા સિવાય તેનો ત્યાગ પણ થઈ શકે નહિ; અફીણ કે સોમલ વગેરેની [illegible] ન થએ હોય, તેના પરિણામને જાણ્યું ન હોય તો અજા[illegible] પણ તેનો ઉપયોગ થવાનો સંભવ રહે છે; અને એ સ્વરૂપે [illegible] અને [illegible] આશાથી, જેરથી દૂર નાશે [illegible] સ્વરૂપને જાણવાની અનંત આવશ્યકતા છે. એ [illegible] શ્રી વીર પ્રભુએ શ્રીપ્રશ્નવ્યાકરણ સૂત્રમાં [illegible] નિદિત અને શિથિલ [illegible] છે, આત્મા [illegible] વધુ ને વધુ [illegible] છે, અને એ [illegible] છે, વગેરે વિસ્તારપૂર્વક કહ્યું છે. [illegible] જ્ઞાનની [illegible] જરૂર છે તેવીજ [illegible] પણ જરૂર છે. એ જ્ઞાન પણ [illegible] શ્રીપ્રભુએ [illegible] શ્રીજીવરાશી [illegible] [illegible] સામાન્ય [illegible] આ અનુવાદનો પ્રયત્ન [illegible] કરી શકે.

[illegible]

પ્રસ્તુત પુસ્તકમાં, હિંસા-જૂઠ-ચોરી-અબ્રહ્મચર્ય-પરિગ્રહ એ પાંચ પ્રકારના આસ્રવ કર્મનું આવવું, એ વિષેનો અધિકાર પ્રથમ ખંડ માં છે; અને અહિંસા-સત્ય-અસ્તેય-બ્રહ્મચર્ય-અપરિગ્રહ એ પાંચ સંવરનો અધિકાર બીજા ખંડમાં છે. એ વર્ણનની મહત્તા-ખુદ તીર્થંકર દેવની વાણીની મહત્તા હું પામર શું કથી શકું? વાચકોએ વિચારપૂર્વક આ સૂત્રનું મનનપૂર્વક વાંચન કરવું, અને જો કોઈ પણ વાડાના દુરાગ્રહમાં પોતાની બુદ્ધિને ગોંધી રાખ્યા વિના તટસ્થતાથી એકથી વધુ વાર આ શાસ્ત્રનું વાચન કરવામાં આવશે તો હું વિશ્વાસ-પૂર્વક કહી શકું કે વાંચનારને પોતાના માનવજીવનની ઉપયોગિતા અને આત્મકલ્યાણની સાચી સાધના જરૂર જડી આવશે. વૈદ તો દર્દની ચિકિત્સા કરી દવા આપી શકે, પછી દવા ખાવી અને કરી પાળવી અને આરોગ્ય પ્રાપ્ત કરવું કે કેમ તે તો દર્દીની મરજીની વાત છે. એજ રીતે જન્મ જરા મરણ-ભવરોગ મટાડવા માટેની અમૂલ્ય ઔષધિ શ્રી વીતરાગદેવે આપણને આપી છે તેનો ઉપયોગ કેવો કરવો એ તો માનવની વૃત્તિ ઉપરજ આધાર રાખે છે ને!

મ્હારી શારીરિક અસ્વસ્થ પ્રકૃતિ અને બીજી કેટલીક પ્રવૃત્તિને લીધે તેમજ એક અશુદ્ધ પ્રતિ ઉપરથી કરાયલું પ્રથમ વારનું ભાષાન્તર બીનઉપયોગી થવાથી આખુંયે ભાષાન્તર ફરી વાર લખવું પડેલું હોવાથી પુસ્તકપ્રસિદ્ધિમાં ધારવા કરતાં ઘણી વધારે ઢીલ થઈ છે તેને માટે વાચકવર્ગ પાસે ક્ષમા યાચું છું. મ્હારા હમેશના સહાયક સેવાપ્રેમી મુનિવર્ય શ્રી લક્ષ્મીચંદજી મુનિની જો મને સંપૂર્ણ સહાય ન હોત તો હું જે કાંઈ આવી સાહિત્ય પ્રવૃત્તિ કરી શકું છું તે કદિ પણ ન જ બનત; એ એમની સહાય મારા પર ઉપકારકજ છે. વળી આ પુસ્તક જે કાંઈ સુવાચ્ય બન્યું છે તે શ્રી સુનીલાલ વર્ધમાન શાહના અથાગ શ્રમને આભારી છે, એ ઋણનો પણ અત્ર સ્વીકાર કરવો જોઈએ.

આ સૂત્રનો અનુવાદ કરવામાં જે છાપેલી પ્રતો અને જે હસ્તલિખિત પ્રતોનો ઉપયોગ કર્યો છે, તેમજ શબ્દાર્થને સ્પષ્ટતાથી સમજાવવા માટે શતાવધાની પંડિતરત્ન શ્રી રત્નચંદ્રજી સ્વામી કૃત અર્ધમાગધી શબ્દકોષની મોટી સહાય મળી છે.

આ પુસ્તકની પ્રસ્તાવના લખવાનું વિદ્વાન મુનિરત્નશ્રી પુણ્યવિજયજી (પ્રવર્તક શ્રી કાન્તિવિજયજીના શિષ્ય) [illegible] શ્રીમાન્ ચતુરવિજયજી [illegible] એ સ્વીકાર્યું હતું; પરન્તુ અનુવાદ ફરીથી કરતાં [illegible] સમય ગયો અને પુસ્તક ઉતાવળે પ્રસિદ્ધ [illegible] નહિ, એટલે તે પ્રસ્તાવના લખી શક્યા નહિ. તેમની [illegible] ઉપર કાંઈ અનેરો પ્રકાશ પડત, [illegible] ન બની શક્યું નથી.

[illegible] આ અનુવાદના વાચન-મનનથી [illegible] આત્મજાગૃતિ [illegible]

ન થાય, આવું આ મંદિરનું થોડું પણ જો કાંઇ બની શકે તે । આ રંક પ્રયત્ન સફળ થયો ગણી હું કૃતકૃત્યતા અનુભવીશ.

सुखिनः सन्तु सर्वत्र सर्वे सन्तु निरामयाः
सर्वे भद्राणि पश्यन्तु मा कश्चिद् दुःखमाप्नुयात्

અમદાવાદ.
ાસો સુદિ ૧૫
ર સંવત ૨૪૫૮
મ સંવત ૧૯૮૮

લિ:
જૈન મુનિ [illegible]

અનુક્રમણિકા.

ૐ શ્રી

પૂજ્ય શ્રી લાધાજી સ્વામી સદ્ગુરવે નમઃ

શ્રી પ્રશ્નવ્યાકરણ સૂત્ર

પ્રસ્તાવના.

શ્રી શ્રમણ ભગવંત મહાવીર સ્વામીના પાંચમા ગણધર શ્રી સુધર્મા સ્વામી પોતાના વડા શિષ્ય શ્રી જંબૂ સ્વામીને કહે છે કે, હે જંબૂ! હવે હું "શ્રી પ્રશ્નવ્યાકરણ સૂત્ર" સંભળાવું છું. જીવરૂપ તળાવમાં કર્મરૂપ પાણી આવવાનો આસવરૂપ માર્ગ અને તે આસવને બંધ કરનાર સંવરરૂપ જે પ્રતિબંધ અથવા દિવાલ છે તે આ સૂત્રમાં કહેલ છે. આ તત્ત્વનો-સત્યાસત્યનો નિર્ણય કરવા માટે હું આ શાસ્ત્ર સંભળાવું છું. આવું આ શાસ્ત્ર શ્રી તીર્થંકરદેવે પોતાના અપૂર્વ જ્ઞાનથી જાણીને કહેલ છે.

કર્મ આવવાનાં પાંચ દ્વાર.

શ્રી જિનેશ્વર દેવે કર્મ આવવાનાં દ્વાર રૂપ આસવના પાંચ ભેદ કહેલ છે. એ પાંચ પ્રકારના આસવ સંસારી જીવની માફક (સંસારની માફક) આદિરહિત છે, પરન્તુ અનેક પ્રકારના જીવોમાના કોઇ જીવની અપેક્ષાએ તેનો અંત પણ છે. તે પાંચે આસવનાં નામ આ પ્રમાણે: (૧) હિંસા આસવ-અર્થાત એકેન્દ્રિયથી પંચેન્દ્રિય પર્યન્તના જીવોનો ઘાત કરવો (૨) મૃષા આસવ-અર્થાત અસત્ય બોલે તે. (૩) અદત્ત આસવ અર્થાત રજા વિના કે માલેકે આપ્યા વિના કોઇ પણ વસ્તુ ગ્રહણ કરે તે. (૪) અબ્રહ્મ આસવ અર્થાત મૈથુનસેવન કરે તે. (૫) પરિગ્રહ આસવ અર્થાત કોઇ પણ વસ્તુનો સંગ્રહ અને તે પર મમત્વ કરે તે.

આ પાંચ આસવના પાંચ અધ્યયન કહેલાં છે.

આસ્રવ દ્વાર

અધ્યયન ૧ લું

હિંસાકર્મ

પ્રથમ અધ્યયનનાં પાંચ દ્વાર કહેલાં છે, તે પાંચ દ્વાર આ પ્રમાણે:—(૧) પ્રથમ દ્વારમાં હિંસાનું શું સ્વરૂપ છે તે કહેલ છે; (૨) બીજા દ્વારમાં હિંસાનાં નામ કહેલ છે; (૩) ત્રીજા દ્વારમાં જે જે કારણોથી હિંસા થાય છે તે કારણો કથેલ છે; (૪) ચોથા દ્વારમાં હિંસાથી જે પરિણામ આવે છે તે હિંસાનાં ફળો સમજાવેલ છે; અને (૫) પાંચમા દ્વારમાં જે પાપી જનો પ્રાણવધ કરે છે તેઓનું સ્વરૂપ સમજાવેલ છે. એ પાંચ પ્રકારના દ્વારવાળા આ અધ્યયનમાં આસ્રવનું સ્વરૂપ કહું છું તે સાંભળો. (એમ શ્રી સુધર્મા સ્વામી શ્રી જંબૂ સ્વામી પ્રત્યે કહે છે).

હિંસાનું સ્વરૂપ.

શ્રી જિનેશ્વરદેવે એ પ્રાણવધને હમેશાં પાપકારી અર્થાત્ પાપપ્રકૃતિનું બંધન કરવાવાળો, ચંડ ક્રોધના કારણરૂપ, રૌદ્ર–ભયંકર, ક્ષુદ્ર–દ્રોહનો કરનાર, સાહસિક, વગર વિચાર્યે કરેલો, અનાર્ય–મ્લેચ્છાદિકોએ પ્રવર્તાવેલો, નિર્ઘૃણ–પાપની દુગંછા વિનાનો, શંસ–ક્રૂર અથવા સૂગરહિત, મહા ભયકારી, પ્રતિભય–બીજાઓને ભય ઉપજાવણહાર, અતિભય–મારણાંતિક ભયનો કરનાર, ભયાનક–પ્રાણી

માતને ભયના સ્થાનરૂપ, ત્રાસના સ્થાનરૂપ, અન્યાયકારી ઉદ્વેગકારી, પરલોકાદિની અપેક્ષારહિત, શ્રુત-ચારિત્રાદિ ધર્મની રહિત, પીપાસા-સ્નેહથી રહિત, દયારહિત, છેવટે નરકમાં લઈ જનારો, મોહ તથા મહાભયનો કરનાર, અને પ્રાણત્યાગરૂપ દીનપણાને ઉપજાવનાર એવો કહ્યો છે.

હિંસાનાં નામ.

હવે હિંસાનાં ગુણનિષ્પન્ન એવાં ૩૦ નામ કહે છેઃ (૧) પ્રાણવધ, એકેન્દ્રિયના ચાર પ્રાણથી માંડી પંચેન્દ્રિયના દશ પ્રાણ પર્યંતના પ્રાણનો નાશ કરવો તે, (૨) [illegible] જીવનું ઉન્મૂલન કરવું તે, અર્થાત્ જેમ વૃક્ષને [illegible] કાઢવામાં આવે છે, તેવી રીતે શરી[illegible] જીવને કાઢી નાખવો તે, (૩) વિશ્વાસના હેતુ માટે [illegible], (૪) [illegible]-વિહિંસા અર્થાત્ જીવનો વિરોધ કરીને [illegible] કરતા [illegible] કરવું તે, (૬) ઘાત [illegible] તે, (૮) વધ કરવો તે, (૯) પ્રાણી[illegible] પજવવા તે, (૧૦) [illegible] [illegible] અનેક [illegible] (૧૧) [illegible] (૧૨) [illegible] (૧૩) [illegible] (૧૪) [illegible] (૧૫) [illegible]

(૧૮) દુર્ગતિમાં પાડવું, (૧૯) પાપપ્રકૃતિનો વિસ્તાર કરાવવો, (૨૦) પાપકાર્યમાં આસક્ત થવું, (૨૧) શરીર છેદન, (૨૨) જીવિતવ્યનો અંત કરવો, (૨૩) ભય કરવો, (૨૪) ઋણ (ભવરૂપ દેવું) વધારવું, (૨૫) વજ્ર સ- યુક્ત, (૨૬) પરિતાપ–દુઃખરૂપ આસ્રવ, (૨૭) પ્ર- કાઢવા, (૨૮) જીવથી રહિત કરવું, (૨૯) પ્રા- કરવું, (૩૦) પ્રાણીઓના ઉત્તમ ગુણની વિરા- કરવી, ચારિત્રાદિ ગુણની વિરાધના કરવી.

એ રીતે સમુચ્ચયે ત્રીસ નામ પ્રાણવધ કહેલાં છે, અને તે ત્રીસે પ્રાણવધ રૂપ કર્મ દેનાર છે.

વિશિષ્ટ હિંસા.

હવે કેટલાક પાપીઓ ઉપર કહ્યા સિવ- રીતે પણ હિંસા કરે છે, તે કહે છે. અસંયતિ, અનુપશાન્ત પરિણામવાળા અને મન, વચન, યોગને ધારણ કરન રે છે. એ પ્રાણવધ બહુવિધ–અનેક સા કરનાર જીવોને દુઃખ ઉપજાવવા અને ત- જણાવેલ ત્રસ–સ્થાવર જીવો વાળા હોય છે.

જળચરઃ—(પ હીન) મત્સ્ય, તિમિંગલ જાતિનાં વગેરે અનેક પ્ર- પ્રકારના દેડકા, બે પ્રકારના કાચબા, ન

પ્રકારના માછ, દિલિ, વેઢક, મંડુક, સીમાકાર, પુલક એ પાંચ પ્રકારના ગ્રાહ, સુસુમાર એ વિગેરે અનેક જાતનાં જળચર.

સ્થળચર:—મૃગ, રૂરૂ જાતિનો મૃગ, અષ્ટાપદ, ચમરી ગાય, [illegible], ગાડર, સસલાં, વનચર પ્રાણી, ગોધા, રોહિત, [illegible], [illegible], ઉંટ, ગધેડા, વાંદરા, રોઝ, નહાર, શિયાળ, નાના [illegible], મોટા સુઅર, શ્રીકંઠક, આવર્ત, [illegible], બે ખરીવાળા પશુ, એક જાતિનાં હરણ, પાડા, [illegible], [illegible], નખ ખુરી વિગેરે જીવ, કુતરા, તરક્ષ, [illegible], [illegible], કેસરી સિંહ, [illegible], વગેરે ચતુષ્પાદ [illegible].

[illegible]—અજગર, ફેણ વિનાનો સર્પ, દષ્ટિવિષ સર્પ, [illegible] સર્પ, ફેણ ન માંડે તેવા સર્પ, કાકોદર, [illegible], [illegible], [illegible] સર્પ, મહોરગ, ઇત્યાદિ અનેક પ્રકારના [illegible].

[illegible]—[illegible], [illegible], [illegible], [illegible], ઉંદર, [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] જીવ, [illegible], [illegible], [illegible] ભુજપર વિ.

[illegible]

ભીંગારક, કોણાલગ, જીવેજીવક, તેતર, વર્તકા, લાવો, કપીંજલ, હોલા, કાગ, પારેવા, ચીડી, ઢંક, કુકડા, મેસર, નાચનારા મોર, ચકોર, હયપુંડરીક, કરંકરક, સીંચાણા, કાગડા, વિહંગ, ભેણાસી, ચાસ, વડવાગોળ, ચામાચીડીયાં, વિતતપંખી, એ વગેરે ખેચર પક્ષીના ભેદો.

ઉપર કહ્યા તે જળચર, સ્થળચર, ખેચર, અને પંચેન્દ્રિય પશુના સમૂહને હણે, બેઇન્દ્રિય, ત્રીઇન્દ્રિય, અને ચૌરેન્દ્રિય જીવોને હણે, વિવિધ પ્રકારના જીવોને હણે કે જેમને પોતાનું જીવિત વહાલું છે અને મરણના દુઃખથી ત્રાસે છે. એ બિચારા રાંક જીવોને ક્રૂર કર્મ કરનારાઓ હણે છે.

હિંસાનાં કારણો.

તેઓ એ પ્રાણીઓને જે જે કારણે કરીને હણે છે, તે કારણો નીચે મુજબ છેઃ—ચામડાં, ચરબી, માંસ, મેદ, લોહી, જમણા પાસાની ગાંઠ, ફેફસાં, મગજ, હૃદયનું માંસ, આંતરડાં, પિત્ત, ફોફ્સ (શરીરની અંદરનું અવયવ), દાંત, હાડકાં, હાડકાંની અંદરની મજ્જા, નખ, આંખ, કાન, નસો, નાક, નાડી, શીંગડાં, દાઢ, પાંખ, વિષ, હાથીદાંત, અને વાળને માટે પંચેંદ્રિય જીવને હણે છે.

ભ્રમર, મધુકર વગેરે ચૌરિંદ્રિય જીવના સમૂહના મધુરા રસમાં ગૃદ્ધ થએલાઓ ચૌરિંદ્રિય જીવોને હણે છે. તેવીજ રીતે શરીરના રક્ષણને અર્થે, ઉધને અર્થે રાંક ત્રીઇંદ્રિય જીવો (જૂ-માંકણ ઈત્યાદિ)ને હણે છે. વસ્ત્રને

અર્થે (રેશમ ઇત્યાદિ) કીડા વગેરેને, ઘરને અર્થે બેઇંદ્રિય જીવો ભાગની માટીને, તેમજ વિભૂષણને અર્થે (મોતી-સીપ વગેરે) બેઇંદ્રિય જીવોને, એ રીતે અનેક કારણોને માટે અજ્ઞાની જીવો બેઇંદ્રિયાદિ ત્રસ જીવોને હણે છે.

એ સિવાય એકેંદ્રિયને આશ્રયે રહેલા ત્રસ જીવોને તથા ત્રસ જીવોને આશ્રયે રહેલા એકેન્દ્રિય જીવોને પણ તેઓ અનેક પ્રકારે હણે છે. તે બિચારા એકેન્દ્રિય જીવો [illegible] છે, શરણરહિત છે, અનાથ છે, બાંધવ રહિત છે, કર્મરૂપી સાંકળથી બંધાયેલા છે, અકુશળ [illegible] છે, મંદબુદ્ધિ લોકો જેમને જાણતા નથી [illegible] એવા પૃથ્વીકાયના જીવો છે તથા પૃથ્વીને આશ્રયે રહેલા (અળસિયા વગેરે) જીવો છે, પાણીના જીવો છે તથા પાણીને આશ્રયે રહેલા (પોરા વગેરે) જીવો છે, અગ્નિના જીવો છે, વાયુના જીવો છે; તૃણ-વનસ્પતિ [illegible] તેને આશ્રયે રહેલા જીવો છે. તે [illegible] છે અને તેમના [illegible] [illegible]

હિંસાનાં વિશિષ્ટ કારણ.

હવે જે જે કારણે કરીને હિંસા થાય છે, તે તે કારણો કહે છે. ખેતી, કમળસહિત ચોગુણી વાવ, કમળસહિત ગોળ વાવ, કયારા, કૂવા, વણખોદેલું તળાવ, ખોદેલું તળાવ, આદીખાણુ, વેદિકા, નગરની ખાઈ, વાડી, કીડાનાં સ્થાન, મરણ પામેલાનાં પગલાં, ગઢ, બારણાં, ગઢની પોળ, ગઢના કોઠા, ગઢ અને નગર વચ્ચેનો માર્ગ, પૂલ, માર્ગ તથા પગથીયાં, મહેલો, તેના ભાગો, ભવન, ગૃહ, ઘાસના કુબા, પર્વત ઉપરનાં ગૃહ, હાટ, પ્રતિમાનું સ્થાનક, શિખરબંધ દેવમંદિર, ચિત્રસભા, પરબ, દેવનાં સ્થાનક, તાપસાદિકનાં સ્થાનક, ભોંયરાં અને માંડવા, તેમજ ધાતુનાં વાસણ, માટીનાં વાસણ, (ઘંટી ખાંડણીયો વિગેરે) ઘરનાં રાચરચીલાં, એ વગેરે અનેક પ્રકારના કારણે મંદ બુદ્ધિવાળાઓ પૃથ્વી કાયની હિંસા કરે છે.

સ્નાન, પાન, ભોજન, વસ્ત્ર ધોવાં, શૌચ આદિને કારણે મંદ બુદ્ધિવાળાઓ અપકાયની હિંસા કરે છે.

રાંધવું, રંધાવવું, અગ્નિ સળગાવવો, દીવા વગેરે કરવા, ઇત્યાદિ કારણે અગ્નિકાયની હિંસા કરે છે.

સૂપડે ઝાટકવું, વીંઝણો વીંઝવો, બેપડો વીંઝણો વીંઝવો, મોરપીચ્છ ફેરવવો, મુખે ઉચ્ચાર કરવો, તાળોટા વગાડવા, સાગપત્ર ફરકાવવું, વસ્ત્ર આદિથી વાયુ ઢોળવો ઇત્યાદિથી વાયુકાયની હિંસા કરે છે.

ઘર, હથીયાર, મિષ્ટાન્નાદિ, અન્ન, શય્યા, આસન

([illegible] આદિ), પાટીયું, ચાબેતું, ખાંડણીઓ, વીણા [illegible]
[illegible], પટહ (ઢોલ આદિ), આતોદ્ય (વાજિત્રનો પ્રકાર), [illegible]
[illegible], મંડપ, નાના પ્રકારના ભવન, તોરણ, [illegible]
[illegible] હવેલી, અર્ધ ચંદ્રાકાર પગથીયાં,
[illegible], પ્રાસાદ ઉપરની ચંદ્રશાળા, વેદિકા, [illegible]
[illegible], નગારી, ખુંટા, ગમાણના ખુંટા, [illegible],
[illegible] (કપુરાદિ), પુષ્પમાળા, અંગવિલેપન
[illegible], પાત્ર, મોટા રથ, પાલખી, [illegible]
[illegible], નાનો રથ, ગાડાના [illegible],
[illegible], રહેંટ, [illegible],
[illegible]), [illegible] મારે [illegible]
[illegible] અને ઘરવાખરા [illegible]
[illegible] ઉપર જણાવ્યા તે તથા બીજાં [illegible]
[illegible] વિનાના [illegible]
[illegible] અને [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

પૂર્વક અને રતિ ઉપજાવવા અર્થે, તેમજ હાસ્ય-વેર-રતિ એ ત્રણેને અર્થે હિંસા કરે છે. તેઓ ક્રોધે કરીને, લોભે કરીને અને અજ્ઞાનપણે કરીને તેમજ ક્રોધ-લોભ-અજ્ઞાન એ ત્રણે કરીને હિંસા કરે છે. ધનોપાર્જનને અર્થે, ધર્મ નિમિત્તે, કામ-ભોગને અર્થે, તેમજ ધન-ધર્મ અને કામભોગ એ ત્રણેને અર્થે તેઓ હિંસા કરે છે.

હિંસક લોકો.

આ પાપી હિંસા કોણ કરે છે? આહેડુ (સુઅરનો શિકાર કરનારા), ધીવર (માછીમાર), પારધી (પંખીઓના શિકારી), બીજા પ્રકારના પારધી (વાઘરા); જે ક્રૂર કર્મ કરનારાઓ વાગરી (એક જાતનું પ્રાણી), ચિત્તો, મૃગાદિકને જીવતા બાંધવા ઉપાયો કરે છે, તેમજ ગાયો પર ચઢીને બહાર પકડવાને જાળ નાંખે છે, બાજ પક્ષી, ટોળાના [illegible]

નગરોને આગ લગાડી નિર્દયતાથી બાળનારા, અને ક્રૂર
કર્મ કરનારા મ્લેચ્છ જાતિના લોકો: એ બધા આ પ્રા
ણની હિંસા કરે છે.

હિંસક લોકોનાં જાતિ-દેશ.

આ મ્લેચ્છ જાતિના લોકો કયા કયા દેશના વાસી
છે ? શક દેશ, યવન દેશ, શબર દેશ, બર્બર દેશ, કા
દેશ, મુરુંડ દેશ, ઉડ દેશ, ભડગ દેશ, તિત્તિય દે
દેશ, પક્કણિક દેશ, કુલાક્ષ દેશ, ગોડ દેશ, સિંહલ દે
પારસ દેશ, ક્રૌંચ દેશ, આંધ્ર દેશ, દ્રવિડ દેશ, બિલ્વ
દેશ, પુલિંદ દેશ, આરોષ દેશ, ડોંબ દેશ, પોક્કણ
દેશ, ગંધહારક દેશ, બહલીક દેશ, જલ્લ દેશ, રોમ દે
[illegible] દેશ, બકુશ દેશ, મલય દેશ, ચુંચુક દે
[illegible] દેશ, કોંકણક દેશ, મેદ દેશ, પહ્લવ દેશ, મ
[illegible] દેશ, આભાસિક દેશ, અનક્ક દેશ, ચીન દે
[illegible] દેશ, ખસ દેશ, ખાસિક દેશ, નેહુર દેશ, મ
[illegible] દેશ, [illegible] દેશ, [illegible] દેશ, કુહણ દે
[illegible] દેશ, [illegible] દેશ, [illegible] દેશ, અને વિ
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ર રૂચિવાળા, પ્રાણવધ કરીને આનંદ માનનારા, પ્રાને અનુષ્ઠાન માનનારા અને પ્રાણીહિંસાની કથા પ્રાંભળવામાં સંતોષ ધરાવનારા હોય છે.

નાં ફળ.

તે પાપનાં ફળ તેમાં આનંદ માનનારને બહુ પ્રકારે વવાં પડે છે. અજ્ઞાનપણે એ કરેલાં પાપોનાં ફળ નર- ના દુઃખકારક અને ભયંકર હોય છે. ઘણા કાળ સુધી વેશ્રાન્તપણે અનેક પ્રકારથી નરક અને તિર્યંચની ગતિમાં નાનો અનુભવ એ પાપો કરાવે છે. આયુષ્ય પૂરૂં થયે જીવો ઘણાં અશુભ કર્મોને યોગે નરકમાં ઉત્પન્ન થાય . એ પાપી જીવો શીઘ્ર મહાનરકમાં ઉત્પન્ન થાય છે.

નરકયાતનાનું વર્ણન.

એ નરક કેવી છે? તેને વજ્રમય ભીંતો છે, અતિ પહોળી છે, સાંધા વિનાની છે, દ્વાર વિનાની છે, કઠોર ભૂમિનાં તળીયાં છે, તેનો સ્પર્શ કર્કશ છે, ઉંચી-નીચી વિષમ ભૂમિ છે. એ નરકગૃહ અંધીખાનાં જેવાં છે. તે અત્યંત ઉષ્ણ, હમેશાં તપ્ત, દુર્ગંધી, સડેલાં પુદ્‌ગલવાળાં, ઉદ્વેગજનક અને ભયંકર દેખાવવાળાં છે. તે નરકગૃહો શીતળતામાં હીમના પટલ જેવાં છે, કાન્તિએ કાળાં છે, ભયંકર છે, ઉંડાં-ગહન છે, રોમાંચકારક છે, અરમણીય અનિવાર્ય રોગ અને જરાથી પીડાવવા નારકી જીવોનું સ્થાન છે. ત્યાં હમેશ નિબિડ ગુપ્ત જેવો [illegible] છે. ત્યાં પરસ્પર વધ કરેલાં [illegible]

નગારાને આંમ લગાડી નિર્દયતાથી બાળનારા, અને ક્રૂર કર્મ કરનારા મ્લેચ્છ જાતિના લોકો: એ બધા આ પ્રાણની હિંસા કરે છે.

હિંસક લોકોનાં જાતિ-દેશ.

આ મ્લેચ્છ જાતિના લોકો કયા કયા દેશના વાસી છે? [illegible] દેશ, યવન દેશ, શબર દેશ, બર્બર દેશ, કાય દેશ, મુરુંડ દેશ, ઉડ દેશ, ભડગ દેશ, નિત્તિગ દેશ, [illegible] દેશ, કુલાક્ષ દેશ, ગૌડ દેશ, સિંહલ દેશ, [illegible] દેશ, ક્રોંચ દેશ, અંધ દેશ, દ્રવિડ દેશ, બિલ્વલ દેશ, પુલિંદ દેશ, આરોષ દેશ, ડોંબ દેશ, પોકણ દેશ, ગંધહારક દેશ, બહલીક દેશ, જલ્લ દેશ, રોમ દેશ, [illegible] દેશ, બકુશ દેશ, મલય દેશ, ચુંચુક દેશ, ચૂલિક દેશ, કોંકણક દેશ, મેદ દેશ, પલ્હવ દેશ, માલવ દેશ, [illegible] દેશ, આભાષિક દેશ, અણક્ક દેશ, ચીન દેશ, [illegible] દેશ, ખસ દેશ, ખાસિક દેશ, નેહુર દેશ, [illegible] દેશ, [illegible] દેશ, [illegible] દેશ, [illegible] દેશ, કુહણ દેશ, [illegible] દેશ, [illegible] દેશ, [illegible] દેશ, [illegible] દેશ, અને ચિલાત [illegible]

[illegible]

પાપ ઉપર રૂચિવાળા, પ્રાણુવધ કરીને આનંદ માનનારા, જીવહિંસાને અનુષ્ઠાન માનનારા અને પ્રાણીહિંસાની કથા વાર્તા સાંભળવામાં સંતોષ ધરાવનારા હોય છે.

હિંસાનાં ફળ.

તે પાપનાં ફળ તેમાં આનંદ માનનારને બહુ પ્રકારે ભોગવવાં પડે છે. અજ્ઞાનપણે એ કરેલાં પાપોનાં ફળ નરકાદિના દુઃખકારક અને ભયંકર હોય છે. ઘણા કાળ સુધી અવિશ્રાન્તપણે અનેક પ્રકારથી નરક અને તિર્યંચની ગતિમાં વેદનાનો અનુભવ એ પાપો કરાવે છે. આયુષ્ય પૂરૂં થયે એ જીવો ઘણાં અશુભ કર્મોને યોગે નરકમાં ઉત્પન્ન થાય છે. એ પાપી જીવો શીઘ્ર મહાનરકમાં ઉત્પન્ન થાય છે.

નરકયાતનાનું વર્ણન.

એ નરક કેવી છે? તેને વજ્રમય ભીંતો પહોળી છે, સાંધા વિનાની છે, દ્વાર વિનાની છે, ભૂમિનાં તળીયાં છે, તેનો સ્પર્શ કર્કશ છે, ઉંચી–નીચી વિષમ ભૂમિ છે. એ નરકગૃહ બંધીખાનાં જેવાં છે. તે અત્યંત ઉષ્ણ, હમેશાં તપ્ત, દુર્ગંધી, સડેલાં પુદ્ગલવાળાં, ઉદ્વેગજનક અને ભયંકર દેખાવવાળાં છે. તે નરકગૃહો શીતળતામાં હીમના પડળ જેવાં છે, કાન્તિએ કાળાં છે, ભયંકર છે, ઉંડાં–ગહન છે, રોમાંચકારક છે, અરમણીય છે. અનિવાર્ય રોગ અને જરાથી પીડાયલા નારકી જીવોનું એ નિવાસસ્થાન છે. ત્યાં હમેશ તિમિસ ગુફા જેવો અંધકાર વ્યાપેલો છે. ત્યાં પરસ્પર ભય રહેલો છે. ત્યાં

ગ્રહ, ચંદ્ર, સૂર્ય, નક્ષત્ર, તારા વગેરે નથી. આ નરકગૃહો મેદ, ચરબી, માંસ, પરૂ, લોહીથી મિશ્રિત અને દુર્ગંધમય, કીડાઓ તથા સડી ગએલા કાદવથી વ્યાપ્ત છે. ત્યાં ખેરનાં લાકડાના જેવો જાજ્વલ્યમાન અને રાખથી ઢંકાયલા જેવો અગ્નિ છે. એ નરકગૃહોનો સ્પર્શ તરવાર, છરો, કરવતની ધાર જેવો તીક્ષ્ણ, વીંછીના આંકડાના ડંખ જેવો અતિ દુઃખકર છે. એવા નરકમાં જીવ રક્ષણ વિનાનો, શરણ વિનાનો, કરેલાં દુષ્કર્મોથી પીડા પામતો, પૂર્વે બાંધેલાં કર્મોથી [illegible] વેદના ભોગવ્યા કરે છે. નરકમાં પરમાધામી દેવો [illegible] રહેતા છે. નારકી જીવોને અંતર્મુહૂર્તમાં [illegible] બીભત્સ અને [illegible] શરીર પ્રાપ્ત થાય છે. ત્યારપછી [illegible] પરિપૂર્ણ [illegible] છે અને [illegible] વેદના ભોગવે છે. તે વેદના અત્યંત [illegible], પ્રચંડ, [illegible], [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

શૂળની અણી ઘોંચવી, આજ્ઞા કરીને ઠગવું, લોહા પાડવું, અપમાન કરવું, ગુન્હો બતાવીને વધભૂમિમાં લઈ જવું, વધ્ય જીવને માટીમાં દાટવો, એ પ્રમાણેનાં કષ્ટોથી પૂર્વે કરેલાં કર્મોના સંચયથી નારકી જીવો પીડાય છે. નરક ક્ષેત્રનો અગ્નિ, મહાઅગ્નિ (દાવાનળ સરખો), એની અતિ દુઃખકારી, ભયકારી, અશાતાકારી શારીરિક અને માનસિક એવી બે પ્રકારની વેદના એ જીવો ભોગવે છે, અને એ વેદનાને એ પાપીઓ ઘણા પલ્યોપમ અને સાગરોપમના આયુષ્ય સુધી દયાજનક રીતે સહન કરે છે. પરમાધામી જ્યારે નારકીને ત્રાસ ઉપજાવે છે, ત્યારે નારકીઓ ભયભીત સ્વરે આક્રંદ કરતાં કહે છે: "હે અત્યંત શક્તિમાન, હે સ્વામી, હે ભાઈ, હે બાપ, હે તાત, હે શત્રુજિત! મને છોડો, હું મરૂં છું, હું દુર્બળ છું, વ્યાધિપીડિત છું!" એમ બોલતો તે જીવ દયારહિત પરમાધામી તરફ દૃષ્ટિ કરે છે કે રખે મને મારશે! તે કહે છે: "મને કૃપા કરીને મુહૂર્તમાત્ર શ્વાસોશ્વાસ લેવા દો અને મારા ઉપર રોષ ન કરો! હું ક્ષણ માત્ર વિસામો લઈ શકું તે માટે મારૂં ગળાનું બંધન છોડો, નહિતર હું મરી જઈશ. મને બહુ તરસ લાગી છે, માટે મને પાણી પીવા આપો." તે વખતે પરમાધામી તે નારકીને કોમળ આમંત્રણ કરે "શીતળ અને નિર્મળ પાણી તું પી" એમ કહે છે અને તેને પકડીને પરમાધામી કથીરનો રસ કળશમાંથી તેના કરસંપુટમાં રેડે છે; તે પાણી દેખીને નારકી ધ્રુજી ઉઠે છે, અને આંસુ ઢાળતાં કરૂણાજનક સ્વરે કહે છે કે "મારી તરસ હવે છીપાઇ ગઈ છે, માટે હવે

પાણી પીવું નથી." એમ બોલતાં નારકીઓ દિશાઓમાં દૃષ્ટિ કરતા, રક્ષણરહિત, શરણરહિત, અનાથ, અબાંધવ, સ્વજનાદિથી રહિતપણે ભય પામેલા મૃગોની પેઠે ઉતાવળા અને ભયથી ઉદ્વિગ્ન થઇ નાસે છે. તે નાસી જતા નારકીને નિર્દય પરમાધામીઓ બળાત્કારે પકડીને તેમનું મુખ [illegible] વડે ખુલ્લું કરીને કડકડતા કથીરના રસને તેમાં રેડે છે. [illegible] પરમાધામીઓ તેમને દાઝતા જોઇને હસે છે, તે વખતે નારકીઓ પ્રલાપ કરે છે, ભયકારી અશુભ શબ્દ ઉચ્ચારે છે, રૌદ્ર શબ્દ કરે છે, કરૂણ વચનો બોલે છે પારેવાની પેઠે ગદગદ સ્વર કરે છે. એ રીતે પ્રલાપ કરતા [illegible] કરતા, [illegible] શબ્દે આક્રંદ કરતા નારકીઓ [illegible] છે અને ("હે દેવ, હે તાત," એવા) શબ્દો ઉચ્ચારે [illegible] નારકીઓના આવા પ્રકટ આર્ત સ્વર [illegible] ("ફટ" શબ્દ ઉચ્ચાર કરી), [illegible]

ધામીઓ તેમને તલ્વારની ધાર સરખાં પાંદડાંના વનમાં, દર્ભના વનમાં, અણઘડ-અણીદાર પત્થરના રણમાં, અણીદાર શૂળોના જંગલમાં, ખારની ભરેલી વાવમાં, ઉકળેલા કથીરરસની વેતરણી નદીમાં, કદંબ પુષ્પ સરખી ચળકતી રેતીમાં, પ્રજ્વલિત ગુફાકંદરામાં ફેંકે છે. તેથી તેઓ મહા પીડા પામે છે. અતિ તપ્ત કાંટાવાળા ધૂસરા સહિત રથે નારકીઓને જોડીને તપાવેલા લોહમાર્ગ ઉપર પરાણે પરમાધામીઓ ચલાવે છે, અને ઉપરથી નાના પ્રકારનાં શસ્ત્રે કરીને તેમને માર મારે છે. તે શસ્ત્રો કેવાં છે? મુદ્ગર, મુસુંઢિ (એક જાતનું લોહનું હથિયાર), કરવત, ત્રિશૂળ, હળ, ગદા, મુશલ, ચક્ર, ભાલો, બાણ, શૂળી, લાકડી, છરો, લાંબો ભાલો, નાળ, ચામડામા મઢેલો પત્થર, મુદ્ગરાકાર હથીયાર, મુષ્ઠિ જેવડો પત્થર, તલવાર, ખેડગ (એક જાતનું શસ્ત્ર), તીર, લોહનું બાણ, કણગ (એક જાતનું બાણ), કાતરણી, વાંસલો, પરશુ, અણીદાર ટંક, એવાં અતિ તીક્ષ્ણ, નિર્મળ, ચકચકાટ કરતાં અનેક પ્રકારનાં ભયંકર શસ્ત્રો વિક્રેય બનાવીને અને સજ્જ કરીને પૂર્વ ભવના વૈરભાવથી નારકીઓ અંદરોઅંદર મહાન વેદના ઉપજાવે છે, સામા થઇને એક બીજાને મારે છે, મુદ્ગરના પ્રહારે એક બીજાને ચૂર્ણ કરે છે, મુસુંઢિએ કરીને ભાગે છે, દેહને કચડી નાંખે છે, યંત્રે કરીને પીલે છે, તરફડતા દેહને હથીયારે કરીને કાપે છે. કેટલાક નારકીની ચામડી ઉતરડી નાંખે છે, કાન-હોઠ-નાકને મૂળમાંથી કાપી નાંખે છે, હાથ-પગ છેદી નાંખે છે, તલ્વાર-કરવત-અણીદાર

અનેક શસ્ત્રના પ્રહારે કરીને નારકીના દેહને કાપે છે, તેમના અંગ-ઉપાંગને છેદે છે, કકડતા ઉના ક્ષાર છાંટીને ગાત્રને બાળે છે, ભાલાની અણીઓ ભોંકીને શરીરને જર્જરિત કરે છે, ભોંય ઉપર પાડીને રગદોળે છે, અને તેમના અંગોપાંગ સૂજી જાય છે. વળી નરકમાં નકાર, [illegible], શીતળ, કાગડા, [illegible], અષ્ટાપદ, [illegible], [illegible], [illegible], ભોજનરહિત હોઈ [illegible] પીડાઈને અતિ ઘોર અને બીહામણા શબ્દો કરે છે અને તેમના રૂપ અત્યંત બીહામણા છે, તેઓ નારકીને [illegible] પોતાની આકરી દાઢથી તીવ્ર રીતે [illegible], [illegible] તેમને ફાડે છે, અને તેમના દેહને [illegible] કરી દે છે, તથા તેમનાં અંગ [illegible]

[illegible]

હિંસકનો પુનર્જન્મ

પૂર્વે કરેલાં કર્મોને અને પાપોને અનુસરતાં ચીકણું દુઃખ તે તે નરકમાં ભોગવીને પછી નારકીનાં આયુષ્યો પૂરા થતાં તેઓમાંના ઘણા તીર્યંચની ગતિમાં ઉત્પન્ન થાય છે. તે ગતિમાં પણ એ જીવો દારૂણ દુઃખ ભોગવે છે. તે ગતિમાં જન્મ, મરણ, જરા, વ્યાધિ એ બધાં રેંટની ગતિની માફક (ચક્રવત્) ભોગવવાં પડે છે. જલચર સ્થલચર અને ખેચરની ગતિમાં ઉપજીને માંહોમાંહે વિનાશ અને પ્રપંચ આદરે છે. જગતમાં રાંક-બાપડાં તીર્યંચો ઘણા કાળ સુધી દુઃખ પામે છે એ તો પ્રકટ છે. આ દુઃખો કેવાં છે? ટાઢ, તાપ, તરસ અને ભૂખની વેદના વેઠવી; સુશ્રૂષાથી રહિતપણે વનમાં જન્મ પામવો; સદાએ ભય તથા ઉદ્વેગમાં વસવું; ભયે કરીને જાગવું; વધનું-બંધનનું પ્રહારનું દુઃખ વેઠવું, ખાડામાં પડવું, ભારે કરીને હાડકાં ભાગવાં, નાક વિંધાવવું, પ્રહારે કરી દુઃખ પામવું, કાન વગેરે અંગોપાંગ છેદાવવાં, બળાત્કારે-માર ખાઇને કામ કરવું, ચાબુક-અંકુશ-આર વગેરેને શરીરમાં ભોંકાવવાં, પરાણે શીખવું (દમન વેઠવું), નાના પ્રકારના ભાર વહેવા, માતાપિતાનો વિયોગ સહેવો; કાન-નાકના છિદ્ર વાટે રાશ-દોરડા વડે બંધાવું; શસ્ત્ર, અગ્નિ, વિષ ઈત્યાદિ વડે હણાવું; ગળું-શીંગડાંના આમળવાથી મરણ પામવું; ગલ અને જાળે કરી પાણીમાંથી (માછલીનું) બહાર નીકળવું, પોંકની પેરે સેકાવું, છેદાવું, જીવિત સુધી બંધનમાં રહેવું, પાંજરામાં પુરાવું, પોતાના ટોળામાંથી વિખૂટા પડવું, (દુઃખપૂર્વક) દાણુ પુરાવવો,

[illegible], દોરડા વડે ગળે બંધાવું, વાડામાં ઘણા પશુઓ સાથે પૂરાવું, કાદવ-પાણીમાં ખૂંચવું, બળાત્કારે પાણીમાં [illegible], ઊંડા ખાડામાં નંખાઇને ગાત્રભંગ વેઠવો, પર્વતાદિ ઉપરથી નીચે પછડાવું, દાવાનળની જ્વાળાઓ કરીને બળવું. [illegible] દુઃખોથી તે પાપી જીવને સંતાપ થયું પડે [illegible] કર્મનાં ફળ દુઃખ રૂપે ભોગવ્યાં છે તે [illegible] તે જીવોને તીર્યંચ પંચેંદ્રિયમાં [illegible] ભોગવવા પડે છે. પ્રમાદ અને રાગદ્વેષે કરીને [illegible] પાપ કર્મો ઉપજાવ્યાં છે તેથી અતિ અશાતા [illegible] આ દુઃખો જીવોને ભોગવવાં પડે છે.

ચતુરેંદ્રિયના ભમર, મચ્છર, માખી ઇત્યાદિની જાતિમાં [illegible] જેની જાતિ [illegible] અનુબંધને [illegible] છે અને [illegible], જીવ, નાક અને [illegible] છે.

[illegible]

[illegible]

ખ કુળકોડી છે. તે જન્મ મરણનાં તીવ્ર દુ:ખો સંખ્યાત
ળ સુધી ભોગવતાં પરિભ્રમણ કરે છે.

એકેંદ્રિયપણે પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ, વાયુ, વનસ્પતિ, ક્ષ્મ, બાદર, પર્યાપ્ત, અપર્યાપ્ત, પ્રત્યેક શરીરધારી, સાધા-ણ શરીરધારી (અનંતકાય)માં જીવો જન્મ મરણનાં દુ:ખો ભોગવે છે. તેમાં પ્રત્યેક શરીરી જીવ સંખ્યાતા કાળ સુધી અને સાધારણ શરીરી જીવ અનંત કાળ સુધી અનિષ્ટ દુ:ખો અનુભવે છે. એકેંદ્રિયપણે ઉત્કૃષ્ટ ઉત્પત્તિ વારંવાર વૃક્ષ સમૂહને વિષે છે. કોદાળી, હળ વગેરે શસ્ત્રથી જમીન ખોદાય તેથી પૃથ્વી કાયમાં જીવને દુ:ખ ભોગવવાં પડે છે. પાણીમાં રહેલા એકેંદ્રિયપણે જીવોને સ્નાન વગેરેમાં મરાવું, સોશાવું (ઉલેચાવું) અને ફેંધાવું પડે છે. અગ્નિ અને વાયુકાયમાં જીવોને પરસ્પર એક બીજા સાથે અથડાવું, હણાવું, મરાવું અને પરસ્પર પરિતાપના વેઠવી પડે છે. આવા એકેંદ્રિયાદિકને વાંચ્છના વિના, નિરર્થકપણે, પોતે નહિ ઉત્પન્ન કરેલાં એવાં દુ:ખો પરને અર્થે ભોગવવાં પડે છે. કાર્યને અર્થે, પોતાનાં દાસાદિક અને પશુ નિમત્તે તથા ઓષધી-આહાર આદિને માટે એકેંદ્રિય જીવોને મનુષ્યો મારે છે, છાલ ઉતારે છે, રાંધે છે, ચૂર્ણ કરે છે, દળે છે, કૂટે છે, સેકે છે, ગાળે છે, ચાળે છે, સેડવે છે, વિભાગ કરે છે, ભાંગે છે, છેદે છે, છોલે છે, (વાળ-રેસાને) ચુંટે છે, (પાંદ-ફળ માટે) ચુંટે છે, અગ્નિથી બાળે છે: ઇત્યાદિ રીતે એકેંદ્રિયપણે જીવો દુ:ખોને ભવપરંપરામાં અવિચ્છિ-ન્નપણે અનુભવતાં અનાદિ સંસારમાં પરિભ્રમણ કરે છે.

[illegible] (હિંસા) કરનારા પાપી જીવો એકેંદ્રિ-
[illegible] દુઃખ ભોગવીને મનુષ્યપણું પ્રાપ્ત
[illegible] નીકળીને મનુષ્યપણું પામે, તોપણ
[illegible] વિકૃત અંગો અને વિક
[illegible] શરીરવાળા, [illegible]
[illegible] રહિત, મૂંગાં, [illegible]
[illegible] આંખોવાળા, [illegible]
[illegible] વિનાશ પામ-
[illegible] વિરૂપાકૃતિ, [illegible]
[illegible] રહિત, [illegible]
[illegible] છે. [illegible]
[illegible] નારકી [illegible]
[illegible] કરતા [illegible]
[illegible] હિંસા કરનાર [illegible]
[illegible] વિપાકને [illegible]
[illegible]

ન્યાયકારક, ઉદ્વેગકારક, જીવરક્ષાની અપેક્ષારહિત, હિત, સ્નેહરહિત, કરૂણારહિત, જલ્દીથી નરકમાં લઈ ર, મોહના મહાભયનો પ્રવર્તનકાર અને મરણથી દીનતા નાર છે.

અધ્યયન ૨ જું

મૃષાવાદ

જંબૂ સ્વામી પ્રત્યે સુધર્મા સ્વામી કહે છે કે હવે આસ્રવ દ્વારનું બીજું અધ્યયન મૃષાવાદ વિષે સંભળાવું છું. આ અધ્યયનનાં પાંચ દ્વાર છે.

મૃષાવાદનું સ્વરૂપ.

મૃષાવાદ ગુણગૌરવ રહિત છે, ચપળ પુરૂષ બોલે છે; ભયકારક છે, દુઃખકારક છે, અપયશકારક છે, વૈરકારક છે; ચિત્તનો ઉદ્વેગ-મનનો સંતોષ-રાગ-દ્વેષ એવાં લક્ષણવાળો મનઃક્લેશ ઉપજાવે છે, શુભ ફળથી રહિત માયા અને અવિશ્વાસનો અત્યંત વ્યાપાર છે, નીચ જનોથી સેવાય છે, સૂગરહિત છે, વિશ્વાસ વિનાશક છે, સારા સાધુએ નિંદવાલાયક છે, પરપીડાકારક છે, ઉત્કૃષ્ટ કૃષ્ણ લેશ્યાથી યુક્ત છે, દુર્ગતિમાં લઈ જનાર છે, સંસાર વધારનાર છે, વારંવાર જન્મ કરાવનાર છે, ઘણા કાળથી પરિચીત છે, ઘણા કાળથી સાથે ચાલતું આવે છે, અને અંતે દુઃખ ઉપજાવનાર છે.

મૃષાવાદનાં નામ.

બીજા અધર્મ દ્વારમાં મૃષાવાદનાં ત્રીસ ગુણનિ[illegible] નામ નીચે મુજબ કહ્યાં છેઃ—(૧) જુઠું. (૨) [illegible] શઠતા. (૩) અનાર્ય વચન. (૪) કપટયુક્ત જુઠું. (૫) [illegible] તે વાત કહેવી તે. (૬) ખોટું, અધિક અને [illegible] ઓછું તે. (૭) ઇરાદાપૂર્વક મિથ્યા પ્રલાપ. (૮) વિદ્વે[illegible] નિંદા (૯) વક્ર વચન. (૧૦) માયા-પાપવાળું વચન. (૧[illegible] [illegible] વચન. (૧૨) "મિથ્યા કર્યું" એવું કહી [illegible] પાછળથી તેનું જ કરવું તે. (૧૩) અવિશ્વાસુ વચન. (૧[illegible] પોતાના દોષ અને પારકા ગુણને ઢાંકનારું કથન. (૧૫) [illegible] [illegible] વચન. (૧૬) આર્તધ્યાન. (૧૭) [illegible] (૧૮) મલિન વચન. (૧૯) વાંકું બોલવું. (૨૦) [illegible] [illegible] (૨૦) વચન. (૨૧) મર્મયુક્ત વચન. (૨[illegible] [illegible] વચન. (૨૩) માયાપૂર્વક ગોપવેલું વ[illegible] (૨૪) અપ્રતીતિજનક વચન. (૨૫) અસમ્યક્ [illegible] વચન. (૨૬) [illegible] નિંદા. (૨૭) [illegible] વચન [illegible] [illegible] (૨૮) [illegible] (૨૯) [illegible] [illegible] વચન. (૩૦) [illegible] [illegible] [illegible] મૃષાવાદ[illegible] [illegible]

[illegible]

ક્ષણે ક્ષણે નવા ભાવવાળા, ક્રોધી, લોભી, બીજાને ભય ઉપજાવનારા, મશ્કરીખોર, સાખીયા (હાજી હા કરનારા), ચોર, માંગણહાર, માંડવીયા, જીતેલા જુગારી, ગીરો રાખનાર, માયાવીયા, ખોટા વેશધારી, માયાવી વેશ કરનારા, વાણિજ્યકાર, ખોટું તોળનારા, ખોટું માપનારા, ખોટા સીક્કા ચલાવી આજીવિકા ચલાવનારા, વણકર-સોની-છીપા-બંધારા વગેરે, ઠગારા, હેરૂ (ગુપ્ત ચાર-જાસૂસ), મુખ-મંગળીયા (ભાટ-ભાંડ), કોટવાળ, જાર કર્મ કરનાર, દુષ્ટ વચન બોલનારા, ચાડીયા, ઋણને નાકબૂલ [illegible] વચન બોલવામાં ચતુર (કે જે વચનને પા [illegible] સાહસિક માણસો, તોછડા માણસો, [illegible] વગેરેના ગર્વવાળા, અસત્યને સત્ય તરીકે [illegible] કારી, અનિ[illegible] નિરંકુશ, સ્વચ્છંદી, [illegible] નાંખનારા, [illegible] બહું બોલનારા હોય [illegible] નિવર્ત્યા નથી [illegible] મૃષાવાદી છે.

અન્યમતિ [illegible]

તે ઉપરાંત [illegible] કહેનારાઓ છે, [illegible] જીવ કે અજીવ [illegible] ઈહલોક-પરલોક ન[illegible] -વાસ્તતાં નથી અને [illegible] નથી, પંચ મહા[illegible] ઉત્પન્ન થયું છે અને તે [illegible]

અને રૂપના સમૂહને જીવ કહે છે. કેટલાક મનજીવિકામત-વાળાઓ મનનેજ જીવ કહે છે. કેટલાક શ્વાસોચ્છ્વાસને જીવ કહે છે. કેટલાકો કહે છે કે આ શરીરજ માત્ર આદિ અને અંત છે (પૂર્વજન્મ અને પુનર્જન્મ કાંઈ છેજ નહિ), આ ભવ છે તે એકજ ભવ છે, તે ભવનો નાશ થતાંજ સર્વનો નાશ થાય છે. તેટલા માટે (પરલોક ઇ૦ નથી તે માટે) કેટલાક મૃષાવાદીઓ કહે છે કે દાન, વ્રત, પૌષધ, તપ, સંયમ, બ્રહ્મચર્ય આદિનું ફળ કલ્યાણકારક છે એવું કાંઇ નથી. વળી એવું કહે છે કે, હિંસા, જૂઠ, ચોરી, પરસ્ત્રીસેવન, પરિગ્રહ એ પાપકર્મો નથી; તેમજ નરક-તીર્યંચ-મનુષ્યની યોનિમાં ઉત્પન્ન થવાનું નથી અને દેવલોકમાં કે સિદ્ધગતિમાં જવાનું નથી, માતા-પિતા પણ નથી; ઉદ્યમ કરવાપણું નથી, પ્રત્યાખ્યાની જરૂર નથી; કાળ નથી કે મરવું પણ નથી, તેમજ કોઈ અરિહંત, ચક્રવર્તી, બળદેવ, વાસુદેવ પણ નથી કે કોઈ ઋષિ-મુનિ પણ નથી; થોડું કે આખું ધર્મ-અધર્મનું ફળ પણ નથી, માટે [illegible] ઇન્દ્રિયોને અનુકૂળ [illegible] કે [illegible] ક્રિયામાં કાંઈ પાપ નથી [illegible]

[illegible]

પોતાની મેળે બન્યું છે એમ માને છે. કેટલાક દેરી
ધ્યા વાત પ્રરૂપે છે કે જગતમાં એકજ આત્મા વ્યાપ
હેલો છે, તે સુકૃત-દુષ્કૃતનો કર્તા નથી
ઇન્દ્રિયોજ સર્વથા સુકૃત-દુષ્કૃતના કારણરૂપ છે
નિત્ય, ક્રિયારહિત, ગુણ (નિર્ગુણ) રહિત અને
લેપરહિત એવો જગતમાં એકજ આત્મા છે.
એવો મૃષાવાદ કરે છે કે જે કાંઇ આ મનુષ્ય
-દુષ્કૃતનાં ફળ દેખાય છે તે અણુ
સ્વાભાવિક રીતે જન્મે છે અથ
ઉત્પન્ન થાય છે, પરન્તુ પ્રાણીએ
એ નથી. એ પ્રમાણે
રૂપનું લક્ષણવિધાન કરે છે. એ
[એ સર્વ અન્યમતિ
હવે ગૃહસ્થ મૃષાવાદીઓના
ગૃહસ્થ મૃષાવાદીઓ:
ઋદ્ધિગર્વ, રસગર્વ અને
ઘણા લોકો જેઓ ધર્મક્રિયા
ધર્મની વિચારણામાં મૃષા બો
અંગીકાર કરતાં રાજ્યની
ચોરી નહિ કરનાર
માણસને કહ્યા
વંત કહીને તે પરદાર
કરે છે; વિનયવંતને હાવ
પરની કીર્તિનો નાશ કરતાં

મિત્રની સ્ત્રીનું સેવન કરે છે." કેટલાક બીજાઓને ધર્મ-
ભ્રષ્ટ, વિશ્વાસઘાતી, પાપકર્મી, લોકવિરુદ્ધ કર્મ કરનાર, અગ-
મ્ય એવી સ્ત્રીઓ (બહેન-પુત્રી આદિ) સાથે દુરાચાર સેવ-
નાર, દુરાત્મા, બહુપાતકી કહે છે, અને એ રીતે ખરા ગુણ-
વાનને મત્સરધારી મનુષ્યો અવગુણયુક્ત કહે છે. તે લોકો
પોતાની કીર્તિની વાંછનાવાળા અને પરલોકના સુખની
વાંછના વિનાના હોય છે. એવાં જુઠાં વચન બોલવામાં
[illegible] અને બીજાને દોષિત ઠરાવવામાં આગળ મનુષ્યો
[illegible] વચનો બોલે છે અને જેઓનું [illegible]
[illegible] છે તેઓ પોતાના આત્માને અશુભ દુઃખ
[illegible] કર્મોના બંધને કરીને વીંટે છે. વળી એવા લોકો
[illegible] પડાવી પાડવા માટે બોલે છે, પારકા ધન
[illegible] અને વધ બંધના થકા બીજાઓ [illegible]
[illegible] કરે છે, [illegible]
[illegible] મનને [illegible]
[illegible] મુનિને [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

પટ્ટમના મૂલરૂપ વચન, અસમ્યક્ પ્રકારે દેખેલું અને અસમ્યક્ પ્રકારે સાંભળેલું હોય એવું વચન, અવિચાર્યું વચન, નિર્લજ્જ વચન, લોકનિંદ્ય વચન, જે વચનોથી અત્યંત વધ-બંધન અને પરિતાપ ઉત્પન્ન થાય તેવાં વચન, જરા-મરણ-દુઃખ-શોકના કારણરૂપ વચન અને અશુદ્ધ પરિણામે મલીન એવાં વચન બોલે છે. વળી ખોટા અભિપ્રાયમાં પ્રવર્તનારા, અછતા ગુણને બોલનારા, છતા ગુણને ઉડાડી મૂકનારા, હિંસા વડે જીવનો નાશ થાય તેવું વચન બોલનારા, મૃષાવાદયુક્ત વચન બોલનારા, સાવદ્ય (પાપકારી)-અકુશલ અને સાધુજનોથી નિંદાયલું વચન બોલનારા અને અધર્મજનક બોલનારાઓ પણ મૃષાવાદી છે. તે ઉપરાંત પુણ્ય-પાપના અજાણ, અધિકરણ-સાધનોથી થતી ક્રિયાના પ્રવર્તક, પોતાનો અને પરનો અનર્થ તથા વિનાશના કરનારા એ બધા મૃષાવાદી છે.

હિંસક મૃષાવાદીઓ.

બીજા કેટલાંક લોકો, કુકડા, વગેરેના ઘાતકોને (તેમના રહેઠાણની) ખબર આપે છે; તેમજ સસલાં, જંગલી ભૂંડ, રોઝ વગેરેની ખબર વાઘરીઓને આપે છે; તે પ્રમાણે પારધીને (શિકારીને) તેતર, બટેરા, લાવા, કપિંજલ, કબૂતર વગેરે પક્ષીઓની ભાળ કહે છે; વળી માછીમારને માછલાં, મગર અને કાચબા વગેરેની ખબર આપે છે. શંખ વગેરે જળચરોની ખબર ધીવરને આપે છે; અજ-ગર સર્પ, મંડલીક સર્પ, દર્વીકર સર્પ, મુકુલીન ...

વગેરેની ખબર ગારૂડીને આપે છે; ઘો, શેળો, શાહુડી, [illegible] વગેરેની ખબર તેના પકડનારને આપે છે; હાથી-વાનરનાં ટોળાંની ખબર તેને પાશમાં બાંધનારને આપે છે; પોપટ, મોર, મેના, કોયલ, હંસના ટોળાં, સારસ વગેરેની ખબર તેમને પકડીને પીંજરે પૂરનારાને આપે છે; વધ, બંધન અને પીડા ઉપજાવવાની રીત નગરના કોટવાળ વગેરેને બતાવે છે; ધન-ધાન્ય તથા ગાય વગેરે પશુઓની ખબર ચોરને આપે છે, ગામ, નગર, પટ્ટણ વગેરેની ખબર હેરૂને (ગુપ્ત ચાર) આપે છે, [illegible] અને અગાઉ માર્ગમાં મુસાફરોને લૂંટવાને [illegible] ખબર આપે છે; ચોરી કરનાર [illegible] આપે છે; પશુના કાન કાપવા, [illegible] પાણી, દોહવું, માલ વગેરે [illegible]

[illegible]

બીજાના બળને તોડવા સમજાવવું, ગામ ભાંગવાં–વન બાળ-વાં–તળાવ ફોડવાં વગેરે દુષ્કર્મો શીખવવાં, કોઈની સારી બુદ્ધિનો અથવા વિવાદિનો નાશ કરતાં શીખવવું: આ પ્રમાણે ઉપદેશ આપનારાઓનું કાર્ય ભય, મરણ, કલેશાદિ દોષને ઉપજાવનાર છે, મનના ભાવને કલેશયુક્ત અને મલીન કરનાર છે.એવા પ્રકારનાં ઉપદેશવચનો પ્રાણીનો ઘાત તથા પરંપરાએ વિનાશ કરાવવાવાળાં છે અને તે બધાં હિંસાકારી વચનો પાપની ઉદીરણા કરનારાં છે. પૂછયે કે વગરપૂછયે પારકી વાતની ચિંતા કર્યા કરે અને અણુવિચાર્યું બોલ્યા કરે તે મૃષાવાદ છે. વળી ઉપદેશ આપવો કે ઉંટ, બળદ, રોઝ વગેરે જનાવરોને દમો–કામ કરતાં શીખવો કારણકે હવે તે જુવાન થયાં છે, ઘોડા, હાથી, બકરાં, કુકડાને ભાડે ફેરવો, વેચો, વેચાતા લ્યો–લેવરાવો, (પક્ષી આદિકને) રાંધો, સગાં–સંબંધીઓને તે આપો, મદિરાદિ પાઓ, દાસ–દાસી, ચાકર, ભાગીદાર, શિષ્ય, એપીયા, કામગરા, કિંકર, એવા બધા સ્વજન–પરિજનો કેમ નવરા બેઠા છે, કેમ કામ બતા-વતા નથી, તમારી સ્ત્રી કેમ નવરી બેઠી છે અને કામ કરતી નથી, ગહન વન, ધાન્ય વાવવાનાં ખેતર, અણુખેડયાં ખેતર તથા બીજાં ખેતરોમાં બહુ ઘાસ ઉગી નીકળ્યું છે માટે તેને બાળો, વાટી નાંખો, વૃક્ષને કાપી નાંખીને તેનાં યંત્ર, વાસણ, અને બીજાં બહુવિધ સાધનો બનાવો; શેરડીને કાપીને પીલાવો, તલને પીલાવો, ઘરને અર્થે ઇંટો પડાવો, ખેતર ખેડો અને ખેડાવો, જંગલમાં ગામ, નગર, ગામડાં, કબડ (નાનું નગર), વાસ વગેરે વસાવો; ઘટ્ટી વિશાળ સીમામાં

વગેરેની ખબર ગારૂડીને આપે છે; ઘો, શેળો, [illegible], ગો- ઝીંડા વગેરેની ખબર તેના પકડનારને આપે છે; હાથી-વાનરનાં ટોળાંની ખબર તેને પાશમાં બાંધનારને આપે છે; પોપટ, મોર, મેના, કોયલ, હંસનાં ટોળાં, સારસ વગેરેની ખબર તેમને પકડીને પીંજરે પૂરનારાને આપે છે; વધ, બંધન અને પીડા ઉપજાવવાની રીત નગરના કોટવાળ વગેરેને બતાવે છે; ધન- [illegible] ગાય વગેરે પશુઓની ખબર ચોરને આપે છે; [illegible], નગર, પટ્ટણ વગેરેની ખબર હેરૂને (ગુપ્ત ચાર) આપે [illegible] અને અમુક માર્ગમાં મુસાફરોને લૂંટવાને [illegible]-ગંઠીછોડાને ખબર આપે છે; ચોરી કરેલ [illegible] કોટવાળને આપે છે; પશુના કાન કાપવા, [illegible] વગેરેને [illegible] પૂંછડું, [illegible] વગેરે [illegible] આદિ [illegible], પીડા [illegible] [illegible]

ષાવાદનાં ફળ.

મૃષાવાદીઓ બોલવા વિષે અવિવેકવાળા, અનાર્ય, ોટાં શાસ્ત્રોવાળા, ખોટા ધર્મમાં તત્પર, મિથ્યા કથાઓમાં ષ મેળવનારા હોય છે અને તેઓ ખોટું બોલી તથા બહુ કારે ખોટાં કામ કરી સંતોષ માનનારા હોય છે, તેમજ ઓ મૃષાવાદનાં માઠાં ફળને નહિ જાણતા થકા, મૃષાવાદે રીને મહાભયને, અવિરત વેદનાને, ઘણા કાળસુધી બહુ :ખે કરીને યુક્ત એવી નરક–તીર્યંચની ગતિની વેદનાને ધારે છે. વળી તેઓ એવાં દુઃખો ભોગવતા થકા પુનઃ પુનઃ ભવના અંધકારમાં ભમે છે. ભયંકર દુર્ગતિમાં ઉપજ્યા થકા તેઓ મનુષ્યભવમાં કેવી સ્થિતિને પામે છે ? દીર્ઘ સમયની દરિદ્રતા, પરવશતા, લક્ષ્મી અને ભોગથી રહિતતા, અસૌખ્ય (મિત્રરહિતતા), શરીરનું રોગીપણું, કુરૂપતા, વિરૂપતા, સ્પર્શની કર્કશતા, આનંદરહિતતા, છિદ્રયુક્ત શરીર, કાન્તિ-રહિત દેહ, વિફળ–અવ્યક્ત ભાષા, સંસ્કાર–સન્માનરહિ-તતા, દુર્ગંધી શરીર, ચેતનારહિતતા, દુર્ભગતા–અનિષ્ટતા, અસુંદરતા, કાગડા જેવો સ્વર, ધીમો અને ફાટેલો (અપ્રિય લાગે તેવો) સ્વર, વિહિંસા (તુચ્છકારનો ભય), મૂર્ખતા, બહેરાપણું, મૂગાપણું, ગુંગણાપણું, અળખામણી ભાષા, વિકૃત ઇંદ્રિયો, નીચ જાતિનું સેવન, લોકનિંદા, સેવકપણું, હલકા લોકોનું દાસત્વ, દુર્બુદ્ધિ, લોકશાસ્ત્ર (સામાન્ય નીતિશાસ્ત્ર)–વેદશાસ્ત્ર–અધ્યાત્મશાસ્ત્ર–સમયશાસ્ત્ર (આર્હત શાસ્ત્ર)ની સમજણથી રહિતપણું, ધર્મબુદ્ધિથી રહિતતા : આ ણુંય પૂર્વ ભવમાં કરે [illegible] દના કર્મરૂપી અગ્નિથી

ફળ-ફુલ, કંદ, મૂળાદિ પાકી નીકળ્યાં છે માટે તે મજાં-
ભણારીઓને માટે લઈ લો અને સંગ્રહ કરો; ડાંગર, શેળ,
જવ વગેરે લણાવો, ખંડાવો, ઉપણાવો અને જલદી કોઠાર
માં ભરો; નાનાં-મોટાં વહાણોના સાથને હણો-તોડો, કાફ-
લાને નીકળો, પાર જ જગતમાં જાઓ, લડાઈ ચડાવો, ખા-
ણ ખાડા વગેરે ખોદવાનાં શીખવો, મુંડન-વિવાહ-યજ્ઞ
અમુક દિવસે કરો કારણકે તે દિવસ સારો છે, કરણ-
મુહૂર્ત-નક્ષત્ર-તિથિ સારા છે; આજે સ્નાન કરો, પ્રમોદ-
પૂર્વક ખાવો-પીવો, ભોજન-પૂજા, મંત્ર-મૂળાદિ [illegible]
[illegible] સ્નાન કરો, શાન્તિ-કર્મ (દેવત [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

હાસેલા મનુષ્યો પામે છે. અછતું-ખોટું બોલનારા પાપી જીવો અપમાન, નિંદા, ચાડી, મિત્રભેદ અને માતા-પિતા-બાંધવ સ્વજન-મિત્ર ઇત્યાદિ તરફનાં અનેક પ્રકારનાં આળ-દૂષણ ને પામે છે. આ આળ-દૂષણ મનને અણગમતાં, દુઃખ મનને દુઃખકારક, જીવતાં સુધી ન ઊતરે તેવાં [illegible] અનિષ્ટ-કઠોર-આકરાં વચનો સાંભળવાં, તર્જના-નિર્ભર્ત્સના થવી, દીન વદન, ઉદાસ મન, હલકું ભોજન, [illegible] વસ્ત્ર, કુગ્રામ ઇત્યાદિ વડે કલેશ પામતા એ પાપી જીવો [illegible] સુખ કે શાન્તિ પ્રાપ્ત થતાં નથી. એવાં અત્યંત [illegible] [illegible] મૃષાવાદી [illegible] છે. મૃષાવાદનો [illegible] આ લોકમાં અને પરલોકમાં અલ્પ સુખ, [illegible] [illegible] ઉપજાવે છે અને તે [illegible] [illegible], રૌદ્ર, કઠોર, અશાતાજનક, [illegible] [illegible] વિના ન છૂટે તેવા છે.

[illegible]

ચૌર્યકર્મ કરનારાઓ.

હવે ત્રીજા દ્વારમાં ચોરીનું કર્મ કોણ કરે છે તે દર્શાવે છેઃ–ચોર, તસ્કર, પરદ્રવ્યહારક, ચોરીના ધંધાદારીઓ, ચોરી કરવાની તક સાધનારા, ચોરી કરવામાં હિંમતબાજ, તુચ્છ આત્મા, અતિ અસંતોષવાળા, લોભગ્રસ્ત, વચનના આડંબરથી બીજાને ઠગનાર, માયા–પ્રપંચકારક, પરધનને વિષે આસક્ત, સામે થઈને મારનાર, કરજ લઈને ન ચૂકવનાર, બોલ્યું નહિ પાળનારા, રાજાએ (ચોરીના કામને કારણે) દેશનિકાલ કરેલા, જ્ઞાતિ બહાર કરેલા, જંગલને બાળનાર, ગ્રામઘાતક, નગરના ઘાતક, પંથના ઘાતક,છાની રીતે ગામ બાળનાર,તીર્થ જતા જાત્રાળુઓને મારનારા, હાથચાલાકી કરનારા, બીજાને છેતરી ચોરી કરનારા, જુગારી, માંડવીના રખવાળ, સ્ત્રી ચોર, પુરૂષ ચોર, ખાતર પાડનારા, ગંઠીછોડા, સામા માણસને મારીને ધન હરનારા, ઠગારા, હઠ કરીને ધન લેનારા, સામા માણસને બહુ માર મારીને લૂંટનારા, છૂપા ચોર, ગાયો ચોરનારા, ઘોડા ચોરનારા, દાસી ચોરનારા, એકલા ચોરી કરનારા, ચોરને સંતાડનારા, ચોરને ભોજનાદિ આપે–પહોંચાડે તેઓ, ચોરની પાછળ છાના રહેનારાઓ, સાથનો ઘાત કરનારા, વિશ્વાસનાં વચન બોલી ધન લેનારા, બીજાને મોહ પમાડવા વિશ્વાસનાં વચન બોલનારા, રાજનિગ્રહથી લૂંટનારા (બહારવટીયા), એ રીતે ચોરી અને પરધનનું હરણ કરવાની બુદ્ધિના ભેદે કરીને અદત્તાદાન લેનારાઓ અનેક પ્રકારના છે.

[illegible] વધારનારૂં, જન્મ-મરણને વધારનારૂં, [illegible] હમેશા સાથે ચાલ્યું આવનારૂં અને દુઃખે [illegible] એ અદત્તાદાન છે.

અદત્તાદાનનાં નામ.

[illegible] અદત્તાદાનના ગુણનિષ્પન્ન ત્રીસ નામ છેઃ—([illegible] પરનું ધનને હરવું, (૩) નહિ આપેલી વ[illegible] કરવું, (૫) પારકા દ્રવ્યનો લાભ [illegible] (૮) [illegible] (૧૧) પરધન [illegible]

[illegible]

છવાયલા માર્ગમાં પ્રવેશ કરે છે. વળી આકાશમાં અનેક ધનુષ્ય–બાણુ–તલવારો–ત્રિશૂળો–બરછીઓ ઉછળી રહી છે તેમાં યોદ્ધાઓ ડાબે હાથે ઢાલ લઇને, મ્યાનમાંથી જળ-હળતી તલવારો બહાર કાઢીને પ્રહાર કરવા પ્રવૃત્ત થાય છે. ભાલાં, બાણુ, ચક્ર, ગદા, કોહાડા, મૂશળ, હલ, ત્રિશળ, લાકડી, ભીંડીમાલ (એક જાતનું છરા જેવું હથિયાર), મોટા ભાલા, પટ્ટીશ, ચામડે વીંટેલો પત્થર, ઘણુ, મુઠ્ઠી પ્રમાણુ પાષાણુ, મુદ્ગર, ભોગળ, ગોફણુના ગોળા, ટક્કર, ભાથાં, કુવેણી (મગધ દેશનું એક જાતનું શસ્ત્ર), આસનરૂપી શસ્ત્ર, તલવાર, ઇત્યાદિ જળહળતાં શસ્ત્રો શત્રુ પ્રત્યે તેઓ ફેંકે છે ત્યારે આકાશ વીજળીના પ્રકાશની પેઠે કાન્તિમાન બને છે. વળી રણુભૂમિને વિષે શંખ, ભેરી, દુંદુભિ, તૂરીના સ્પષ્ટ ધ્વનિથી અને પડહ વાગવાથી જે ગંભીર શબ્દો થાય છે તેથી શૂરાઓ હર્ષિત થાય છે અને એ ભયંકર અવાજથી કાયરો બીહે છે. હાથી, ઘોડા, રથ, સુભટ ઉતાવળે ચાલવાથી જે રજ ઉડે છે તેનાથી છવાયલા અત્યંત અંધકારથી કાયર જનોનાં નેત્ર અને હૃદય આકુળવ્યાકુળ બની જાય છે. શિથિલપણે કરીને ચંચળ એવા શિખરવાળા મુકુટો, કિરિટો, કુંડલો, નક્ષત્રમાળા (કંઠમાં પહેરવાનું આભરણુ)થી શોભતા અને વિજયધ્વજ, વૈજયન્તી પતાકા, વીંઝાતા ચામર તથા છત્રોવાળા (સુભટો) પણુ ગહન અંધકારમાં ડુબી જાય છે. ઘોડાનો હણુહણુાટ, હાથીનો ગુલગુલાટ, રથનો ધણુધણુાટ, પાયદળ લશ્કરનો "હર-હર" એવો ધ્વનિ, ખભા ઉપર ભુજાનો થાપોટો, સિંહના જેવો

પરધનલોભી રાજાઓ.

[illegible] પારકા ધનને વિષે જેઓ અતિરતિ છે (જેમને [illegible] નથી, જેઓ અત્યંત લાલચુ છે અને પરિ[illegible] તેવા રાજાઓ પારકા ધનને વિષે આસક્ત હોય, [illegible] અસંતુષ્ટ થયા થકા, બીજા રાજા[illegible] વિનાશ કરે છે. તેઓ પારકા ધનને વિ[illegible] [illegible] મુખ્ય ગુણો [illegible]

[illegible]

છવાયલા માર્ગમાં પ્રવેશ કરે છે. વળી આકાશમાં અનેક ધનુષ્ય-બાણ-તલ્વારો-ત્રિશૂળો-બરછીઓ ઉછળી રહી છે તેમાં યોદ્ધાઓ ડાબે હાથે ઢાલ લઈને, મ્યાનમાંથી ઝળહળતી તલવારો બહાર કાઢીને પ્રહાર કરવા પ્રવૃત્ત થાય છે. ભાલાં, બાણ, ચક્ર, ગદા, કોહાડા, મૂશળ, હલ, ત્રિશૂળ, લાકડી, ભીંડીમાલ (એક જાતનું છરા જેવું હથિયાર), મોટા ભાલા, પટ્ટીશ, ચામડે વીંટેલો પત્થર, ઘણ, મુઠ્ઠી પ્રમાણ પાષાણ, મુદ્‌ગર, ભોગળ, ગોફણના ગોળા, ટક્કર, ભાથાં, કુવેણી (મગધ દેશનું એક જાતનું શસ્ત્ર), આસનરૂપી શસ્ત્ર, તલ્વાર, ઇત્યાદિ ઝળહળતાં શસ્ત્રો શત્રુ પ્રત્યે તેઓ ફેંકે છે ત્યારે આકાશ વીજળીના પ્રકાશની પેઠે કાન્તિમાન છે. વળી રણભૂમિને વિષે શંખ, ભેરી, દુંદુભિ, તૂર્ય સ્પષ્ટ ધ્વનિથી અને પડહ વાગવાથી જે ગંભીર શબ્દો થાય છે તેથી શૂરાઓ હર્ષિત થાય છે અને એ ભયંકર અવાજથી કાયરો બીહે છે. હાથી, ઘોડા, રથ, સુભટ ઉતાવળે ચાલવાથી જે રજ ઉડે છે તેનાથી છવાયલા અત્યંત અંધકારથી કાયર જનોનાં નેત્ર અને હૃદય આકુળવ્યાકુળ બની જાય છે. શિથિલપણે કરીને ચંચળ એવા શિખરવાળા મુકુટો, કિરિટો, કુંડલો, નક્ષત્રમાળા (કંઠમાં પહેરવાનું આભરણ)થી શોભતા અને વિજયધ્વજ, વૈજયન્તી પતાકા, વીંઝાતા ચામર તથા છત્રોવાળા (સુભટો) પણ ગહન અંધકારમાં ડૂબી જાય છે. ઘોડાનો હણહણાટ, હાથીનો ગુલગુલાટ, રથનો ઘણઘણાટ, પાયદળ લશ્કરનો "હર-હર" એવો ધ્વનિ, ખભા ઉપર ભુજાનો થાપોટો, સિંહના જેવો

[illegible] પીડીને કરેલો ચીત્કાર, દીન સ્વર, [illegible] શબ્દ, કંઠમાંથી કાઢેલો ધ્વનિ, [illegible] દેખવાનો તેમજ [illegible] ગુપ્તગુફામાં [illegible] કરીને [illegible] ઓદ્ર-ચીસાચાળાં બની [illegible] કરે છે, અને [illegible] બને છે. [illegible] અત્યંત ક્રાન્ત બની જાય [illegible] તેમની [illegible] ફાટી જાય [illegible]

[illegible]

કાદવ થઈ રહ્યો છે; જેને પાસામાં વાગેલા ઘાથી રૂધિર સ્રવે છે અને આંતરડાં બહાર નીકળી ગયાં છે એવા યોદ્ધાઓ વિકળ બનીને તરફડે છે, મર્મસ્થાને વાગેલા સખ્ત ઘાથી મૂર્છિત થઇને ભૂમિપર રોળાય છે અને નિશ્ચેષ્ટ પડયા છે. રણભૂમિમાં કરૂણાજનક વિલાપના સ્વરો સંભળાય છે, મરણ પામેલા યોદ્ધાઓ, ભમતા ઘોડા, મત્ત થએલા હાથી, ભયભીત થએલા મનુષ્યો, મૂળમાંથી ભાગી ગએલી ધ્વજા પતાકાઓ, ભાગેલા રથ, માથું કાપી નાંખેલા હાથીનાં કલેવરો, હથીયારો, આભરણો અને ઘરેણાં ઇત્યાદિ વિખરાયલાં પડયાં છે. મસ્તક વિનાનાં ધડો નાચી રહેલાં છે, ભયંકર કાગડાનાં અને મુડદાંઓમાં લોલુપી બનેલાં ગીધનાં ટોળાં ભમતાં હોવાથી ગાઢ અંધકાર છવાઈ રહ્યો છે; પૃથ્વીને કંપિત કરનારા દેવો જેવા રાજાઓ પ્રત્યક્ષ સ્મશાન જેવા અત્યંત ભયંકર બીહામણા અને કષ્ટે કરી પ્રવેશ કરી શકાય તેવા સંગ્રામના ગહન સ્થાનમાં પારકા ધનની વાંચ્છના કરીને પ્રવેશ કરે છે.

પરધન હરનારા ચોરો

બીજા પગપાળા ચોરના સમૂહ, ચોરના ટોળાને પ્રવર્તાવનાર સેનાપતિ, અટવીના વિષમ પ્રદેશમાં રહેનારા, કાળા-લીલા-રાતા-પીળા અને સફેદ એવા સેંકડો પ્રકારના ચિન્હપટ બાંધનારાઓ ધનના લોભથી પારકા દેશને હણે છે.

ચાંચીયા.

(હવે સમુદ્રના ચોરોની વાત કહે છે). રત્નાકર સમુદ્ર જે હજારો તરંગોની માળાથી ઉછળી રહ્યો છે તેમાં

[illegible] ઉતે છે તથા તેમાં [illegible]
[illegible] પાણી [illegible] જવાના [illegible]
[illegible] વિદ્યુત વાયુના [illegible]
[illegible] અંધકાર છવાય [illegible]
[illegible] પાણી [illegible] અત્યંત [illegible]
[illegible]

વાળો, દષ્ટિમાર્ગને આચ્છાદતો, કોઇ સ્થળે ગંભીર, કોઇ સ્થળે વિસ્તીર્ણ, (મેઘની પેઠે) ગાજતો, ગુંજારવ કરતો, કડાકા કરતો (આકાશમાંના કડાકાની પેઠે), કોઈ ભારે પદાર્થ પડવાથી થતા અવાજના જેવો ધ્વનિ કરતો, લાંબા કાળ સુધી દૂરથી સંભળાતો એવો ગંભીર ઘુઘવાટ કરતો સમુદ્ર છે અને તેમાં મુસાફરી કરનારાઓના માર્ગમાં કોપિત થએલા યક્ષ, રાક્ષસ, કુષ્માંડ, પિશાચ વગેરે હજારો ઉપસર્ગો તથા ઉત્પાત ઉત્પન્ન કરે છે, અને તેમનો માર્ગ અવરોધે છે. તે વ્યંતર દેવોને શાન્ત કરવાને માટે વહાણવટીઓ બલિદાન, હોમ, ધૂપ, રૂધિરનું બલિદાન, પૂજન અર્ચન, વગેરે કરવામાં યત્નશીલ રહે છે. સઘળા યુગના અંતિમ યુગ (પ્રલયકાળ) સરખી ઉપમાને યોગ્ય સમુદ્રનો અંત બહુ દુષ્કર છે. ગંગાદિક મહાનદીનો સ્વામી (સાગર) અત્યંત ભયંકર દેખાય છે. દુઃખે સેવાય તેવો, જેમાં પ્રવેશવું દુષ્કર છે :તેવો, દુઃખે ઉતરી શકાય તેવો, દુઃખે આશ્રય લઈ શકાય તેવો અને ખારા પાણીથી ભરેલો, એવા સમુદ્રમાં ઉંચા કરેલા કાળા સઢવાળા, ઉતાવળે ચાલે તેવા વહાણમાં બેસીને, દૂર દૂર જઈને, પરદ્રવ્યને હરનારા, અનુકંપારહિત તથા પરલોકના ભયથી રહિત ચોર લોકો વહાણવટીઓના વહાણને ભાગે છે અને તેમને લૂટે છે.

ચોરીનાં સંકટ.

ગામ, આગર, નગર, ગામડું, કવડ, મંડપ, દ્રોણમુખ (જળ-થળનો માર્ગ), પાટણ, આશ્રમ, વણીકાવાસ, દેશ ઈત્યાદિમાં રહેતા ધનિક લોકોને ચોર લોકો હણે છે. કઠણ

[illegible] અને નિર્દય ચોર લોકો બીજાઓને લૂંટે છે [illegible]

[illegible] જાય છે. જે કાયર મતિવાળાઓ અને [illegible]

[illegible] પણ કરે છે, પર લોકોને [illegible]

[illegible] ધન-ધાન્ય-દ્રવ્ય ચોરી [illegible]

[illegible] ચોર લોકોને ગાઢે છે [illegible]

[illegible] વિનાના અને [illegible]

[illegible]

તથા આશ્રયરહિત સ્થિતિમાં વનમાં વાસ કરી રહે છે. વન સેંકડો સર્પોથી વ્યાપ્ત હોઈને ભયની આશંકાવાળા તથા અપયશકારી ભયંકર ચોર લોકો "કોનું ધન હરૂં ?" "આજેજ દ્રવ્ય હરૂં" એમ એકઠા થઈને ગુપ્ત મંત્રણા કરે છે. ઘણા લોકોના કાર્યકરણમાં વિઘ્ન ઉત્પન્ન કરનારા, મદમત્ત-પ્રમાદી-સૂતેલા-વિરામ કરતા-એવાનાં છિદ્ર જોઇ અવસરે હણનારા અને કષ્ટ તથા ઉત્સવને સમયે ચોરી કરવાની બુદ્ધિવાળા, ચોર લોકો નહોરવાળાં જાનવરોની પેઠે લોહીની અભિલાષા રાખતા ભમ્યા કરે છે. રાજાની મર્યાદાને લોપનારા, સારા માણસોથી નિંદાયલા, પોતાના કર્મે કર પાપકર્મના કરનારા, અશુભ પરિણામવાળા, દુઃખ ભોગ. નારા, હમેશાં અસમાધિયુક્ત તથા મેલા મનવાળા, ઇહલોકમાં કલેશને પામનારા તથા પરદ્રવ્યને હરનારા મનુષ્યો સેંકડો દુઃખોને પામે છે.

ચોરીનાં ભયાનક ફળ.

કેટલાકો પારકા દ્રવ્યને શોધતાં રાજપુરૂષોથી પકડાય છે ત્યારે તેમને માર પડે છે, બંધાય છે, અટકમાં રખાય છે, તુરત નગરમાં ફેરવાય છે અને તેને કોટવાળને સોંપરામાં આવે છે. કોટવાળ તેને ફોસલાવીને મીઠે વચને મનાવે છે, (અને જો તે ન માને-તો) તેને આમળેલા વસ્ત્રના ગોલીટાના પ્રહાર કરવામાં આવે છે, નિર્દય કોટવાળ કઠોર વચને તેની તર્જના કરે છે, તેનું ગળું પકડીને ફેંકે છે, એવી રીતે દીન બની ગએલાઓને કેદખાનામાં દાખલ

[illegible]પ. આવે છે, જે કેદખાનું નરક સરખું છે. ત્યાં પણ [illegible] પ્રહારો, અગ્નિના ડામ, તિરસ્કાર, કડવાં વચન, [illegible] મનથી [illegible] લાચાર થવું પડે છે. વળી ત્યાં [illegible] બેસાડવામાં આવે છે, પહેરવાનાં વસ્ત્ર [illegible] અને [illegible] સાંધીને બનાવેલાં મળે છે, અને કેદ- [illegible] પણ તેની પાસેથી [illegible] આવે છે. કેદખાનાના પહેરેગીર [illegible] આવે છે, તે ઓજારો કેવાં છે? [illegible]

દે છે, સોય ચોંચે છે, લાકડાની પેઠે છોલે છે, એ પ્રમાણે તેમને પીડા ઉપજાવે છે; ખાર, લીંબડો, મરચાં વગેરે તેમના નાકમાં ઘાલે છે: એમ સેંકડો પ્રકારનાં કષ્ટો તેમને પમાડવામાં આવે છે. છાતી ઉપર મોટું લાકડું મૂકીને તેમને કષ્ટ આપવામાં આવે છે, પછી લાકડાને આઘું પાછું કરીને તે વડે તેમનાં હાડ-પાંસળાં ભાગવામાં આવે છે. વળી તેમને ગળે બાંધે છે, લોહના દંડ વડે છાતી, પેટ, ગુદા, પૂંઠ ઉપર પ્રહાર કરી તેમને પીડે છે, હૃદયને મર્દે છે, તેમનાં અંગોપાંગને ભાગી નાંખે છે. ઉપરીના હુકમથી કે. લોક સેવકો નિરપરાધીને પણ શત્રુભાવથી જમની પેઠે પીડે છે. તે મંદભાગી અદત્તનું હરણ કરનારાઓને ચપેટા મારે છે, ચામડાના દોરડાથી મારે છે, લોહના સળીયાથી મારે છે, નાના-મોટા ચામડાના ચાબૂકથી મારે છે, નેતરની સોટીથી મારે છે: એ પ્રકારે સેંકડો પ્રહારથી અંગોપાંગે માર સહન કરતા બાપડાઓ લબડી ગએલી ચામડીવાળા અને ઘાથી પીડા પામતા છતાં ચોરીના પાપને છોડતા નથી. અનેક પ્રકારનાં શસ્ત્રે કરીને માર પડવાની, લોહમય બેડીના બંધને ગાત્ર બંધાવાની અને ભંગાવાની, શરીરની હાજત બંધ કરવાની ઇત્યાદિ બહુવિધ વેદના એ પાપી જનો પામે છે. એ રીતે મોકળી ઈંદ્રિયોવાળા, વિષયાસક્ત, અતિ મોહમુગ્ધ, પરધનમાં લુબ્ધ, સ્પર્શેન્દ્રિયના વિષયમાં અને સ્ત્રીમાં તીવ્ર આસક્તિવાળા, સ્ત્રીના રૂપ-શબ્દ-રસ-ગંધમાં મનોવાંછનાવાળા, ભોગની તૃષાવાળા અને ધન હરવામાં આનંદ માનનારા, એ બધા ચોરી કરવાના ફળના

[illegible] શસ્ત્રો સોનેરી પાસે રાખે તેમને [illegible] છે.

[illegible] કેવા છે? [illegible] [illegible], તેલ [illegible] કરનારા, [illegible] કરનારા, માયા-કપટથી [illegible] [illegible]

[illegible]

માળા દોરડાની પેઠે પહેરાવેલા, મરણના ભયથી શરીરે પરસેવાથી રેબઝેબ બનેલા જાણે કે શરીરે તેલ ચોપડયું હોય, રાખે ખરડેલા જેવા દેખાતા શરીરવાળા, ધૂળથી ભરેલા દેખાતા કેશવાળા જાણે માથે કસુંબો લગાડયો હોય, જીવવાની આશાથી રહિત બનેલા, વિકળપણે ડોલતા, હણવાને માટે લઈ જવામાં આવતા હોવા છતાં પ્રાણ–શ્વાસોશ્વાસ ઉપર પ્રીતિવાળા તે ચોર લોકોને તલ–તલ જેવા છેદ કરવામાં આવે છે, તેથી વહેતા લોહીથી તે શરીર ખરડાય છે, તેમના માંસના નાના–નાના કકડા તેમને ખવડાવે છે, પાપી જનો ચામડાના થેલામાં પત્થર ભરી તેમને મારે છે, વાયુની પેઠે ન અટકાવી શકાય તેવાં સ્ત્રીપુરૂષોનાં અને નગરજનોનાં ટોળાં તેમની સાથે તેમને જોતા જોતા ફરે છે. વધ કરવા માટે યોગ્ય વસ્ત્રો પહેરાવીને તેમને નગરની વચમાં ફેરવવામાં આવે છે, તે રાંક–દીન ચોર લોકોના વિનાશનો નિવારનાર કોઇ નથી, તેઓ શરણરહિત છે, અનાથ છે, બંધવરહિત છે, સ્વજનોથી ત્યજાયલા છે, આસપાસ જુએ છે (પોતાને કોઈ મુકાવનાર છે કે નહિ એવા ભાવથી જુએ છે), મરણના ભયથી ઉદ્વિગ્ન થએલા છે. તેમને વધસ્થાને પહોંચાડે છે, શૂળીએ ચડાવે છે, દેહને વિદારે છે, તેમનાં અંગોપાંગને કાપે છે, વૃક્ષની ડાળે બાંધે છે, ત્યારે તેઓ દીન વચને વિલાપ કરે છે. વળી કેટલાક ચોરોનાં ચાર અંગ (બે હાથ અને બે પગ) બાંધીને તેમને પર્વતની ટોચ પરથી નીચે ગબડાવે છે ત્યારે તેઓ બહુ ઉંચેથી પડવાથી વિષમ

[illegible] કુહાય છે, બીજાઓને લાગીના પગ [illegible] [illegible] આવે છે, વળી પાપી અધિકારી જનો કેટલાક [illegible] કરે છે, કેટલાકને [illegible] કરી [illegible] છે, કેટલાકના કાન-હોઠ-નાક [illegible] -પગ-આંખ [illegible] છે, કે [illegible] કાપી નાખે છે, અને [illegible] કરી નાખે છે. કેટલાકને [illegible] કેટલાકના [illegible] પણ [illegible] કેટલાકને [illegible] [illegible]

કૂતરા, શિયાળ, ડુક્કર, બિલાડાંનાં ટોળાં, સાણસા સરખી ચાંચવાળાં પક્ષીઓનાં વૃંદ આવીને સેંકડો મુખો-ચાંચોએ કરીને એ ચોરોનાં મુડદાંનાં અંગોપાંગ ભેદીને ચુંથે છે. કેટલાકના દેહમાં કીડા પડે છે. લોકો તેમને અનિષ્ટ વચને કરી શ્રાપ દે છે અને "સારૂં થયું, ભલે એ પાપી મૂઓ," એમ બોલીને કેટલાક લોકો હર્ષિત થાય છે, અને મરી ગયા છતાં તે ચોર લોકો બીજાઓને લજ્જાના કારણ રૂપ બને છે.

પરધન હરનારાની દુર્ગતિ.

વળી મૂઆ પછી ઘણા વખત સુધી તેમના સ્વજનોને પણ તેઓ લજ્જાના કારણરૂપ બને છે. મરણ પામ્યા પછી તેઓ પરલોકમાં નરકને વિષે ઉપજે છે. અણગમતા નરકમાં બળતા અંગારાની ઉષ્ણ અને અતિશય શીત વેદના વગેરે સતત કષ્ટો અશાતા વેદનીય કર્મ ઉદય આવવાને લીધે તેઓ સેંકડો ગમે સહન કરે છે. તે નરકથી નીકળીને વળી પાછા તીર્યંચ યોનિમાં ઉપજે છે અને ત્યાં પણ નરકના જેવી વેદનાઓ ભોગવે છે. પછી અનંત કાળે તે જીવો કદાચ મોટે કષ્ટે કરી મનુષ્યભવ પામે છે, તો પણ અનેક વાર નરકગતિમાં જઇને અને લાખો વાર તીર્યંચપણે જન્મીને પછી મનુષ્યપણું પામે છે. મનુષ્યપણે પણ તે જીવો અનાર્ય દેશમાં હલકા કુળમાં ઉપજે છે અને જો આર્ય દેશમાં ઉપજે છે તો લોકબાહ્ય એટલે વર્જવાયોગ્ય તીર્યંચ જેવા, ડહાપણરહિત અને કામભોગને વિષે

[illegible] છે, અને ત્યાં [illegible] [illegible] [illegible] જન્મ-મરણના ફેરા કરે, ફરી [illegible] [illegible] શાસ્ત્રના જ્ઞાનથી [illegible] [illegible] [illegible]

શકાતો નથી, મોટા ભયને ઉપજાવનાર છે, બીકામણો છે, પરિમાણરહિત છે, જે મહેચ્છા અને મેલી બુદ્ધિરૂપ વાયુ-વેગથી ઉછળે છે, આશા–પિપાસારૂપ જે સમુદ્રનું તળીયુ છે, જેમાં કામ, રાગ, દ્વેષ, બંધન, અનેક પ્રકારની ચિત્તની ચિંતા ઇત્યાદિરૂપ પાણીનાં રજકણ ઉડે છે, તે રજકણથી જ્યાં અંધકાર છવાયો છે, જ્યાં મોહનાં આવર્તન અને કામભોગ મંડલાકારે ભ્રમે છે, ઉંડા ઉતરે છે, ઉંચે ઉછળે છે; વળી જે સમુદ્રમાં ઉંચે આવી નીચે પડતા અને આગ તેમ દોડતા પાઠીન (મચ્છ) જેવા પાણીના જીવોની પેઠે ગર્ભવાસમાં ઉંચે-નીચે પાણીને પડવાપણું રહેલું છે, જ્યાં કષ્ટપીડિત મનુષ્યના રૂદનરૂપ પ્રચંડ વાયુવડે મેલા સંકલ્પ રૂપી તરંગો ચાલી રહ્યા છે, જ્યાં વ્યાકુળ તરંગથી પછ-ડાઇને વહેંચાઇ જતું અને અનિષ્ટ મહાન મોજાંથી વ્યાપ્ત જળ પથરાઇ રહેલું છે, પ્રમાદરૂપી રૌદ્ર અને ક્ષુદ્ર હિંસક પ્રાણીઓથી ઉપદ્રવ પામીને ઉઠતા એવા મત્સ્યરૂપી મનુષ્યોના સમૂહો જેમાં આવી રહેલા છે, જેમાંના મત્સ્યરૂપી મનુષ્યો અતિ રૌદ્ર છે, વિનાશ સ્વભાવી છે, ઘણા અનર્થ–અપયશથી યુક્ત છે, જેમાં અજ્ઞાનમાં ભ્રમતાં અને દક્ષ મત્સ્યો રહેલાં છે, અનુપશાંત ઇંદ્રિયોવાળા મોટા મગરની ત્વરિત ચેષ્ટાએ કરીને જે સમુદ્ર ક્ષોભ પામી રહેલો છે, જેમાં સંતાપરૂપ વડવાગ્નિ (સમુદ્રનો અગ્નિ) નિત્ય અતિ ચપલ–ચંચળ રીતે સળગી રહ્યો છે, અત્રાણ અને અશરણ મનુષ્યો કે જેમને પૂર્વ કર્મના સંચયથી પાપો ઉદય આવ્યાં છે તેઓના સેંકડો દુઃખોના વિપાકરૂપી વમળ જે સમુદ્રના જળમાં

[illegible] છે, [illegible]-રસ-શાતાદ્રૂપી ગારવ-અશુભ [illegible] [illegible] વિશેષણી [illegible] કર્મોથી [illegible] [illegible] નરકરૂપી [illegible]; અરતિ-રતિ-ભય-વિષાદ- [illegible] છે, [illegible] [illegible] છે, [illegible] [illegible] અને [illegible]

[illegible]

પરધનહારીનો પુનર્જન્મ.

ઉદ્વેગવંત નિવાસસ્થાનમાં જ્યાં જ્યાં (જે જે કુળમાં) જીવો આયુષ્ય બાંધે (ઉત્પન્ન થાય), ત્યાં ત્યાં તે પાપકર્મી જીવોને તેમના ભાઈઓ, સ્વજનો, મિત્રો છોડી દે છે, અળખામણા હોઈને તેમનું વચન કોઈ માને નહિ, તેઓ અવિનીત હોય છે, રહેવાનું સ્થાન-આસન-શય્યા-ભોજન ખરાબ હોય છે, શરીર અશુચિયુક્ત હોય છે, શરીરનું સંહનન (શરીરનું બંધારણ), પ્રમાણ, સંસ્થાન (આકાર) કુત્સિત હોય છે; તેઓમાં બહુ ક્રોધ, માન, માયા, અને મોહ હોય છે; ધર્મસંજ્ઞા અને સમ્યક્ત્વથી ભ્રષ્ટ હોય છે; દારિદ્રય અને ઉપદ્રવથી પીડાય છે; રોજ પારકાં કામ (ચાકરી) કરનારા હોય છે; આજીવિકાના સાધનથી રહિત રાંક, અને પારકા ભોજનને શોધનારા (ભીખારી) હોય છે; તેઓ દુઃખે કરી આહાર મેળવી શકે છે; અરસ અને વિરસ અલ્પ ભોજન મળવાથી પેટ પણ પૂરૂં ભરાય નહિ; બીજાનાં ઋદ્ધિ-સત્કાર-ભોજનાદિ વગેરે વૈભવ જોઈને પૂર્વ ભવે પોતે કરેલાં અને ઉદય આવેલાં કર્મો-પાપોને તથા તેથી ઉપજેલાં દુઃખોને નિંદે છે; તેઓ દીનતા અને શોકથી દાઝતા દુઃખને ભોગવે છે; તેઓ સત્વથી રહિત, સહાયથી રહિત, શિલ્પ-ચિત્રાદિ કલા-સમયશાસ્ત્ર (ધનુર્વેદાદિ વિદ્યા)ના જ્ઞાનથી રહિત હોય છે અને પશુ સરખા જન્મેલા હોય છે; તેઓ અપ્રતીતિકારી, હમેશાં હલકાં કાર્યો કરીને આજીવિકા મેળવનારા, લોકો વડે નિંદનીય હોય છે અને તેમનો મોહ, મનોરથ તથા અભિલાષા ઘણા હોય છે પણ તે

[illegible]

અધ્યયન ૪ થું

અબ્રહ્મચર્ય

જંબૂ સ્વામી પ્રત્યે સુધર્મા સ્વામી કહે છે કે, હે જંબૂ! હવે હું આસ્રવદ્વારનું ચોથું અધ્યયન અબ્રહ્મચર્ય વિષે સંભળાવું છું.

અબ્રહ્મચર્યનું સ્વરૂપ.

એ અબ્રહ્મચર્ય દેવતા, મનુષ્ય અને અસુર એ લોકને વિષે પ્રાર્થનીય–અભિલષણીય છે, ભારે દીર્ઘ છે, પાતળા કાદવ રૂપ છે, પાશરૂપ છે, માછલાં પકડવાની જાળ જેવું છે, સ્ત્રી–પુરૂષ–નપુંસકના લક્ષણ રૂપ છે, તપ–સંયમ–બ્રહ્મચર્યને વિઘ્ન કરનાર છે, ચારિત્રનો વિનાશ કરનાર છે, ઘણા પ્રમાદનું કારણભૂત છે, કાયર અને ખરાબ માણસો તેનું સેવન કરે છે, સારા મનુષ્યોએ વર્જવાયોગ્ય છે, દેવ લોક–નરક લોક–મનુષ્ય લોક ત્રણે લોકમાં તેનું સ્થાન છે, જરા–મરણ–રોગ–શોકને વધારનાર છે, વધ–બંધન–વિઘાત છતાં તેની લાલસા શાન્ત થતી નથી, દર્શન (સમ્યક્ત્વ) મોહનીય અને ચરિત્ર મોહનીયના કારણરૂપ છે, લાંબા કાળથી પરિચિત છે, પરંપરાથી ચાલ્યું આવે છે અને દુઃખે કરીને અંત પામી શકાય તેવું છે.

અબ્રહ્મચર્યનાં નામ.

અબ્રહ્મચર્યનાં ગુણનિષ્પન્ન ત્રીસ નામો કહ્યાં છે. (૧) અબ્રહ્મચર્ય, (૨) મૈથુન, (૩) ચરંત–વિશ્વચારી, (૪)

[illegible]-[illegible] ઉપજે છે, (૫) સેનાવિદાર-[illegible] [illegible] હેતુ, (૬) [illegible]-વિગ્રહનો હેતુ, (૭) બાધા-[illegible] હેતુ, (૮) [illegible] (ગર્વ ઉત્પન્ન કરનાર), (૯) [illegible] હેતુ, (૧૦) [illegible] સંગ્રામ [illegible] [illegible] હેતુ, (૧૨) [illegible] (૧૪) [illegible] હેતુ, (૧૫) [illegible] હેતુ, (૧૬) [illegible] [illegible]

[illegible] છે, નરકગમન જેવો, મરણુગિના [illegible]
[illegible]) સમાન છે. અતિશય [illegible]
[illegible] છે. (ગરુની પેઠે) [illegible]
[illegible] સમાન છે. વળી તેના
[illegible]
[illegible] (૨) [illegible] (૩) શંખ. (૪)
[illegible] (૭) [illegible] (૮) [illegible]
[illegible] (૧૧) [illegible] (૧૨)
[illegible] (૧૫)
[illegible] (૧૮) [illegible]
[illegible] (૨૦) [illegible] (૨૧)
[illegible]

તેઓ કેવા છે? તેઓ પ્રવર પુરૂષ છે, મોટા બળ-પરાક્રમ-વાળા છે, મોટા ધનુષ્યનો ટંકાર કરનારા છે, મહા સત્સા-હસના સાગર છે, પ્રતિસ્પર્ધીથી જીતી ન શકાય તેવા છે, ધનુર્ધર છે, પુરૂષોમાં વૃષભ સમાન છે. એ રામ (બળદેવ) અને કેશવ (વાસુદેવ) એ બે ભાઈ પરિવાર સહિત છે. વસુદેવ, સમુદ્રવિજય આદિ દસ દશાર્હ હૃદયના વલ્લભ છે; પ્રદ્યુમ્નકુમાર, પ્રદીપકુમાર, સાંબકુમાર, અનિરૂદ્ધકુમાર, નૈષધકુમાર, ઉલ્મુકકુમાર, સારણ કુમાર, ગજકુમાર, સુમુ-ખકુમાર, દુર્મુખકુમાર, આદિ યાદવોના સાડા ત્રણ કરોડ કુમારોના હૃદયના વલ્લભ છે, તથા દેવી રોહિણી (બલ-દેવની માતા) અને દેવી દેવકી (કૃષ્ણની માતા) ના હૃદયને આનંદનો ભાવ ઉત્પન્ન કરનારા છે. સોળ હજાર પ્રધાન રાજાઓ તેમની પાછળ પાછળ દોડે છે. સોળ હજાર દેવી-ઓનાં નયન-હૃદયને વહાલા લાગે છે. નાના પ્રકારના

... સુવર્ણ, રત્ન, મોતી, પ્રવાલ, ધન, ધાન્ય વગેરે

... તેમના કોષાગાર ભરેલા છે. હજારો

...ામી છે. હજારો ગામ, આગર,

...ોણમુખ, પાટણ, આશ્રમ,

...ાધિ અને આનંદ

...ી, સરોવર, નદી,

...દર્શનથી નેત્રને

...ારી છે.

... અને

[illegible] નમને સુંદર રીતે ધારણ કરે છે, સુવર્ણની-પીળા [illegible] ની [illegible] શોભાવે છે. એવી ઉજ્જવળ [illegible] કરીને વિરાજમાન તેઓ તેજે કરીને સૂર્યની પેઠે [illegible] છે. ગરુડના [illegible] જેવા [illegible] તેમનો [illegible] હોય છે. [illegible] તેઓ સ્વામી છે, [illegible] પ્રકારે [illegible] છે, માટે [illegible] (ચક્રવર્તી) [illegible] પ્રકાની [illegible] તેમની [illegible] [illegible] [illegible]

તેઓ કેવા છે? તેઓ પ્રવર પુરૂષ છે, મોટા બળ-પરાક્રમવાળા છે, મોટા ધનુષ્યનો ટંકાર કરનારા છે, મહા સત્સાહસના સાગર છે, પ્રતિસ્પર્ધીથી જીતી ન શકાય તેવા છે, ધનુર્ધર છે, પુરૂષોમાં વૃષભ સમાન છે. એ રામ (બળદેવ) અને કેશવ (વાસુદેવ) એ બે ભાઈ પરિવાર સહિત છે. વસુદેવ, સમુદ્રવિજય આદિ દસ દશાર્હ હૃદયના વલ્લભ છે; પ્રદ્યુમ્નકુમાર, પ્રદીપકુમાર, સાંબકુમાર, અનિરૂદ્ધકુમાર નૈષધકુમાર, ઉશુકકુમાર, સારણ કુમાર, ગજકુમાર, ખકુમાર, દુર્મુખકુમાર, આદિ યાદવોના સાડા ત્રણ કે કુમારોના હૃદયના વલ્લભ છે, તથા દેવી રોહિણી (- દેવની માતા) અને દેવી દેવકી (કૃષ્ણની માતા) ના હૃદયને આનંદનો ભાવ ઉત્પન્ન કરનારા છે. સોળ હજાર પ્રધાન રાજાઓ તેમની પાછળ પાછળ હીંડે છે. સોળ હજાર દેવીઓનાં નયન-હૃદયને વહાલા લાગે છે. નાના પ્રકારના મણિ, સુવર્ણ, રત્ન, મોતી, પ્રવાલ, ધન, ધાન્ય વગેરે ઋદ્ધિના સંગ્રહથી તેમના કોષાગાર ભરેલા છે. હજારો ઘોડા, હાથી, રથના સ્વામી છે. હજારો ગામ, આગર, નગર, ગામડાં, મંડપ, દ્રોણમુખ, પાટણ, આશ્રમ, સંવાહ, ભયવર્જિત હોઇને સુખસમાધિ અને આનંદ ભોગવતા વિવિધ લોકોથી ભરેલી પૃથ્વી, સરોવર, નદી, તળાવ, પર્વત, કાનન, આરામ (બગીચા), ઉદ્યાનથી નેત્રને આનંદ આપે છે, એવા અર્ધ ભરતના તે સ્વામી છે. દક્ષિણાર્ધ ભરત વૈતાઢ્ય ગિરિથી વિભક્ત થએલો છે અને લવણસમુદ્રથી વિંટાઈ રહેલો છે. વળી છ પ્રકારની ઋતુ-

ભાંગનારા છે, મહાશકુનિ અને પૂતના વિદ્યાધરીના વૈરી છે, કંસના મુકુટના મોડણહાર (મારનાર) છે, જરાસંધના માનનું મર્દન કરનાર છે, ઘણી શલાકાએ કરી સહિત વિરાજમાન છે, અવિરલ-સમાન શલાકાએ કરી મંડિત એવો બીજો કોઈ નથી તેવા છે, ચંદ્રમંડળ સરખી કાન્તિવાળા છે, સૂર્યના કિરણકવચથી પ્રસરતા તેજે કરીને જાજ્વલ્યમાન એવા અનેક દંડોવાળા છત્રે કરીને વિરાજમાન છે; વળી મોટા પર્વતોની ગુફાઓમાં વિચરતી નીરોગી ગાયોની પૂંઠે નીપજતા અને નિર્મળ સદ્દહ વિકસેલા કમળ જેવા ઉજળા ચામરોથી વિરાજમાન છે; (એ ચામરોનું વિશેષ વર્ણન કરે છે). એ ચામરો રજતગિરિ (ચાંદીના પહાડ) ના શિખર જેવા વિમળ છે, ચંદ્રનાં કિરણ સરખા ઉજળા છે, સ્વચ્છ ચાંદી જેવા નિર્મળ છે; પવનથી હાલતાં ચંચળ પાણીમાં નાચતાં મોજાંએ કરી ક્ષીરોદક સાગરમાં જે કલ્લોલ પ્રસરી રહે છે તેના જેવા ચંચળ એ ચામર વીંઝાઇ રહે છે; માનસરોવરના વિસ્તારમાં વસતી, નિર્મળ વેશ તથા આકારવાળી અને સુવર્ણપર્વતના શિખર ઉપર બેઠેલી હંસી ચપળ-શીઘ્ર ગતિએ ઉંચે-નીચે ઉડે તેના જેવા એ ચામરો છે; નાના પ્રકારના મણિ-રત્ન, મૂલ્યવાન અને તપાવેલા સુવર્ણથી નીપજાવેલા વિચિત્ર દંડથી એ ચામરો શોભે છેઃ એવા પ્રકારના લાલિત્યે કરીને યુક્ત ચામરો રાજાની લક્ષ્મીના સમુદાયને પ્રકાશિત કરે છે; મોટાં નગરોમાં નીપજતા અને સમૃદ્ધ રાજાઓ-વડે સેવાતા, કાળું અગર (કાલાગુરૂ) અને શિલારસ

[illegible] સંધિઓથી તે યુક્ત છે, એવા અર્થ [illegible]
[illegible] યુક્ત છે, અભિજાત ભાષાથી [illegible]
[illegible] છે, જેમાં ગ્રામ્ય નહિ તેવા છે, [illegible]
[illegible] સ્વભાવ છે, [illegible]
[illegible] છે, [illegible] રહિત છે, [illegible] રહિત છે
[illegible] છે, [illegible] રહિત છે, [illegible]
[illegible] છે, [illegible] છે, [illegible]
[illegible] તેવી [illegible]
[illegible]

ભાંગનારા છે, મહાશકુનિ અને પૂતના વિદ્યાધરીના વૈરી છે, કંસના મુકુટના મોડણહાર (મારનાર) છે, જરાસંધના માનનું મર્દન કરનાર છે, ઘણી શલાકાએ કરી સહિત વિરાજમાન છે, અવિરલ–સમાન શલાકાએ કરી મંડિત એવો બીજો કોઈ નથી તેવા છે, ચંદ્રમંડળ સરખી કાન્તિ-વાળા છે, સૂર્યના કિરણકવચથી પ્રસરતા તેજે કરીને જાજવલ્યમાન એવા અનેક દંડોવાળા છત્રે કરીને [illegible] જમાન છે; વળી મોટા પર્વતોની ગુફાઓમાં વિ[illegible] નીરોગી ગાયોની પૂંઠે નીપજતા અને નિર્મળ સદ્દેહ વિ[illegible] સેલા કમળ જેવા ઉજળા ચામરોથી વિરાજમાન છે; (એ ચામરોનું વિશેષ વર્ણન કરે છે). એ ચામરો રજતગિરિ (ચાંદીના પહાડ) ના શિખર જેવા વિમળ છે, ચંદ્રનાં કિરણ સરખા ઉજળા છે, સ્વચ્છ ચાંદી જેવા નિર્મળ છે; પવનથી હાલતાં ચંચળ પાણીમાં નાચતાં મોજાંએ કરી ક્ષીરોદક સાગરમાં જે કલ્લોલ પ્રસરી રહે છે તેના જેવા ચંચળ એ ચામર વીંઝાઇ રહે છે; માનસરોવરના વિસ્તારમાં વસતી, નિર્મળ વેશ તથા આકારવાળી અને સુવર્ણપર્વતના શિખર ઉપર બેઠેલી હંસી ચપળ–શીઘ્ર ગતિએ ઉંચે-નીચે ઉડે તેના જેવા એ ચામરો છે; નાના પ્રકારના મણિ-રત્ન, મૂલ્યવાન અને તપાવેલા સુવર્ણથી નીપજાવેલા વિચિત્ર દંડથી એ ચામરો શોભે છેઃ એવા પ્રકારના લાલિત્યે કરીને યુક્ત ચામરો રાજાની લક્ષ્મીના સમુદાયને પ્રકાશિત કરે છે; મોટાં નગરોમાં નીપજતા અને સમૃદ્ધ રાજ્યો-વડે સેવાતા, કાળું અગર (કાલાગુરૂ) અને શિલારસ

કૃત તપના પ્રભાવે કરીને સંચેલાં સુખો [illegible]
આયુષ્ય સુધી સ્ત્રીઓ સાથે ભોગવતાં છતાં, [illegible]
પ્રધાન સુખોએ વિલસતાં છતાં, અનુપમ શબ્દ[illegible]
રૂપ-ગંધને અનુભોગતા છતાં, તેઓ પણ કામભોગને [illegible]
અતૃપ્ત રહ્યા થકા મરણ ધર્મને પામે છે (મૃત્યુ પામે છે.)

અબ્રહ્મચારી રાજાઓ.

વળી મંડળીક રાજા સેનાવાળો છે, અંતઃપુરવાળ
છે, પરિષદા-પરિવારવાળો છે, પુરોહિત સહિત છે, તે
અમાત્ય-દંડનાયક, સેનાપતિ, મંત્રણા વિષે અને નીતિ
વિષે કુશળ છે, નાના પ્રકારના મણિરત્ન, ઘણા ધન-ધાન્ય
સંચય તેના ભંડારમાં ભરેલો છે; તેઓ વિપુલ રાજ્ય
લક્ષ્મીને ભોગવતા છતાં, અહંકારે ગર્જતા છતાં અને બળે
કરીને મત્ત છતાં કામભોગમાં અતૃપ્ત રહીને મરણ ધર્મને
પામે છે.

અબ્રહ્મચારી જુગલીયા.

પુનઃ ઉત્તરકુરૂ-દેવકુરૂનાં વનવિવરોમાં જે પગે
ચાલતા મનુષ્યના સમૂહ છે, તેઓ ભોગે કરી ઉત્તમ છે,
ભોગનાં લક્ષણ-ભોગની રેખાઓને ધારણ કરનારા છે, ભોગે
કરીને શોભાયમાન છે, પ્રશસ્ત-સૌમ્ય-પ્રતિપૂર્ણ રૂપે કરીને
દર્શન કરવાયોગ્ય છે, સુઘટિત અવયવોએ કરીને સુંદર
અંગવાળા છે, લાલ કમળપત્ર જેવાં મનોહર તેમના
હાથપગનાં તળીયાં છે, રૂડા આકારના કાચબા જેવા તેમના
સુંદર ચરણ છે, અનુક્રમે ચડઉતર-સુસંહત તેમની આંગ-

[illegible] અશરણ [illegible]
[illegible] મહાપાપ કરી રહ્યા છે
[illegible] શીલના [illegible]
[illegible] છે, [illegible]
[illegible] ([illegible]) [illegible]
[illegible] ([illegible]) [illegible]
[illegible]

[illegible]ખાતાં નથી; કનકના સરખી તેમની કાન્તિ છે; નિર્મળ, રૂડો અને રોગરહિત તેમનો દેહ છે; સોનાની શિલાના તળીયા જેવી, પ્રશસ્ત, અવિષમ, સમાંસલ, વિસ્તીર્ણ અને પહોળી તેમની છાતી છે; ધૂસરા સરખા, માંસલ, રમણીય અને મોટા હાથના પોંચા છે; સુસંસ્થિત, સુશ્લિષ્ઠ, વિશિષ્ટ, મનોજ્ઞ, સુનિચિત-શુભ પુદ્ગલયુક્ત, વિશાળ, દૃઢ અને સુબદ્ધ અસ્થિના સંધી છે; મોટા નગરની ભોગળ સરખી વર્તુલાકાર તેમની ભુજાઓ છે; નાગરાજનું મોટું શરીર સ્વસ્થાનકથી બહાર નીકળે તેવા રમણીય અને ગોળ અર્ગલા જેવા દીર્ઘ તેમના બાહુ છે; લાલ હથેળીવાળા, મૃદુ, માંસલ, શુભ લક્ષણ યુક્ત, પ્રશસ્ત, અછિદ્ર-અવિરલ આંગળીઓથી યુક્ત તેમના હાથ છે; પુષ્ટ, સુંદર અને કોમળ તેમની આંગળીઓ છે; લાલ, પાતળા, પવિત્ર-ચોખ્ખા, રૂચિર-સુંદર, સ્નિગ્ધ તેમની આંગળીઓના નખ છે; હાથમાં ચંદ્ર, સૂર્ય, શંખ, ચક્ર, દક્ષિણાવર્ત સાથીયો એ પ્રકારની રેખાઓ છે; સૂર્ય-ચંદ્ર-શંખ-ચક્ર દક્ષિણાવર્ત સાથીઓ એમ જૂદી જૂદી સુંદર હાથ માંહેની રેખાઓ છે; મહીષ, શકર-વરાહ, સિંહ, શાર્દૂલ, વૃષભ, હાથી સમાન વિસ્તીર્ણ તેમનો સ્કંધપ્રદેશ છે; ચાર આંગળ પ્રમાણની શંખના સરખી તેમની ગ્રીવા-ડોક છે; યથાવસ્થિત, શોભાયુક્ત મૂછ છે; માંસલ, રૂડી, પ્રશસ્ત, સિંહ સરખી વિસ્તીર્ણ હડપચી છે; કમાવેલા શિલાપ્રવાલ તથા પાકાં બીંબફળ (ધીલોડાંના ફળ) જેવા લાલ નીચેના હોઠ છે; ધોળી, ચંદ્રમાના ટુકડા જેવી સુંદર, નિર્મળ શંખ જેવી, ગાયના [illegible]

[illegible] છે, [illegible] અને [illegible] તેના [illegible]
[illegible] અને [illegible] તેની [illegible]
[illegible] ઉપર [illegible]
[illegible] હોય તેવી [illegible]
[illegible] છે, [illegible]
[illegible] છે, [illegible]
[illegible] નથી છે, [illegible]
[illegible]

દેખાતાં નથી; કનકના સરખી તેમની કાન્તિ છે; નિર્મળ, રૂડો અને રોગરહિત તેમનો દેહ છે; સોનાની શિલાના તળીયા જેવી, પ્રશસ્ત, અવિષમ, સમાંસલ, વિસ્તીર્ણ અને પહોળી તેમની છાતી છે; ધૂસરા સરખા, માંસલ, રમણીય અને મોટા હાથના પોંચા છે; સુસંસ્થિત, સુશ્લિષ્ઠ, વિશિષ્ટ, મનોજ્ઞ, સુનિચિત–શુભ પુદ્‌ગલયુક્ત, વિશાળ, દ્દઢ અને સુબદ્ધ અસ્થિના સંધી છે; મોટા નગરની ભોગળ સરખી વર્તુલાકાર તેમની ભુજાઓ છે; નાગરાજનું મોટું શરીર સ્વસ્થાનકથી બહાર નીકળે તેવા રમણીય અને ગોળ અર્ગલા જેવા દીર્ઘ તેમના બાહુ છે; લાલ હથેળીવાળા, મ[illegible] માંસલ, શુભ લક્ષણ યુક્ત, પ્રશસ્ત, અછિદ્ર–અવિરલ આં[illegible] ઓથી યુક્ત તેમના હાથ છે; પુષ્ટ, સુંદર અને કોમળ તે[illegible] આંગળીઓ છે; લાલ, પાતળા, પવિત્ર–ચોખ્ખા, રૂચિર–સુંદર, સ્નિગ્ધ તેમની આંગળીઓના નખ છે; હાથમાં ચંદ્ર, સૂર્ય, શંખ, ચક્ર, દક્ષિણાવર્ત સાથીયો એ પ્રકારની રેખાઓ છે; સૂર્ય–ચંદ્ર–શંખ–ચક્ર દક્ષિણાવર્ત સાથીઓ એમ જૂદી જૂદી સુંદર હાથ માંહેની રેખાઓ છે; મહીષ, શૂકર–વરાહ, સિંહ, શાર્દૂલ, વૃષભ, હાથી સમાન વિસ્તીર્ણ તેમનો સ્કંધપ્રદેશ છે; ચાર આંગળ પ્રમાણની શંખના સરખી તેમની ગ્રીવા–ડોક છે; યથાવસ્થિત, શોભાયુક્ત મૂછ છે; માંસલ, રૂડી, પ્રશસ્ત, સિંહ સરખી વિસ્તીર્ણ હડપચી છે; કમાવેલા શિલાપ્રવાલ તથા પાકાં બીંબફળ (ધીલોડાંના ફળ) જેવા લાલ નીચેના હોઠ છે; ધોળી, ચંદ્રમાના ટુકડા જેવી સફેદ, નિર્મળ શંખ જેવી, ગાયના દૂધ જેવી, સમુદ્રફીણ જેવી, કુંદનાં

[illegible]

એવાં તેમનાં અંગો લક્ષણ અને વ્યંજન ગુણે કરીને યુક્ત છે; પ્રશસ્ત બત્રીસ લક્ષણ ધારણ કરનારા છે; હંસના જેવો, ક્રૌંચ પક્ષીના જેવો, દુંદુભિના જેવો, સિંહના જેવો, મેઘના જેવો, મનુષ્યના સમૂહના સ્વર જેવો તેમનો સ્વર છે; સુસ્વરયુક્ત તેમનો ધ્વનિ છે; વજ્રઋષભનારાચ સંહનનને ધારણ કરનારા છે; સમચતુરંસ સંસ્થાને કરી સંસ્થિત છે; કાન્તિમાન તથા ઉદ્યોતવંત તેમનાં અંગોપાંગ છે; રોગ-રહિત તેમના શરીરની ત્વચા છે; કંક પક્ષીના જેવી તે." (નિર્લેપ) ગુદા છે; પારેવાની પેઠે તેમને આહાર પચે (કાંકરા પણ પચી જાય); શકુનિ પક્ષીના જેવા તેમની ગુદાનાં પાસાં છે, જે મલવિસર્જન કરતાં ખરડાય નહિ; પદ્મકમળ અને નીલકમળ સરખો તેમના શ્વાસનો ગંધ છે; સુગંધી વદન છે; મનોહર તેમના શરીરમાંના વાયુનો વેગ છે; ગૌરવર્ણીય, સતેજ અને કાળો તેમના શરીરને અનુરૂપ કુક્ષી પ્રદેશ-ઉદર પ્રદેશ છે; અમૃતરસ સરખાં ફળનો આ-હાર કરનારા છે; ત્રણ ગાઉ ઉંચા તેમનાં શરીર છે; ત્રણ પલ્યોપમની તેમની સ્થિતિ છે; ત્રણ પલ્યોપમનું ઉત્કૃષ્ટ તેમનું આયુષ્ય છે; તેવા એ જુગલીયા પણ કામભોગથી અતૃપ્ત રહ્યા થકા મરણધર્મને પામે છે.

(હવે જુગલીયાની સ્ત્રીનું વર્ણન કરે છે.) તેમની સ્ત્રી (જુગલણી) પણ સૌમ્યાકૃતિવાળી અને સુનિષ્પન્ન સર્વાંગે કરી સુંદર હોય છે; પ્રધાન સ્ત્રીઓના ગુણે કરીને યુક્ત હોય છે; અતિ કમનીય, વિશિષ્ટ પ્રમાણયુક્ત, સુંવાળા, સુકુમાર, કાચબાના આકારના સુંદર ચરણો તેમને હોય

પાસાં છે; પૂંઠના અસ્થિ અદૃશ્યમાન છે; સોના સમાન કાન્તિમાન, નિર્મળ, સુજાત, રોગરહિત, તેમની ગાત્રયષ્ટી છે; સોનાના કળશના જેવાં પ્રમાણુયુક્ત, એકસરખા, સુલક્ષણુયુક્ત, મનોહર શિખરયુક્ત, સમશ્રેણીયુક્ત, એવાં બે વર્તુલાકાર તેમનાં સ્તન છે; સર્પની પેઠે અનુક્રમવાળા (જાડા–પાતળા), કોમળ, ગાયના પૂછડાની પેઠે ગોળ, એક સરખા, મધ્યભાગે વિરલ, નમેલા, રમણીય અને લલિત તેમના બાહુ છે; તાંબા જેવા લાલ નખ છે; હાથના અ ભાગ માંસલ છે; કોમળ અને પુષ્ટ આંગળીઓ છે; ' ' માંની રેખાઓ સતેજ છે; ચંદ્ર, સૂર્ય, શંખ, ચક્ર, સ્વસ્તિક, એવાં જૂજવાં લક્ષણે કરી વિરાજતી હાથની રેખાઓ છે; પુષ્ટ અને ઉંચી કાખ તથા બસ્તીપ્રદેશ છે; પરિપૂર્ણ પુષ્ટ ગાલ છે; ચાર આંગળના માપની, શંખને આકારે, રેખા સહિત તેમની ગ્રીવા–ડોક છે; માંસલ તથા રૂડા આકારની તેમની હનુવટી–હડપચી છે; દાડમનાં ફુલ સમાન રાતો, પુષ્ટ, જરા લાંબો, આકુંચિત એવો સુંદર નીચેનો હોઠ છે; દહીં, પાણીનાં બિંદુ, કુંદનાં પુષ્પ, ચંદ્રમા, વાસંતીની સુકુમાર કળી સમાન છિદ્રરહિત અને નિર્મળ તેમના દાંત છે; લાલ કમળ અને લાલ પદ્મપત્ર સમાન સુકોમળ તેમનું તાળવું અને જીભ છે; કરેણુની કળી સરખી વાંકી, ઉંચી અને સરળ તેમની નાસિકા છે; શરદઋતુનાં નવકમળ, કુમુદ અને નીલકમળના સમૂહ સમાન, સુલક્ષણુયુક્ત, પ્રશસ્ત, નિર્મળ, મનોહર, તેમનાં નયનો છે; થોડા નમાવેલા ધનુષ્ય સરખી, મનોહર, કાળી વાદળની

લણી) ત્રણ પલ્યોપમનું ઉત્કૃષ્ટ [illegible]
ભોગને વિષે અતૃપ્ત રહી થકી [illegible] છે.

અબ્રહ્મચર્યનાં ફળ.

મૈથુનસંજ્ઞામાં ગૃદ્ધ અને મોહ-અજ્ઞાનથી [illegible] તેઓ વિષયરૂપી વિષની ઉદીરણા કરતા થકા એક [illegible] શસ્ત્રે કરીને હણે છે. વળી કેટલાક પરસ્ત્રીની સાથે પ્રવર્તતાં બીજાઓથી હણાય છે. (એવા દુરાચાર વિષે) વાત જાહેર થતાં તેઓના ધનનો અને સ્વજનાદિકનો નાશ થાય છે (રાજા દ્વારા એવો દંડ પામે છે). પરસ્ત્રી થકી જેઓ નિવર્ત્યા નથી, મૈથુનસંજ્ઞામાં ગૃદ્ધ છે, મોહે ભરેલા છે, તેવા અશ્વ, હાથી, ગોધા, મહીષ, મૃગો કામવ્યાકુળતાથી પરસ્પર મારામારી કરે છે, તેમજ કામી મનુષ્યો, વાંદરા અને પક્ષીઓ માંહોમાંહે વિરોધ કરે છે. મિત્ર હોય તે વેરી થાય છે. પરદારાગામી મનુષ્યો સિદ્ધાન્તના અર્થને, ધર્મને, સમાચારી-સાધુગણને કશા લેખામાં ગણતા નથી. ધર્મના ગુણને વિષે રક્ત એવો બ્રહ્મચારી પરદારાના સેવનથી ક્ષણમાત્રમાં ચારિત્રથી ભ્રષ્ટ થાય છે. યશવંત અને રૂડાં વ્રત આચરનાર તેથી અપયશ, અપકીર્તિ, વ્યાધિને વધારે છે, વિશેષ રોગ-વ્યાધિથી પીડા પામે છે, અને બેઉ લોકમાં-ઇહ લોકમાં તથા પરલોકમાં દુરારાધક થાય છે. પરદારાથી જેઓ નિવર્ત્યા નથી તેમાંના કોઇ પરદારાને શોધતાં પકડાય છે, હણાય અને બેડીમાં રૂંધાય છે. એ પ્રમાણે અત્યંત મોહ-મુગ્ધતા રૂપ સંજ્ઞા મૈથુનનું કારણ છે અને તેથી પરાભવેલા જીવો

બહુ દુઃખ આપનારૂં છે, મહા ભયરૂપ છે, ઘણા કર્મરૂપી મેલથી આકરૂં છે, દારૂણ-રૌદ્ર છે, કર્કશ-દુઃખયુક્ત છે, અશાતા ઉપજાવનારૂં છે, હજારો વર્ષે પણ અણભોગવ્યે ન છૂટે તેવું છે, તે ભોગવ્યેજ છૂટકો-મોક્ષ રહેલો છે. એ પ્રમાણે શ્રી સિદ્ધાર્થ રાજાના પુત્ર મહાત્મા વીતરાગ મહાવીર સ્વામીએ કહ્યું છે. એ પ્રમાણે આસ્રવદ્વારનું અબ્રહ્મચર્ય ફળવિપાક વિષેનું ચોથું અધ્યયન સંપૂર્ણ થયું.

અધ્યયન ૫ મું

પરિગ્રહ

જંબૂ સ્વામી પ્રત્યે સુધર્મા સ્વામી કહે છે કે, હે જંબૂ! હવે હું આસ્રવદ્વારનું પાંચમું અધ્યયન પરિગ્રહ વિષે નિશ્ચયે કરીને જેમ છે તેમ સંભળાવું છું.

પરિગ્રહનું સ્વરૂપ.

વિવિધ પ્રકારનાં મણિ, સુવર્ણ, રત્ન; મૂલ્યવાન (કસ્તુરી આદિ) પરિમલ-સુગંધ; પુત્ર-સ્ત્રી-આદિ પરિવાર, દાસીઓ, દાસ, ચાકર, પ્રેષ્ય (કામ પડયે મોકલવા માટેનો ચાકર); ઘોડા, હાથી, ગાય, ભેંસ, ઊંટ, ગધેડાં, બકરાં, ગાડર; શિબિકા (પાલખી), ગાડાં, રથ, યાન (વાહન), યુગ્મ (જુગ્ગ-પાલખી જેવું); સ્યંદન (એક પ્રકારનો રથ); (પલંગાદિ) શયન, (બાજોઠાદિ) આસન, વાહન, ઘરવાખ-

(૩) ચય (એકઠું કરવું), (૪) ઉપચય (મોટો ઢગલો કરી રાખવો), (૫) નિધાન (ભૂમિમાં એકઠું કરી રાખવું), (૬) સંભાર (સારી રીતે ભરી રાખવું), (૭) સંકર (સંમિશ્રિત પીંડકરણ), (૮) આદર (આદર સાથે રાખી લેવું), (૯) પીંટા બનાવવો, (૧૦) દ્રવ્યસાર (દ્રવ્ય લક્ષણનો સાર-તત્ત્વ કાઢી રાખવો), (૧૧) મહેચ્છા, (૧૨) પ્રતિબંધ (સ્નેહનું કારણ), (૧૩) લોભસ્વભાવ, (૧૪) મોટી યાચના, (૧૫) ઉપકરણ (ઘરવાખરાનો સંગ્રહ), (૧૬) સંરક્ષણ (શરીરાદિનું વિશેષ પ્રકારે રક્ષણ), (૧૭) ભારનું કારણ, (૧૮) અનર્થનું ઉત્પાદન. (૧૯) કલેશનો કરંડિયો, (૨૦) ધન ધાન્યનો વિસ્તા (૨૧) અનર્થનું કારણ, (૨૨) સંસ્તવ, (ધન સ્વજનાદિનો પરિચય), (૨૩) મનનું અગોપન, (૨૪) શરીરનો આયાસ (ખેદ-પરિગ્રહ હેતુપૂર્વક), (૨૫) અવિયોગ (ધનાદિનો ત્યાગ સહજમાં ન કરે), (૨૬) અમુક્તિ (સલોભતા), (૨૭) તૃષ્ણા, (૨૮) અનર્થક (પરમાર્થ વૃત્તિની રહિતતા), (૨૯) ધનાદિનો આસંગ, (૩૦) અસંતુષ્ટ વૃત્તિ, ઇત્યાદિ ત્રીસ નામો પરિગ્રહનાં છે.

પરિગ્રહીઓ.

(હવે પરિગ્રહ કરનારાઓ વિષે કહે છે.) પરિગ્રહ કરનારાઓ મમત્વ મૂર્છાથી ગ્રસ્ત અને લોભગ્રસ્ત હોય છે. ભવનપતિ આદિ વિમાનવાસી દેવો પણ પરિગ્રહની રૂચિવાળા અને વિવિધ પ્રકારના પરિગ્રહ કરવાની બુદ્ધિવાળા હોય છે. દેવતાઓ જેવા કે અસુરકુમાર, નાગકુમાર, સુવર્ણ

[illegible] કુમાર, અગ્નિકુમાર, દીપકુમાર, ઉદધિકુમાર,
[illegible] કુમાર, પવન કુમાર, સ્તનિત કુમાર; વાણ (આ
[illegible] અણપન્ની, પાણપન્ની, ઋષિવાઈ (ઋષિવાદી),
[illegible]), મહાકંદિત, કુહંડ (કુષ્માંડ),
[illegible], ભૂત, યક્ષ, રાક્ષસ, કિન્નર, કિંપુરુષ,
[illegible], ગંધર્વ, એ બધી જાતિના દેવો [illegible]
[illegible], ચંદ્ર, સૂર્ય, ગ્રહ, નક્ષત્ર, [illegible]
[illegible] જ્યોતિષીના દેવો [illegible]

[illegible]

શયન (પલંગાદિ), આસન, નાના પ્રકારનાં વસ્ત્ર, ભૂષણ, ઉત્તમ હથીયારો, નાના પ્રકારના-પાંચ વર્ણનાં મણિરત્નોનો દિવ્ય સંચય, વિવિધ પાત્રો, સ્વેચ્છાએ કરીને નાના પ્રકારનાં રૂપ વિકુર્વે (ઉત્પન્ન કરે) તેવી અપ્સરાઓનો સમૂહ, દ્વીપ, સમુદ્ર, દિશાઓ, વિદિશાઓ, ચૈત્યો (મંદિરો અથવા વૃક્ષો), વનખંડો, પર્વત, ગામ, નગર, આરામ, ઉદ્યાન, કાનન (મોટાં વન), કૂવા, સરોવર, તળાવ, વાવ, દીધિકા (મોટી વાવ), દેવનાં દહેરાં, સભા, પરબ, તાપસનાં આશ્રમ, આદિ ઘણા પદાર્થોનો પરિગ્રહ રાખતા, ભારે વિસ્તીર્ણ દ્રવ્યનું મમત્વ રાખતા, દેવ-દેવીઓ અને ઇંદ્રો પણ તૃપ્તિ કે તુષ્ટિ (સંતોષ) પામતા નથી. તેઓની બુદ્ધિ ... લોભે કરીને પરાભવેલી છે. વળી હિમવંત, ઈક્ષુકાર, પર્વત, કુંડલ પર્વત, રૂચક, માનુષોત્તર પર્વત, ... લવણસમુદ્ર, ગંગાદિક નદી, પદ્મ આદિ દ્રહ, રતિકર પર્વત, અંજનક પર્વત, દધિમુખ પર્વત, અવપાત પર્વત (દેવ ઉતરે તે), ઉત્પાત પર્વત (જે દ્વારા ભવનપતિ મનુષ્ય ક્ષેત્રમાં આવે છે), કાંચનગિરિ, ચિચિત્ર પર્વત, જમક પર્વત, શિખરી પર્વત, ઇત્યાદિ પર્વતોના કૂટને વિષે વસતા દેવો પરિગ્રહ ધારતા છતાં તૃપ્તિ પામતા નથી. તેવીજ રીતે વર્ષધર પર્વતના દેવ અને અકર્મભૂમિના દેવ પણ તૃપ્તિ પામતા નથી. વળી કર્મભૂમિમાં જે જે દેશ રૂપ વિભાગો છે તેમાં જે મનુષ્યો, ચક્રવર્તી, વાસુદેવ, બલદેવ, માંડલિક રાજા, યુવરાજ, પટ્ટબંધ, સેનાપતિ, ઇભ્ય (જેની પાસે એટલું દ્રવ્ય હોય કે જેથી ઉભો હાથી ઢંકાઈ

[illegible]). [illegible]
[illegible] ([illegible]) [illegible]
[illegible] ([illegible]), [illegible]
[illegible] તે બધા પરિગ્રહ [illegible]
[illegible] પરિગ્રહ [illegible] છે,
[illegible]
[illegible] છે, [illegible] છે, [illegible] છે, [illegible]
[illegible] છે, [illegible] છે,
[illegible] છે,
[illegible] છે, [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

વિદ્યા વગેરે—
તેઓ કર્યા કરે છે,
સેવવાને અર્થે પ્રા
માયા-પ્રપંચ કરે છે,
આપે છે, પારકા દ્રવ્યનું
અને પારકી સ્ત્રીના સેવનથી
કરે છે, (વચનવડે) કલહ, (
વૈર, અપમાન, અને કદર્થના
રૂપી સેંકડો વ્યથાઓએ કરીને
વસ્તુની) એ કરી લોભગ્રસ્ત, અને
વાળા મનુષ્યો નિંદનીય ક્રોધ, માન,
કરે છે. વળી પરિગ્રહથીજ નિશ્ચયે (
(ત્રણ) દંડ, (ત્રણ) ગર્વ, (ચાર) કષાય,
(પાંચ) કામગુણ, (પાંચ) આસવકર્મ, (
(ત્રણ અપ્રશસ્ત) લેશ્યા, સ્વજન સંયો
-અચિત્ત દ્રવ્યનું મિથુણ, ઇત્યાદિ પ્રાપ્ત
ઉપજે છે.

પરિગ્રહનાં ફળ.

તીર્થંકર ભગવાને કહ્યું છે કે દેવતા, મનુષ્ય અને આસુરાદિ લોકમાં લોભથી ઉપજેલા પરિગ્રહ જેવો બીજો કોઇ પરિગ્રહ નથી, પાશ નથી, પ્રતિબંધ નથી. સર્વ લોકમાં સર્વ જીવોને પરિગ્રહ વળગેલો છે. પરિગ્રહથી ગ્રસેલા જીવો પરલોકમાં નષ્ટ થાય છે (સુગતિને પામતા નથી) અને

ઈચ્છતા નથી તેઓ શું કરી શકવાના છે? જેઓ પાંચ (પ્રાણાતિપાતાદિ) આસ્રવ છાંડીને પાંચ (પ્રાણાતિપાત વિરમણ આદિ) સંવરને ભાવપૂર્વક પામે છે, તેઓ કર્મ રૂપી રજથી મુક્ત થઇને અનુક્રમે સિદ્ધિને પામે છે.

ઇતિ આસ્રવ દ્વાર સમાપ્ત.

સંવર દ્વાર

અધ્યયન ૧ લું

અહિંસા

વ્રત છે, સત્ય વચન તથા માયાત્યાગે કરી પ્રધાન વ્રત છે, નરક-તીર્યંચ-મનુષ્ય-દેવ ગતિનું નિવારણ કરનારાં છે, સર્વ તીર્થંકરોએ પ્રતિપાદેલાં છે, કર્મરજને વિદારનારાં છે, સેંકડો ભવના ક્લેશનો વિનાશ કરનારાં છે, સેંકડો સુખને પ્રવર્તાવનારાં છે, કાયર પુરૂષોને પાળતાં દોહ્યલાં લાગે તેવાં છે, શૂરા-ધીર પુરૂષોએ સેવેલાં છે, નિર્વાણગમનના માર્ગ અને સ્વર્ગના માર્ગ પ્રત્યે પ્રયાણ કરાવનારાં છે, એવાં સંવરનાં દ્વાર ભગવાને પાંચ કહેલાં છે.

અહિંસા.

તેમાં પહેલું અહિંસા દ્વાર છે. અહિંસા દેવ-મનુષ્ય-અસુર લોકને (સંસારસાગરમાં) દ્વીપ રૂપ, ત્રાણ (આપત્તિમાં) શરણરૂપ, સંપદા આપનારી તથા (શ્રેયાર્થીએ) આદરવાયોગ્ય છે.

અહિંસાનાં નામ.

(હવે અહિંસાનાં ગુણનિષ્પન્ન નામ કહે છે). (૧) નિર્વાણનું કારણ, (૨) ચિત્તની સ્વસ્થતા, (૩) સમાધિ, (૪) શાન્તિ, (૫) કીર્તિ આપનાર, (૬) કાન્તિ (શરીરની)નું કારણ, (૭) (મનને) રતિ ઉપજાવનાર, (૮) (હિંસાથી) નિવૃત્તિનું કારણ, (૯) શુભ અંગ (શ્રુતજ્ઞાન)નું કારણ, (૧૦) તૃપ્તિનું કારણ, (૧૧) દયા, (૧૨) વિમુક્તિ, (૧૩) ક્ષાન્તિ-ક્ષમા, (૧૪) સમ્યક્ત્વની આરાધના, (૧૫) (સર્વ ધર્માનુષ્ઠાનમાં) મહતી, (૧૬) બોધિ (સર્વજ્ઞ ધર્મની પ્રાપ્તિ), (૧૭) બુદ્ધિ, (૧૮) ધૃતિ-ધૈર્ય, (૧૯) સમૃદ્ધિ, (૨૦) ઋદ્ધિ, (૨૧) વૃદ્ધિ,

જળચર, સ્થળચર, ખેચર, ત્રસ, સ્થાવર, સર્વ જીવોને ક્ષેમકારિણી-સુખ કરનારી અહિંસા છે. એ પ્રકારનીજ એ અહિંસા ભગવતી છે-અન્યથા (લૌકિક દૃષ્ટિએ કલ્પિત) નથી.

અહિંસા સેવનારા.

(હવે અહિંસાનું સેવન કોણ કરે છે તે કહે છે.) અપરિમિત જ્ઞાન-દર્શન ધારણ કરનાર, શીલ (શુદ્ધ આચાર)-મૂળ ગુણ-વિનય-તપ-સંયમના નાયક, તીર્થંકર ભગવાન, આખા જગતના વાત્સલ્યકારી, ત્રિભુવનના પૂજનીય, વીતરાગ દેવ, કેવળ જ્ઞાની એમણે અહિંસાને વિશેષ જાણી છે; સામાન્ય ઋજુમતિએ (સામાન્ય મનઃપર્યવ જ્ઞા વિશેષે દેખી છે; વિપુલમતિ (વિશેષ મનઃપર્યવ જ્ઞાની) એ સારી પેઠે જાણી છે; ચૌદ પૂર્વના ધારણ કરનારાઓએ અધિક પાળી છે, વિક્રયલબ્ધિવાળાઓએ આજન્મ પાળી છે; મતિજ્ઞાની, શ્રુતજ્ઞાની, મનઃપર્યવ જ્ઞાની, કેવળજ્ઞાની, સ્પર્શે કરીને વ્યાધિ મટાડવા જેવી લબ્ધિ ધરાવનાર, મુખમાંના થુંક રૂપે ઔષધિ ધરાવનાર, શરીરના મેલ રૂપે ઔષધિ ધરાવનાર, મૂત્ર-પુરીષાદિ રૂપ ઔષધિ ધરાવનાર, તથા (સ્પર્શ-થુંક-મેલ-મૂત્ર-પુરીષાદિ) એ સર્વ ઔષધિ રૂપ લબ્ધિને ધારણ કરનાર, બીજ સરખી બુદ્ધિવાળા, કોષ્ઠ જેવી બુદ્ધિવાળા (અંતરમાં ઉતારેલું ભૂલે નહિ), પદાનુસારી બુદ્ધિવાળા (એક પદ ઉપરથી પછીનાં અનેક પદોનો અર્થ સમજી લે તેવા), શરીરનાં બધાં અવયવોએ કરી સાંભળનારા, શ્રુતના ધારણહાર, નિશ્ચલ મનને ધારણ

(મન-વચન-કાયાએ નહિ કરેલું-કરાવેલું-અનુમોદેલું) પરિશુદ્ધ, (શંકાદિ) દશ દોષથી રહિત, (સોળ) ઉદ્દગમદોષ અને (સોળ) ઉત્પાદન દોષથી રહિત એવું એષણીય તથા શુદ્ધ, પોતાની મેળે (આપવાની વસ્તુથી) દૂર થએલા અથવા પોતાની મેળે દૂર રહેલા (કૃમિ આદિ) જીવો હોય અને એ રીતે અચિત્ત થએલી વસ્તુ અને પ્રાશુક એવું ભોજન ગવેષવાયોગ્ય છે. (ગોચરીએ-ભિક્ષાર્થે જઈને) આસન પર બેસી કથા પ્રયોજન કરવાથી પ્રાપ્ત ન થએલું, ચિકિત્સા-મંત્રયંત્ર-જડીબુટ્ટી-ઔષધ-કાર્ય કરીને પ્રાપ્ત ન કરેલું, લક્ષણ (ચક્ર-સ્વતિકાદિક ચિહ્નો)-ઉત્પાત-સ્વપ્ન-જ્યોતિષ-નિમિત્તની [illegible] કે વિસ્મયોત્પાદક વાર્તા કર્યા વિના મળેલું, માયા-કપટ [illegible] મળેલું, કોઇને માટે રાખી મૂકેલું ન હોય તેવું, [illegible]ખવ્યા વિના મળેલું, માયા કપટ વિનાનું-રાખી [illegible] [illegible]દિ શીખવ્યા વિના મળેલું, [illegible] ભિક્ષાભોજન ગ[illegible] [illegible] અપમાન કરી, [illegible] આપી, [illegible] સેવા-પૂજા કરી, [illegible] લેવાયોગ્ય [illegible] મારી)

૧ પ્રાર્થ..
અભ્રપ્રયે,

(મન-વચન-કાયાએ નહિ કરેલું-કરાવેલું-અનુમોદેલું) પરિશુદ્ધ, (શંકાદિ) દશ દોષથી રહિત, (સોળ) ઉદ્‌ગમદોષ અને (સોળ) ઉત્પાદન દોષથી રહિત એવું એષણીય તથા શુદ્ધ, પોતાની મેળે (આપવાની વસ્તુથી) દૂર થએલા અથવા પોતાની મેળે દૂર રહેલા (કૃમિ આદિ) જીવો હોય અને એ રીતે અચિત્ત થએલી વસ્તુ અને પ્રાશુક એવું ભોજન ગવેષવાયોગ્ય છે. (ગોચરીએ-ભિક્ષાર્થે જઈને) આસન પર બેસી કથા પ્રયોજન કરવાથી પ્રાપ્ત ન થએલું, [illegible] મંત્રયંત્ર-જડીબુટ્ટી-ઔષધ-કાર્ય કરીને પ્રાપ્ત ન લક્ષણ (ચક્ર-સ્વતિકાદિક ચિહ્નો)-ઉત્પાત-સ્વપ્ન-જ્યો[illegible] નિમિત્તની કથા કે વિસ્મયોત્પાદક વાર્તા કર્યા વિના મળે[illegible] માયા-કપટ કર્યા વિના મળેલું, કોઈને માટે રાખી મૂકેલું ન હોય તેવું, કળા આદિ શીખવ્યા વિના મળેલું, માયા કપટ વિનાનું-રાખી ન મૂકેલું-કળાદિ શીખવ્યા વિના મળેલું, એવું ભિક્ષાભોજન ગવેષવાયોગ્ય છે. કોઈનું અપમાન કરી, નિંદા કરી, માન આપી, વખાણ કરી, સેવા-પૂજા કરી, અપમાન-નિંદા-માન-સેવા ઈત્યાદિ કરી ભિક્ષાન્ન લેવાયોગ્ય નથી. કોઇને ભય બતાવી, તર્જના કરી, તાડના (માર મારી) કરી, ભય-તર્જના-તાડના કરી, ભિક્ષા લેવાયોગ્ય નથી. ગર્વ કરી, દરિદ્રતા બતાવી, રાંકની પેઠે યાચી, ગર્વ-દરિદ્રતા-યાચના એ ત્રણે વાનાં કરી ભિક્ષા લેવાયોગ્ય નથી. મિત્રતા બતાવી, પ્રાર્થના કરી, ભૃત્યવત્ સેવા કરી, મિત્રતા-પ્રાર્થના-સેવા કરી ભિક્ષા લેવાયોગ્ય નથી. (સ્વજનાદિને) અજાણ્યે, અગ્રથિત-અપ્રતિબદ્ધ, અદુષ્ટ-દ્વેષાદિથી રહિતપણે,

[illegible]

ર્નની આજ્ઞાને અનુસરી આસન ઉપર બેસે; મુખવસ્ત્રિ-
રજોહરણે કરી મસ્તક સહિત આખા શરીરને પ્રમાર્જે;
ની હથેળીઓનું પ્રમાર્જન કરે; પછી અમૂર્છિતપણે,
ગૃદ્ધપણે, અગ્રથિતપણે–આકાંક્ષારહિતપણે, આહારની
ંદા–તિરસ્કાર કર્યા વિના, રસમાં એકાગ્રપણું કર્યા વિના,
મળ ચિત્તે, અલુબ્ધ ચિત્તે, આત્માર્થે નહિ પણ પરમાર્થે
આહાર કરૂં છું એવા ભાવે, સડસડાટ કે (એવો
અવાજ) કર્યા વિના, અનુત્સુક રીતે, અવિલ
ાર કર્યા ભોંય પર એક બિંદુ પણ પડવા
મુખના) ભાજનમાં, યત્નાપ
, ઈંગાલદોષ (રાગ દોષ,
પેઠે, વ્રણને
વાને

[illegible] (આહાર આપનાર ગુરુની) [illegible] (પોતાની [illegible]) [illegible] ([illegible] લીધા), [illegible] ([illegible])

[illegible]

અધ્યયન ૨ જું

સત્ય વચન

જંબૂ સ્વામી પ્રત્યે સુધર્માં સ્વામી કહે છે કે, હે જંબૂ! હવે હું સત્ય વચન વિષે બીજું અધ્યયન સંભળાવું છું.

સત્ય વચનનો પ્રભાવ.

સત્ય વચન નિર્દોષ, મહાપવિત્ર, મોક્ષના હેતુરૂપ, સુજાત, સુભાષિત, સુવ્રતરૂપ, સુકથિત, સુદષ્ટ (અતીન્દ્રિય દષ્ટિવાળાઓએ રૂડી પેરે જોએલું), સુપ્રતિષ્ઠિત (બધા પ્રમાણોથી પ્રતિપાદિત), સુપ્રતિષ્ઠિત યશયુક્ત, સુસંયમિત વચનથી ઉચ્ચરાયલું, ઉત્તમ દેવો–નરવૃષભ–પ્રધાન પુરૂષો–બળવંત જનો–સુવિહિત જનો વડે બહુમાન્ય, પરમ સાધુજ-
[illegible] રૂપ, તપ નિયમને આદર્યાં રૂપ, સુગતિનો
મા [illegible] લોકમાં ઉત્તમ વ્રત છે. વિદ્યાધરની
ગગનગ [illegible], સ્વર્ગનો માર્ગ દર્શાવનાર અને
સિદ્ધિનો [illegible] વચન છે. વળી સત્ય વચન
ઋજુભાવયુક્ત–સ [illegible] છે, પ્રયોજનાર્થે કરીને
[illegible] છે, [illegible] સર્વ ભાવના
યથાર્થ,
[illegible]

[illegible] અને [illegible] નથી, [illegible] છે, [illegible] નથી, [illegible] નથી, [illegible] નથી, [illegible]

[illegible]

[illegible]

સિદ્ધ થાય છે. મનુષ્યોને માટે સત્ય વંદનીય છે, દેવોને માટે અર્ચનીય છે અને અસુર લોકોને પૂજનીય છે. અનેક પાખંડી મતવાળાઓએ પણ સત્યને અંગીકાર્યું છે; સત્ય એ લોકમાં સારભૂત છે, મહાસાગર કરતાં વધારે ગંભીર છે, મેરૂપર્વત કરતાં વધારે સ્થિર છે, ચંદ્રમંડળ કરતાં વધારે સૌમ્ય છે, સૂર્યમંડળ કરતાં વધારે દીપ્તિમાન છે, શરદ ઋતુના આકાશ કરતાં વધારે નિર્મળ છે, ગંધમાદન કરતાં વિશેષ સુગંધયુક્ત છે; લોકને વિષે જ... મંત્રાદિ, યોગાદિ (વશીકરણાદિ), મંત્રજાપ, વિદ્યા જૃંભકા દેવતા, અસ્ત્ર-શસ્ત્રાદિ (કિંવા અર્થશાસ્ત્રાદિ) ... (કલાદિનું), આગમો-સિદ્ધાન્તો છે, એ બધાં સત્યને ... પ્રતિષ્ઠિત છે.

નહિ બોલવાયોગ્ય સત્ય.

વળી સત્ય પણ સંયમને ઉપરોધકારક થાય તેવી રીતનું જરા પણ ન બોલવું. હિંસા અને પાપથી યુક્ત, ચારિત્રનો ઘાત થાય તેવું, વિકથાવાળું (સ્ત્રી આદિની કથા), અનર્થવાદવાળું, કલહકારક, અનાર્ય (કિંવા અન્યાય્ય), અપવાદયુક્ત, વિવાદ ઉપજાવે તેવું, (બીજાને) વિડંબના ઉપજાવે તેવું, ઓજસ્યુક્ત (બળ-જુસ્સાથી ઉચ્ચરેલું), ધૈર્ય યુક્ત (હિંમતભર્યું) લજ્જારહિત, લોકનિંદાને પાત્ર, દુર્દષ્ટ (માઠું જોયું હોય તેવું), દુઃશ્રુત (અસમ્યક્ પ્રકારે સાંભળેલું), અસમ્યક્ પ્રકારે જાણેલું, આત્મશ્લાઘાથી યુક્ત, પરનિંદાથી યુક્ત, એવું સત્ય હોય તે પણ બોલવું નહિ. "તું બુદ્ધિ-

પૈશાચિની, અપભ્રંશ, એ ૬ ભાષાનું ગદ્ય અને પદ્ય). વચન સોળ પ્રકારનાં છે. (૩ વચન, ૩ લિંગ, ૩ કાળ, પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ, ઉપનીત, અપનીત, ઉપનીત–અપનીત, અપનીત–ઉપનીત અને અધ્યાત્મ). એ પ્રકારે તીર્થંકર ભગવાને અનુજ્ઞાત કરેલું, બુદ્ધિથી પર્યાલોચિત કરેલું વચન સંયમવંત મનુષ્યે યથા અવસરે બોલવું.

આ પ્રકારનાં અસત્ય વચન, ચાડી–ચુગલી, વચન, અનિષ્ટ વચન અને ચપળ–અધૈર્યયુક્ત . નિવારણાર્થે ભગવાને પ્રવચન (સિદ્ધાન્તમાં) કહેલું છે. પ્રવચન આત્માને હિતકારક છે, પરભવમાં શુભ ફળદા· છે, ભવિષ્ય કાળે કલ્યાણકારક છે, શુદ્ધ છે, ન્યાય્ય છે, કુટિલતાથી રહિત છે, સર્વોત્તમ છે, સર્વ દુ:ખ–પાપને ઉપશમાવનારૂં છે.

પાંચ ભાવનાઓ.

આ બીજા વ્રતની પાંચ ભાવનાઓ છે. જૂઠાં વચનથી વિરમવાને અર્થે, સત્ય વચનના રક્ષણને અર્થે, પહેલી ભાવના આ પ્રમાણે છે:—(સદ્ગુરૂ સમીપે) સંવરનો અર્થ તથા પરમાર્થ (મોક્ષ લક્ષણયુક્ત) સાંભળીને, સમ્યક્ પ્રકારે જાણીને, ઉતાવળું, ત્વરિત, ચપળ, અનિષ્ટ, કઠોર, સાહસિક, પરને પીડાકારક અને સાવદ્ય (પાપયુક્ત) વચન બોલવુ નહિ; સત્ય, હિતયુક્ત, પરિમિત, ગ્રાહક (પ્રતીતિયુક્ત), શુદ્ધ, સુસંગત, સ્પષ્ટ, સમિહિત (બુદ્ધિએ કરીને પર્યાલોચિત) વચન સંયમવંત મનુષ્યે અવસરને અનુકૂળ પ્રકારે

જોઈએ. એ પ્રકારે અનુવિચિન્ત્ય સમિતિના યોગથી ભાવિત હોય છે તેનો અંતરાત્મા [illegible] વચનને સંવર કરીને ચરણ અને [illegible] લને છે.

[illegible]

લોભતા)ની ભાવનાએ જે ભાવિત થાય છે તેનો અંતરાત્મા હાથ-પગ-નયન-વદનને સંયત કરતો થકો સાધુ અને સત્યાર્જવથી સંપન્ન બને છે.

ચોથી ભાવનાએ ભય પામવો નહિ. ભયભીત મનુષ્યને શીઘ્ર અનેક પ્રકારના ભય નડે છે. ભયભીત મનુષ્યને કોઈ સહાય કરતું નથી, ભયભીતને ભૂત-પ્રેત બ્હીવડાવે છે, ભયભીત માણસ બીજાને પણ બ્હીવડાવે છે, ભયભીત મનુષ્ય તપસંયમને પણ છોડે છે, બીહતો મ રૂપ ભારને વહી શકતો નથી, બીહતો માણસ સેવેલા માર્ગને પાળવા સમર્થ હોતો નથી, માટે ભય ધારણ કરવો નહિ. બીહવાથી વ્યાધિ, રોગ, મૃત્યુ અને બીજા અનેક ભયો ઉપજે છે. એ પ્રમાણે જે ભાવિત થાય છે, તેનો અંતરાત્મા હાથ-પગ . . .. સંયત કરતો થકો સાધુ અને સત્યાર્જવથી સંપન્ન થાય છે.

પાંચમી ભાવનાએ હાસ્ય સેવવું નહિ. પરિહાસ કરનારાઓ કૂડાં (અસદ્‌ભૂત અર્થવાળાં-અશોભન) વચનો બોલે છે, તે વચનો પરાભવનાં કારણ છે (પરના ઉપહાસનાં કારણ રૂપ છે). હાસ્ય પરપરિવાદનું કારણ થાય, પરને પીડા ઉપજાવવાનું કારણ થાય, ચારિત્રભેદનું કારણ થાય, વિભૂતિનું (નયન-વદન વિકૃત થવાનું) કારણ થાય, અન્યોન્ય કુચેષ્ટાનું કારણ થાય, અન્યોન્ય મર્મ-કુચેષ્ટાદિનું કારણ થાય, લોકનિંદ્ય કર્મનું કારણ થાય, કંદર્પ દેવનું-ભાંડ વૃત્તિનું કારણ થાય, આભિયોગી દેવત્વનું (અભિયોગ-ગમનનું) કારણ થાય, ભવનપતિ આદિ દેવતાનું કારણ થાય,

દત્તાદાનગ્રહણ
જંબૂ સ્વામી પ્રત્યે સુધર્મા
હવે હું દત્ત તથા અનુજ્ઞાત એવી
રૂપ સંવર વિષેનું ત્રીજું અધ્યયન

દત્તાદાનનું સ્વરૂપ.

હે સુવ્રત! (જંબૂ!) એ મહાવ્રત છે
છે. (ઈહલોક-પરલોકના ઉપકારનું
હરણ પ્રત્યે વિરક્તિયુક્ત, અપરિમિત
રૂપ અને અનુગત (વસ્તુઓ આશ્રી) મહેચ્છા રૂપ
વડે થતું પાપ રૂપી ગ્રહણ (આદાન) તેના સુષ્ઠુ
યુક્ત, સુષ્ઠુ સંયમિત મન-હાથ-પગના સંવરણ
(બાહ્ય તથા અભ્યંતર) ગ્રંથીને ટાળનાર, નિષ્ઠાયુક્ત (
નિરૂક્ત (તીર્થંકરોએ ઉપદેશેલું), આસ્રવરહિત, નિર્ભય,
વિમુક્ત (લોભ દોષથી રહિત), ઉત્તમ નરવૃષભોએ, પ્રધાન
બલવંત મનુષ્યોએ અને સુવિહિત (સાધુ) જનોએ માન્ય
કરેલું અને પરમ સાધુઓના ધર્માનુષ્ઠાન રૂપ એવું આ
(ત્રીજું) વ્રત છે. ગામ-આગર-નગર-નિગમ-ખેડ-કબ્બડ-
મંડપ-દ્રોણમુખ-સંબાહ-પટ્ટણ-આશ્રમ આદિમાંનું કોઈ
પણ દ્રવ્ય જેવું કે મણિ, મુક્તા (મોતી), શિલા, પ્રવાલ,
કાંસું (ધાતુ), વસ્ત્ર, રૂપું, સોનું, રત્ન આદિ કાંઈ પડ્યું હોય,
કોઈનું ખોવાઈ ગએલું પડ્યું હોય (અને તેના માલેકને

સ્થાન, ઉદ્યાન, યાનશાળા (વાહન રાખવાનું સ્થાન), ઘર વાખરો ભરવાનું સ્થાન, યજ્ઞાદિનો મંડપ, શૂન્ય ઘર, શ્મશાન, લયન (પર્વતગૃહ), હાટ અને બીજાં એવાં સ્થાનકોમાં સાધુએ વિહાર કરવો યોગ્ય છે. પાણી, માટી, બીજ, લીલોતરી, ત્રસ જીવો, ઇત્યાદિથી રહિત અને ગૃહસ્થે પોતાને અર્થે બનાવેલું ઘર ફાસુક (શુદ્ધ) હોય, સ્ત્રી-પશુ-પંડગથી રહિત હોય, પ્રશસ્ત હોય, એવા ઉપાશ્રયમાં જ સાધુએ વિહરવું યોગ્ય છે. જ્યાં ઘણાં આધાકર્મો (સાધુને અર્થે કરેલાં પાપકર્મો) કરવામાં આવ્યાં હોય, જેવાં કે આછાં પાણી છાંટયાં હોય, સાવરણીથી સ્થાન પ્રમાર્જ્યું હોય, ખૂબ પાણી છાંટયું હોય, (માળા-ફૂલ-તોરણાદિથી) શણગાર્યું હોય, (દર્ભાદિથી) આચ્છાદન કર્યું-છાયું હોય, ખડી-ચૂનાથી ધોળ્યું હોય, છાણે કરી લીંપ્યું હોય, લીંપ્યા ઉપર ફરીથી લીંપ્યું હોય, (ટાઢ નિવારવાને) અગ્નિ સળગાવ્યો હોય, (સાધુને અર્થે) વાસણ કુસણ હેરવ્યાં ફેરવ્યાં હોય, એ પ્રમાણે ઉપાશ્રય સ્થાનની અંદર અને બહાર સાધુને અર્થે પ્રાણઘાત કરવામાં આવ્યો હોય, તેવું આગમનિષિદ્ધ ઉપાશ્રય સ્થાન સાધુએ વર્જવાયોગ્ય છે. એ પ્રકારે જૂદા જૂદા દોષથી રહિત સ્થાને વસીને જે વસતીસમિતિના યોગથી ભાવિત બને છે તેનો અંતરાત્મા દુર્ગતિમાં પાડનારાં પાપકર્મો કરવા કરાવવાના દોષથી નિત્ય વિરતિ પામતો દત્ત અનુજ્ઞાત અવગ્રહની રૂચિ ધરાવનારો થાય છે.

બીજી ભાવનાએ અનુજ્ઞાત સંસ્તારકનું ગ્રહણ

[illegible]

[illegible]

રમ ધ્યાન (આત્મસ્વરૂપ ચિંતન)થી યુક્ત થાય છે તેજ સમભાવે (રાગદ્વેષરહિતપણે) ચારિત્ર ધર્મને આચરે છે. એ પ્રકારે શય્યાસમિતિના યોગે કરીને જે ભાવિત થાય છે તેનો અંતરાત્મા દુર્ગતિમાં પાડનારાં પાપકર્મો કરવા-કરાવવાના દોષથી નિત્ય વિરતિ પામતો દત્ત-અનુજ્ઞાત અવગ્રહની રૂચિ ધરાવનારો થાય છે.

ચોથી ભાવનાએ સંયતિએ સાધારણ-ઘણા ઘરનો આહાર જે પાત્રમાં આવે તે સમ્યક્ રીતે (અદત્તાદાન ન લેખાય તે રીતે) ભોજન કરવાયોગ્ય છે. આહારમાંથી શાકાદિનો વધારે ભાગ ન લેવો, ભોજનનો અધિક ભાગ ન લેવો (તેમ કરવાથી બીજા સાધુઓની અપ્રીતિ ઉપજે), ઉતાવળું-ઉતાવળું ન ખાવું, ત્વરિત રીતે આહાર ન કરવો, ચપળ રીતે આહાર ન લેવો, સહસા ભોજન ન કરવું, બીજાને પીડા ઉપજે તેમ આહાર ન કરવો, તથા સાવદ્ય-પાપ રૂપ આહાર ન ભક્ષવો. આહાર એવી રીતે લેવો કે જેથી ત્રીજું વ્રત ખંડિત થાય નહિ. સાધારણ પિંડ પાત્ર આહાર માત્ર લેવો અને જરા પણ અદત્તાદાન વિરમણ વ્રતનું નિયમન ખંડિત થવા દેવું નહિ. એ પ્રકારે સાધારણ પિંડપાત્ર સમિતિના યોગે કરીને જે ભાવિત થાય છે, તેનો અંતરાત્મા દુર્ગતિમાં પાડનારાં પાપકર્મો કરવા-કરાવવાના દોષથી નિત્ય વિરતિ પામતો દત્ત-અનુજ્ઞાત અવગ્રહની રૂચિ ધરાવનારો થાય છે.

પાંચમી ભાવનાએ સાધર્મિકો પ્રત્યે વિનય ... ઉપચારમાં (રાગી સાધુની સેવા સંભાળમાં), પ...

[illegible]

[illegible]

પ્રસિદ્ધ કર્યું છે; એવું આ સિદ્ધ શાસન પૂજનીય, ... દેશિત અને પ્રશસ્ત છે.

અધ્યયન ૪ થું

બ્રહ્મચર્ય

જંબૂ સ્વામી પ્રત્યે સુધર્મા સ્વામી ... જંબૂ! હવે હું બ્રહ્મચર્ય વિષે ચોથું અધ્ય...

બ્રહ્મચર્યનું સ્વરૂપ.

બ્રહ્મચર્ય ઉત્તમ તપ, નિયમ ... ઉત્તર ગુણ), જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્ર્ય, ... મૂળ કારણ રૂપ છે; યમ (અહિં... વિશુદ્ધિ આદિ) પ્રધાન ગુણથી યુક્ત ... થકી મહાન તેજવંત (વ્રત) છે; ... સ્થિર અંતઃકરણથી યુક્ત છે; આ... સાધુજનોએ આચરેલું છે; મોક્ષમાર્ગ ... ગતિના સ્થાન રૂપ છે; શાશ્વત અ... હિતતા) છે, પુનર્ભવ નહિ કરાવ... (રાગાદિના અભાવે કરી) સૌમ્ય છે, ... છે, અચળ છે, અક્ષયકર છે, યતિવ... રિત (શોભનાનુષ્ઠાન) રૂપ છે, સુસાધ... પાદિત કરેલું છે. મુનિવરોએ, મ... વીર મનુષ્યોએ, ધાર્મિક મનુષ્યોએ, ...

[illegible]

પરથી તૂટી પડેલા પાષાણખંડની પેઠે) આશ્રયથી ચલિત થઈ નીચે તૂટી પડે છે, (મહેલના શિખર પરથી પડતા કળશની પેઠે) અધઃપતિત થાય છે, (લાકડાના ટુકડાઓ થાય તેમ) ખંડિત થાય છે, (કોઢ આદિથી અંગ સડે છે તેમ) સડીને વિધ્વસ્ત થાય છે અને (દાવાનળથી બળેલા વૃક્ષની પેઠે) વિનષ્ટ થાય છે.

બ્રહ્મચર્યની મહત્તા.

એવું બ્રહ્મચર્ય વિનય-શીલ-તપ-નિયમ-ગુણના સમૂહરૂપ અતિ મોટું છે. જેમ ગ્રહો, નક્ષત્રો અને તારાઓમાં ચંદ્રમા (મોટો) છે, જેમ મણી, મોતી, શિલા, પ્રવાલ, રક્ત (વિદ્રૂમ) રત્નની ખાણોમાં સમુદ્ર (મોટો) છે, જેમ મણીઓમાં વૈડૂર્ય મણી (મોટો) છે, જેમ સર્વ આભૂષણોમાં મુકુટ (પ્રધાન) છે, વસ્ત્રોમાં જેમ ક્ષોમયુગલ (રૂનું વસ્ત્ર) (પ્રધાન) છે, પુષ્પોમાં જેમ કમળ (મોટું) છે, ચંદનોમાં જેમ ગોશીર્ષચંદન (ગોચંદન) ઉત્તમ છે, ઔષધિસ્થાનોમાં જેમ હીમવંત પર્વત (મહાન) છે, નદીઓમાં જેમ સીતોદા નદી (મોટી) છે, સમુદ્રોમાં જેમ સ્વયંભૂરમણ સમુદ્ર (મોટો) છે, મંડલિક પર્વતમાં જેમ રૂચક પર્વત (મોટો) છે, હાથીઓમાં જેમ ઐરાવત (મોટો) છે, મૃગો (વનનાં પશુઓ) માં જેમ સિંહ (પ્રધાન) છે, પ્રવકાણુ (સુવર્ણકુમાર) માં જેમ વેણુદેવ (મોટો) છે, પન્નગ (નાગકુમાર) માં જેમ ધરણેંદ્ર (મોટો) છે, જેમ કલ્પબ્રહ્મલોક (પાંચમો દેવલોક) મોટો છે, (પાંચ)

વિરમણને અર્થે શ્રી ભગવાને સકળ જીવોને હિતકારી, પરભવને વિષે હિતકારી, આગામી કાલે કલ્યાણકારક, નિર્દોષ, ન્યાયયુક્ત, અકુટિલ, સર્વોત્તમ, સર્વ દુઃખ-પાપનું ઉપશમન કરનાર એવું પ્રવચન કરેલું છે. તે ચોથા વ્રતની પાંચ ભાવનાઓ નીચે પ્રમાણે છે.

અબ્રહ્મચર્યના વિરમણને અર્થે અને બ્રહ્મચર્યના રક્ષણને અર્થે પહેલી ભાવના સ્ત્રીથી સંસક્ત આશ્રય વર્જવા વિષે છે. શય્યા, આસન, ગૃહ, દ્વાર, આંગણું, અગાશી, ગોખ, ભંડશાળા (અનેક પ્રકારની સામગ્રી રાખવાનું સ્થાન), અભિલોકન સ્થાન (અતિ ઉંચું સ્થાન–જ્યાંથી બધું દેખાય), પાછલું ઘર, શણગાર કરવાનું સ્થાન, સ્નાતિકા (સ્નાન કરવાનું ખુલ્લું સ્થાન), જે સ્થાનમાં વેશ્યાઓ રહેતી હોય તે, તથા જે સ્થાને વારંવાર અજ્ઞાનપણે (મોહદોષે કરીને) રતિરાગ વધારનારી સ્ત્રીઓ ઉભી રહેતી હોય તે સ્થાન, તથા જ્યાં બહુવિધ (શૃંગારાદિકની) કથાઓ કહેવાતી હોય, એ બધાં સ્થાન વર્જવાયોગ્ય છે. સ્ત્રીના સંસર્ગવાળાં સ્થાનો ક્લેશને કરાવનારાં છે. એ અને એ પ્રકારનાં બીજાં સ્થાનો પણ વર્જવાયોગ્ય છે. જ્યાં રહેતાં મનોવિભ્રમ ઉપજે, (બ્રહ્મચર્ય વ્રતનો) ભંગ થાય, ભંજન (અલ્પ ભગ્નભંગ) થાય, જ્યાં આર્ત (દૃષ્ટિ [illegible] ના અભિલાષ રૂપ) અને રૌ[illegible] ઉત્પન્ન [illegible] સ્થાન વર્જવાયોગ્ય છે. પા[illegible] પછી [illegible] આશ્રય કરવા[illegible] [illegible] સ્થાન [illegible]

[illegible] ... નિર્જીવ, (પુદ્ગલાદી [illegible] ... પૂર્ણ [illegible] છે, (અનુક્ર [illegible]) [illegible] ... [illegible], તેની આદિ [illegible] ... [illegible]

[illegible]

...-રૂપ-યૌવન-સ્તન-[illegible]
ઇત્યાદિ (જોવાં-સાંભળવાં તે) [illegible]
બ્રહ્મચર્યનો ઘાત-ઉપઘાત કરનારાં (કરો) છે, [illegible]
નું અનુપાલન કરનારે આંખ વડે, મન વડે કે [illegible]
અભિલષવા (ઇચ્છવા) યોગ્ય પાપકર્મો છે. [illegible]
...-વિરતિ સમિતિના યોગથી જે [illegible]
... બ્રહ્મચર્યમાં આસક્ત મનવાળો, ઇન્દ્રિયોથી [illegible]
જિતેંદ્રિય અને બ્રહ્મચર્યની ગુપ્તિઓથી યુક્ત [illegible] છે.

ચોથી ભાવનાએ પૂર્વે કરેલાં-સેવેલાં વિષયો [illegible]
સંભારવાં નહિ. પૂર્વે (ગૃહસ્થાવસ્થામાં) સેવેલા વિષય [illegible]
પૂર્વે કરેલી રમતો-ક્રીડાઓ; પૂર્વ સમયનાં સગાંઓ ([illegible]
-સાળા-સાળી આદિ)ના પરિચય આદિ; [illegible]
(નવપરિણીતને ઘેર લાવવાં), વિવાહ પ્રસંગે, ચૌલ કર્મ
(મુંડન-બાળકને ચોટલી રાખવી) પ્રસંગે, તિથિએ (મદન
ત્રયોદશી આદિ), યજ્ઞક્રિયાને દિને (નાગપૂજાના દિવસે),
અને ઉત્સવદિને (ઇંદ્રમહોત્સવ) શૃંગારથી સજ્જ થએલી-
સુંદર વેશવાળી સ્ત્રી સાથે, હાવ-ભાવ-લાલિત્ય-કામચેષ્ટા
-વિલાસથી શોભતી સ્ત્રીઓ સાથે, અનુકૂળ પ્રેમિકાઓ સાથે જે
શયનપ્રયોગ અનુભવ્યા હોય (વિષયસેવન કર્યા હોય)
તે સંભારવાં નહિ. ઋતુ-ઋતુનાં સુંદર પુષ્પો, સુગંધી ચંદન,
સુગંધી દ્રવ્યો તથા સુગંધી ધૂપ, સુખસ્પર્શ કરાવનારાં વસ્ત્રા-
ભૂષણ ઈત્યાદિથી સુશોભિત સ્ત્રીઓ સાથે પૂર્વે કરેલા વિષય-
ભોગ સંભારવા નહિ. રમણીય વાજિંત્રો, ગીતો, નટ, નર્તક,
[illegible]

મુને અંતઃ આહાર હોય, વિકૃત કે [illegible]
(ઘણપણું) ન થાય તે માટેજ [illegible]
પ્રણિત આહાર વિકૃતિ પ્રતિનિ[illegible]
છે, તેનો અંદરાના [illegible]
ચયમાંથી નિવૃત્ત, જિતેંદ્રિય અને [illegible]
યુક્ત થાય છે.

એ પ્રકારે આ સંવર[illegible]
ચરતાં તે કૃત નિધાનરૂપ [illegible]
મન-વચન-કાયાએ [illegible]
મરણપર્યંત ધૃતિમાન [illegible]
હવાયોગ્ય છે. [illegible]
વિત, સ્ત્રીઆદિ [illegible]
એવું આ ચોથું [illegible]
અતિચાર [illegible]
અન્યને [illegible]
સાર અનુસાર [illegible]
મહાવીર [illegible]
આ સિદ્ધ [illegible]

[illegible] (પ્રાયઃ [illegible]), [illegible] (જ[illegible]), [illegible] (ગ[illegible]) [illegible]

[illegible]

(૫) પાંચ પ્રકારની ક્રિયા, સમિતિ, ઇંદ્રિય અને મહાવ્રતો.

[૫ ક્રિયાઃ—૧ કાયિકી, ૨ આધિકરણિકી, ૩ પ્રદ્વેષિકી, ૪ પારિતાપનિકી, ૫ પ્રાણાતિપાતિકી. ૫ સમિતિઃ—૧ ઇર્યા, ૨ ભાષા, ૩ એષણા, ૪ આદાન ભંડમાત્ર નિક્ષેપના, ૫ ઉચ્ચાર, પ્રસવણ, ખેલ, જળ, શ્લેષ્મ વગેરેને પરિઠવવાની સમિતિ. ૫ ઈંદ્રિયોઃ—૧ કાન, ૨ આંખ, ૩, નાક, ૪ જીભ, ૫ સ્પર્શેંદ્રિય-ત્વચા. ૫ મહાવ્રતોઃ—૧ સર્વથા પ્રાણાતિપાત વિરમણ, ૨ સર્વથા મૃષાવાદ વિરમણ, ૩ સર્વથા અદત્તાદાન વિરમણ, ૪ સર્વથા મૈથુન વિરમણ, ૫ સર્વથા પરિગ્રહ વિરમણ.]

(૬) છ પ્રકારે જીવનિકાય અને લેશ્યા.

[૬ જીવનિકાયઃ—૧ પૃથ્વીકાય, ૨ અપ્કાય, ૩ તેજસ્કાય, ૪ વાયુકાય, ૫ વનસ્પતિકાય, ૬ ત્રસકાય. ૬ લેશ્યાઃ—૧ કૃષ્ણ, ૨ નીલ, ૩ કાપોત, ૪ તેજો, ૫ પદ્મ, ૬ શુક્લ.)

(૭) સાત પ્રકારના ભય.

[૧ આલોક ભયઃ મનુષ્યને મનુષ્યથી ભય; ૨ પરલોક ભયઃ દેવ–તીર્યંચથી ભય; ૩ આદાન ભયઃ ધનથી ભય; ૪ અકસ્માત્ ભયઃ છાયા વગેરે દેખવાથી થતો ભય; ૫ વેદના ભયઃ દુઃખથી થતો ભયઃ ૬ મરણ ભય; ૭ અપયશ થવાથી થતો ભય.]

(૮) આઠ પ્રકારના મદ.

[૧ જાતિ મદ, ૨ કુળ મદ, ૩ બળ મદ, ૪ રૂપ મદ, ૫ તપો મદ, ૬ લાભ મદ, ૭ ઐશ્વર્ય મદ.]

(૯) નવ પ્રકારની બ્રહ્મચર્યની ગુપ્તિ.

[૧ સ્ત્રી-પશુ-પંડકથી રહિત સ્થાનમાં રહેવું. ૨ કુવિ કરે તેવી સ્ત્રીની કથા કે સ્ત્રી સાથે કથા ન

અધ્યયન પાંચમું

અપરિગ્રહ

તે પ્રતિમાધારી શ્રાવક કહેવાય. એકથી ૧૧ પ્રતિમામાં પ્રત્યેક પ્રતિમાએ એક-એક માસ ચડતાં એકંદરે સાડા પાંચ વર્ષ થાય.]

(૧૨) બાર પ્રકારની ભિક્ષુની પ્રતિમા.

[૧ પહેલી પ્રતિમા ૧ માસની તેમાં એક દાતિ* આહારની અને એક દાતિ પાણીની લેવી કલ્પે. ૨ બીજી પ્રતિમા એક માસની તેમાં બે દાતિ આહાર અને બે દાતિ પાણીની કલ્પે. ૩ ત્રીજી પ્રતિમા એક માસની તેમાં ત્રણ દાતિ આહાર અને ત્રણ દાતિ પાણીની કલ્પે. ૪ ચોથી પ્રતિમા એક માસની તેમાં ચાર દાતિ આહાર અને ચાર દાતિ પાણીની કલ્પે. ૫ પાંચમી પ્રતિમા એક માસની તેમાં પાંચ દાતિ આહાર અને પાંચ દાતિ પાણીની કલ્પે. ૬ છઠી પ્રતિમા એક માસની તેમાં છ દાતિ આહાર અને છ દાતિ પાણીની કલ્પે ૭ સાતમી પ્રતિમા એક માસની તેમાં સાત દાતિ આહાર અને સાત દાતિ પાણીની કલ્પે. ૮ આઠમી પ્રતિમા સાત રાત્રિ દિવસની તેમા પાણી વિના એકાતર ઉપવાસ કરે અને ગામ બહાર જઇ ત્રણ આસનો કરે: ચત્તા સૂએ, પાસું વાળી સૂએ અને પલાઠી વાળી સૂએ. પરિષહથી ડરે નહિ. ૯ નવમી પ્રતિમા સાત રાત્રિ દિવસની તે ઉપર પ્રમાણે કરે અને દંડ-લગડ-ઉત્કટ એ ત્રણમાથી એક આસન કરે. ૧૦ દસમી પ્રતિમા સાત રાત્રિ દિવસની તે ઉપર પ્રમાણે કરે અને ગોદૂહ, વીર તથા અમ્બખુજ એમાંથી એક આસન કરે. ૧૧ અગીઆરમી પ્રતિમા એક અહોરાત્રિની, તેમાં પાણી વિના છઠ (બે ઉપવાસ) કરે, ગામ બહાર બે પગ સંકોચી હાથ લાંબા કરી કાયોત્સર્ગ કરે. ૧૨ બારમી પ્રતિમા એક

* દાતિ એટલે આહાર લેતી વખતે એક વખતે એટલે વહોરાવે ત્યાં અને પાણીની ધાર તૂટે ત્યાં સુધીની એક દાતિ પાણીની સમજવી. એક-એક દાતિ થઈ

તે પ્રતિમાધારી શ્રાવક કહેવાય. એકથી ૧૧ પ્રતિમામાં પ્રત્યેક પ્રતિમાએ એક-એક માસ ચડતાં એકંદરે સાડા પાંચ વર્ષ થાય.]

(૧૨) બાર પ્રકારની ભિક્ષુની પ્રતિમા.

[૧ પહેલી પ્રતિમા ૧ માસની તેમાં એક દાતિ* આહારની અને એક દાતિ પાણીની સેવી કલ્પે. ૨ બીજી પ્રતિમા એક માસની તેમાં બે દાતિ આહાર અને બે દાતિ પાણીની કલ્પે. ૩ ત્રીજી પ્રતિમા એક માસની તેમાં ત્રણ દાતિ આહાર અને ત્રણ દાતિ પાણીની કલ્પે. ૪ ચોથી પ્રતિમા એક માસની તેમાં ચાર દાતિ આહાર અને ચાર દાતિ પાણીની કલ્પે. ૫ પાંચમી પ્રતિમા એક માસની તેમાં પાંચ દાતિ આહાર અને પાંચ દાતિ પાણીની કલ્પે. ૬ છઠી પ્રતિમા એક માસની તેમાં ૭ દાતિ આહાર અને ૭ દાતિ પાણીની કલ્પે ૭ સાતમી પ્રતિમા એક માસની તેમાં સાત દાતિ આહાર અને સાત દાતિ પાણીની કલ્પે. ૮ આઠમી પ્રતિમા સાત રાત્રિ દિવસની તેમા પાણી વિના એકાંતર ઉપવાસ કરે અને ગામ બહાર જઇ ત્રણ આસનો કરેઃ ચત્તા સૂએ, પાસુ વાળી સૂએ અને પલાંઠી વાળી સૂએ. પરિષહથી ડરે નહિ. ૯ નવમી પ્રતિમા સાત રાત્રિ દિવસની તે ઉપર પ્રમાણે કરે અને દંડ-લગડ-ઉત્કટ એ ત્રણમાંથી એક આસન કરે. ૧૦ દસમી પ્રતિમા સાત રાત્રિ દિવસની તે ઉપર પ્રમાણે કરે અને ગોદુહ, વીર તથા અમ્બુખુજ એમાંથી એક આસન કરે. ૧૧ અગીઆરમી પ્રતિમા એક અહોરાત્રિની, તેમાં પાણી વિના છઠ (બે ઉપવાસ) કરે, ગામ બહાર બે પગ સંકોચી હાથ લાંબા કરી કાયોત્સર્ગ કરે. ૧૨ બારમી પ્રતિમા એક

* દાતિ એટલે આહાર એકીસાથે એક વખતે જેટલો વહોરાવે તે અને પાણીની ધાર તૂટે ત્યાંસુધીની એક દાતિ પાણીની સમજવી એક-એક દાતિ થઈ

[illegible]

(૧૩) તેર પ્રકારનાં હિંસાકારણ.

[illegible]

પૂજે, ૪ વધુ આગનો રાખે, ૫ [illegible]
સ્થવિર-વૃદ્ધનો ઉપઘાત કરે, ૭ એકેન્દ્રિયાદિ [illegible]
ઉપઘાત કરે, ૮ પ્રતિક્ષણ ક્રોધ કરે, ૯ [illegible]
૧૦ [illegible] નિંદા કરે, ૧૧ [illegible]
ક્લેશ ઉત્પન્ન કરે, ૧૩ જૂના ક્લેશને [illegible]
[illegible] કરે, ૧૫ સચિત્ત [illegible]
[illegible]

ઇત્યાદિ પર શય્યાદિ કરે તે. ૧૮ ઇરાદાપૂર્વક મૂળ–કંદ–સ્કંધ–ત્વચા–શાખા–પ્રવાળ–પત્ર–પુષ્પ–ફળ–બીજ એ દસનો સચિત્ત આહાર કરે તે. ૧૯ એક વર્ષમાં દસ ઉદકલેપ કરે તે. ૨૦ એક વર્ષમાં ૧૦ માયાનાં સ્થાનક સેવે તે. ૨૧ જળથી ભીના હાથ. પાત્ર, વગેરે વડે ભોજન આપે તો લઇ ઇરાદાપૂર્વક ભોગવે તે.]

(૨૨) બાવીશ પ્રકારના પરિષહ.

[૧ ભૂખ, ૨ તરસ, ૩ ટાઢ, ૪ તાપ, ૫ ડાંસ મચ્છર, ૬ વસ્ત્રરહિતતા, ૭ અરતિ, ૮ સ્ત્રી, ૯ ચાલવું તે, ૧૦ એક આસને સ્થિર રહેવું તે, ૧૧ પ્રતિકૂળ ઉપાશ્રય, ૧૨ આક્રોશ, ૧૩ વધ, ૧૪ યાચના, ૧૫ અલાભ, ૧૬ રોગ, ૧૭ તૃણસ્પર્શ, ૧૮ મેલ, ૧૯ સત્કાર–પુરસ્કાર, ૨૦ પ્રજ્ઞા, ૨૧ અજ્ઞાન, ૨૨ દર્શન].

(૨૩) સૂત્રકૃતાંગ સૂત્રનાં ૨૩ અધ્યયન.

[સૂત્રકૃતાંગ સૂત્રના પહેલા શ્રુતસ્કંધનાં ૧૬ અધ્યયન ૧૬ મા બોલમાં ઉપર કહ્યા છે. બીજા શ્રુતસ્કંધના ૭ અધ્યયન આ પ્રમાણેઃ– ૧ પુંડરીક કમળનું, ૨ ક્રિયાસ્થાનકનું, ૩ આહાર પ્રતિજ્ઞાનું, ૪ પ્રત્યાખ્યાન ક્રિયાનું, ૫ અણગાર સુતનું, ૬ આર્દ્ર કુમારનું, ૭ ઉદક–પેઢાલ પુત્રનું.]

(૨૪) ચોવીસ પ્રકારના દેવ.

[દસ ભવનપતિ, આઠ વાણવ્યંતર, પંચ જ્યોતિષી, એક વૈમાનિક, કુલ ૨૪]

(૨૫) પચીસ પ્રકારની પાંચ મહાવ્રતની ભાવના.*

(૨૬) છવ્વીસ પ્રકારે દશાશ્રુતસ્કંધ, બૃહત્ કલ્પ અને વ્યવહાર સૂત્રના ઉદ્દેશા.

---

* આ [illegible] પાંચ [illegible] [illegible] [illegible] છે.

પરિણામપૂર્વક ગ્લાન રોગીની સેવા સુશ્રૂષા ન કરે, ૭ તપસ્વીને બલાત્કારે ધર્મભ્રષ્ટ કરે, ૮ સમ્યક્દર્શન પ્રતે બીજાઓના વિપરીત પરિણામ નીપજાવી અપકાર કરે, ૯ જિનનિંદા કરે, ૧૦ આચાર્ય ઉપાધ્યાયની નિંદા કરે, ૧૧ આચાર્યાદિના જ્ઞાનદાનના કાર્યની નિંદા કરે, ૧૨ રાજા વગેરેને પ્રમાણાદિ વિષે પુનઃ પુનઃ કહે, ૧૩ વશીકરણાદિ કરે, ૧૪ પ્રત્યાખ્યાન કરેલા ભોગની ઇચ્છા કરે, ૧૫ વારંવાર પોતાને બહુશ્રુત તરીકે ઓળખાવે, ૧૬ તપ કર્યા વિના તપસ્વી તરીકે ઓળખાવે, ૧૭ ઘણા મનુષ્યોને અગ્નિ તથા ધુમાડા વગેરેથી હણે, ૧૮ પોતે કરેલા અપકૃત્યનો આરોપ બીજા ઉપર ચડાવે, ૧૯ વિચિત્ર માયા કપટ કરી બીજાને ઠગે, ૨૦ અશુભ પરિણામે કરી સત્યને પણ સભા વચ્ચે અસત્ય તરીકે જણાવે, ૨૧ પુનઃ પુનઃ કલહ કરે, ૨૨ વિશ્વાસ ઉપજાવીને પરધનનું અપહરણ કરે, ૨૩ એજ રીતે પર દારાને લોભાવે, ૨૪ કુંવારો નહિ હોવા છતાં કુંવારા તરીકે પોતાને ઓળખાવે, ૨૫ અબ્રહ્મચારી હોવા છતાં બ્રહ્મચારી તરીકે ઓળખાવે, ૨૬ ઐશ્વર્ય પમાડનારનાજ દ્રવ્યનું હરણ કરવાની ઇચ્છા કરે, ૨૭ જેના પ્રભાવે ખ્યાતિ મળી તેનેજ કોઈ અંતરાય પહોંચાડે, ૨૮ રાજા સેનાપતિ આદિ બહુ જનોના નાયકની હિંસા કરે, ૨૯ દેવતાના અવર્ણવાદ બોલે, ૩૦ દેવતાના દર્શન વિના પોતાની પૂજા વધારવાના નિમિત્તે દેવતા મને દર્શન દેવા આવે છે એમ કહે.]

(૩૧) એકત્રીશ પ્રકારના સિદ્ધના ગુણ.

[પાંચ સંસ્થાન, પાંચ વર્ણ, બે ગંધ, પાંચ રસ, આઠ સ્પર્શ, ત્રણ વેદ, એ ૨૮ થી રહિત; ૨૯ અકાય, ૩૦ અસંગ, ૩૧ અજન્મ રહિત; અથવા જ્ઞાનાવરણીયની પાંચ, દર્શનાવરણીયની નવ, વેદનીયની બે, મોહનીયની બે, આયુષ્યની ચાર, નામ કર્મની બે,

૧૧ વડા સાથે વિહારભૂમિ જઇ આવી ઇર્યાપથિકા પહેલાં પ્રતિક્રમે, ૧૨ કોઈ પુરૂષ આવે તેને વડાની પહેલાં પોતે બોલાવે, ૧૩ રાત્રે વડા બોલાવે કે કોણુ નિદ્રામાં છે ને કોણુ જાગૃત છે, ત્યારે જાગતા છતાં ઉત્તર ન આપે, ૧૪ આહાર વહોરી લાવીને પહેલાં બીજા શિષ્યાદિની આગળ કહે અને પછી વડાને કહે, ૧૫ આહારાદિ પહેલાં બીજા શિષ્યાદિને બતાવે અને પછી વડાને બતાવે, ૧૬ આહાર માટે પહેલાં અન્ય શિષ્યને આમંત્રે અને પછી વડાને આમંત્રે, ૧૭ આહાર વહોરી લાવી વડાને કે વૃદ્ધ સાધુને પૂછ્યા વિના પોતાના પ્રિય બીજા સાધુઓને વહેંચી આપે, ૧૮ વડા સાથે જમતાં સારૂં શાક વગેરે ઉતાવળે જમે, ૧૯ વડાએ બોલાવ્યા છતાં મૌન રહે, ૨૦ વડાએ બોલાવતાં છતાં આસને રહી હા કહે, કામ બતાવશે એવા ભયથી વડા પાસે ન જાય, ૨૧ વડાએ બોલાવતાં મોટા સાદે—અવિનયથી જવાબ આપે, ૨૨ વડા કહે કે આ કાર્ય તમે કરો—તમને લાભ થશે, ત્યારે શિષ્ય વડા પ્રત્યે કહે કે તે તમે જ કરો—તમને લાભ થશે, ૨૩ વડા પ્રત્યે કઠોર-કર્કશ ભાષા વાપરે, ૨૪ વડા જેવા શબ્દો વાપરે તેવા જ શબ્દો શિષ્ય વડા પ્રત્યે વાપરે, ૨૫ વડા વ્યાખ્યાન આપતા હોય, ત્યારે સભામાં જઈ બોલે કે તમે કહો છો તે ક્યાં છે? અર્થાત્! ૨૬ વડા વ્યાખ્યાન આપે ત્યારે શિષ્ય વડાને કહે કે તમે ભૂલી ગયા છો, ૨૭ વડા વ્યાખ્યાન આપતા હોય ત્યારે શિષ્ય પોતે સારૂં ન જાણી ખુશ ન રહે, ૨૮ વડાના વ્યાખ્યાન વખતે સભા [illegible] પડે તેમ અવાજ કરે બોલી દે, ૨૯ વડાના વ્યાખ્યાનમાં [illegible] નાબૂદ કરે, ૩૦ વડાનું વ્યાખ્યાન પૂરૂં થયા પહેલાં શિષ્ય વ્યાખ્યાન શરૂ કરે, ૩૧ વડાની શય્યાને પગે અડે, [illegible] ૩૨ વડાની શય્યા ઉપર ઊભો રહે, બેસે, સૂએ, ૩૩ વડાથી ઊંચા આસને કે બરાબર આસને બેસે, [illegible] કે [illegible] ૩૩ [illegible] [illegible] એમ [illegible]]

[illegible]

સાધુને શું ન કલ્પે ?

છેલ્લા સંવરદ્વારમાં જે ન કલ્પે તે હવે કહે છે. ગામ–આગર–નગર–ગામડું–કબ્બડ–મંડપ–દ્રોણમુખ–પટ્ટણ વગેરેમાં જે કાંઈ થોડું કે ઘણું, નાનું કે મોટું (પદાર્થ) પડયું હોય તે, ત્રસ કાયરૂપ પદાર્થ (સચેત કે અચેત કોડા વગેરે), સ્થાવર કાયરૂપ પદાર્થ (રત્નાદિ), સામાન્ય વસ્તુ, મન વડે કરીને પણ પરિગ્રહવાં કલ્પે નહિ; હિરણ્ય–સુવર્ણ–ક્ષેત્ર–ગૃહ પણ પરિગ્રહવાં કલ્પે નહિ; દાસી–દાસ–ભૃત્ય–પ્રેષક (સંદેશવાહક)–ઘોડા–હાથી–ગાય–બકરાં પરિગ્રહવાં ન કલ્પે; યાન–વાહન–શયન–આસન–છત્રાદિ પરિગ્રહવાં ન કલ્પે; કમંડલ–જોડા–મોરપીંછના પંખા–વીંજણા–સાગપત્રના વીંજણા પરિગ્રહવા ન કલ્પે; લોહ–કથીર–તામ્ર–સીસું–કાંસુ–રૂપુ–સોનું–મણી–મોતી–સીપના પડા–શંખ–હાથીદાંતના મણી–શૃંગ–શિલા–પરવાળા–કાચ–વસ્ત્ર–ચર્મ–પાત્ર અને બીજા મૂલ્યવાન પદાર્થો વગેરે જે લોભને ઉપજાવનારા છે તે ગુણવંતે એકાગ્ર ચિત્તે પરિગ્રહવાં કલ્પે નહિ. વળી પુષ્પ–ફળ–કંદ–મૂલાદિ, ચોખા વગેરે સત્તર પ્રકારનાં બીજ, સર્વ પ્રકારનાં ધાન્ય ત્રણે યોગે કરીને ઔષધ–ભેષજ–ભોજનાદિને અર્થે સંજતિએ પરિગ્રહવાં કલ્પે નહિ. શા કારણે ? અપરિમિત જ્ઞાન–દર્શન ધરનારા, શીલ–ગુણ–વિનય–તપ–સંયમના નાયક એવા તીર્થંકરોએ તથા આખા જગતના જીવોના હિતકારી અને ત્રણે લોકમાં પૂજ્ય એવા જિનવરોએ (કેવળજ્ઞાને કરીને) તેમાં (પુષ્પ–ફળ–ધાદિમાં) જીવજગતનું ઉત્પત્તિસ્થાન દીઠું છે તેથી ?

આનીને દાન તરીકે આપેલું, દાન-પુણ્યને અર્થે આપેલું, શાકયાદિ તાપસ-રંક યાચકને અર્થે તૈયાર કરેલું, પશ્ચાત-કર્મી (સાધુને આપીને પછી હાથ ધુએ તે), પુરાકર્મી (પહેલાં હાથ ધોઇને પછી વહોરાવે તે), સદા એક ઘરનો આહાર, પાણી આદિથી ખરડેલો આહાર, અતિરિક્ત (૩૨ કોળીયાથી વધુ) આહાર, મુખરીપણાથી (વાચાળપણે બોલીને-સ્તુતિ-ખુશામત કરીને) મેળવેલો આહાર, સાધુને અર્થે સામો આણેલો આહાર, માટી-છાણાદિથી લીપેલું ઉઘાડીને આપેલો આહાર, બાળકાદિની પાસેથી છીનવી લઇને આપેલો આહાર, બે જણાની વસ્તુ એક જણ (બીજાના ભાવવિના) આપે તે, તિથિમાં (મદનતેરશાદિ)-યજ્ઞ-પૂજાદિને વિષે-ઉત્સવ (ઇંદ્રમહોત્સવાદિને) વિષે-ઉપાશ્રયની અંદર કે બહાર સાધુને અર્થે રાખેલું : તે બધું (આહાર-પદાર્થો-વસ્ત્રો ઇત્યાદિ) હિંસાવાદથી યુક્ત હોઇને સાધુએ પરિગ્રહવાં કલ્પે નહિ.

સાધુને શું કલ્પે ?

હવે શું શું સાધુએ લેવું કલ્પે તે કહે છે. (આચારાંગ સૂત્રના) 'પિંડૈષણા' અધ્યયનમાં ૧૧ મા ઉદ્દેશામાં કહ્યા મુજબ શુદ્ધ, વેચાતો લીધેલો-વિનાશ કરી નીપજાવેલો-અગ્નિથી રાંધેલો એ ત્રણ કાર્યનું કરણ-કરાવણ અને અનુમોદન-એ પ્રકારે નવ કોટિએ કરીને વિશુદ્ધ (અર્થાત્ એમાંનો કોઇ પણ દોષ ન લાગે તે પ્રકારનો), એષણાના દસ દોષથી મુક્ત, ઉદ્‌ગમ દોષ તથા ઉત્પાદન દોષથી એષણાશુદ્ધ, ચેતનારહિત-અચેતન થએલું-જીવસંસર્ગથી . એલું એવું પ્રાશુક સંયોજના દોષથી રહિત, અંગ

રાત્રિ-દિવસ અપ્રમત્ત થઇને નિરંતર મૂકવાં તથા લેવાં.

મોક્ષના સાધકનાં લક્ષણો.

એ રીતે જે સંયમવંત છે, વિમુક્ત છે, નિઃસંગ છે, પરિગ્રહરહિત રૂચિવાળા છે, મમતારહિત છે, સ્નેહબંધનરહિત છે, સર્વ પાપથી વિરત છે, વાંસલે કરી છેદે તેને અને ચંદનનો લેપ કરે તેને (અપકારીને તેમજ ઉપકારીને) સમાન ગણનારા છે, તૃણ-મણિ-મુક્તા-પાષાણ-કંચનને એકસરખાં માનનારા છે, માન તથા અપમાનને સરખાં માનનારા છે, (પાપ રૂપી) રજને ઉપશમાવનારા છે, રાગદ્વેષને શમાવનારા છે, (પાંચ) સમિતિએ સમિત છે, સમ્યક્ દષ્ટિવંત છે, સર્વ પ્રાણભૂતને સમાન માનનારા છે, તે નિશ્ચયે સાધુઓ છે, શ્રુતને ધારણ કરનારા છે, ક્રિયાને વિષે ઉદ્યમવંત-આળસરહિત છે, સંયતિ છે. વળી એવા મોક્ષના સાધક (સુસાધુ) છે; તેઓ સર્વ ભૂતો (પૃથ્વી આદિ) ના શરણ રૂપ, સર્વ જગતના વાત્સલ્યકારી, સત્યશાપક, સંસારમાં સ્થિત હોવા છતાં સંસારનો સમુચ્છેદ કરનારા, સદા મરણના પારગામી, સર્વના સંશયને ટાળનારા, આઠ પ્રવચનમાતા (પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિ)એ કરી આઠ કર્મની ગ્રંથીના વિમોચક (છોડનારા-મૂકનારા), આઠ મદનું મર્દન કરનારા, સ્વસમયકુશળ (સ્વસિદ્ધાન્તનિપુણ), સુખદુઃખને વિષે હર્ષ-વિષાદથી રહિત, બાહ્ય તથા અભ્યંતર તપ રૂપી ઉપધાનને વિષે સુષ્ઠુપણે ઉદ્યુક્ત (પ્રધાન), ક્ષમાવંત, ઇંદ્રિયોને દમનારા, (સર્વ જીવોના) વિષે તત્પર, ઇર્યા સમિતિ-ભાષા સમિતિ-એષ

[illegible]

ભાવયુક્ત, શૌંડીર (શૂરવીર)ના જેવા (પરિષહ રૂપી સૈન્યની સામે લડનારા), (યુદ્ધભૂમિમાં) હાથીના જેવા, (સંયમભાર વહવામાં) વૃષભ જેવા સમર્થ, સિંહ જેમ મૃગોનો અધિપતિ હોય છે તેના જેવા અજિત, શરત્ કાળના પાણી જેવા શુદ્ધ હૃદયના, ભારંડ પક્ષીના જેવા અપ્રમત્ત, ખડ્ગ વિષાણ (ગેંડા જેવો એક શીંગડાવાળો પશુ) ના જેવા એકીભૂત (રાગદ્વેષથી રહિત), સ્થંભની પેઠે ઉર્ધ્વકાય-કાયોત્સર્ગ કરનારા, સૂના ઘરના જેવા અપ્રતિકર્મા (સુશ્રૂષા નહિ કરનારા), શૂન્ય અને વાયુવર્જિત ગૃહમાંના દીવાની પેઠે કંપરહિત ધ્યાનવાળા, અસ્તરાની પેઠે એક ધારે વહેનારા (સાધુ ઉત્સર્ગ લક્ષણે કરી એક ધારે વહેનારા), સર્પની પેઠે એક દૃષ્ટિવાળા (વાંકું નહિ જોનારા), આકાશના જેવા નિરાલંબન, પક્ષીના જેવા સર્વથા વિમુક્ત-અપરિગ્રહી, જેમ સર્પ બીજાના કરેલા દરમાં વસે છે તેમ બીજાએ બનાવેલા સ્થાનમાં રહેનારા, વાયુની પેઠે અથવા જીવની ગતિની પેઠે અપ્રતિહત (વિહાર કરનારા), ગામે-ગામે એક રાત્રિ અને નગરે-નગરે પાંચ રાત્રિ વિચરનારા, જિતેંદ્રિય, પરિષહને જીતનારા, નિર્ભય, વિદ્વાન્ (ગીતાર્થ), સચિત્ત-અચિત્ત-મિશ્ર દ્રવ્યને વિષે વિરાગ ધારણ કરનારા, સર્વથા વિરતિયુક્ત-પરિગ્રહથી નિવૃત્ત, મુક્ત-લોભરહિત, ગર્વરહિત, આકાંક્ષારહિત, જીવન-મરણની આકાંક્ષાથી રહિત, સ્નેહરહિત, અતિચારરહિત ચારિત્રવાળા, કાયરતા રહિત, અને નિરંતર અધ્યાત્મ ધ્યાનને કાયાએ કરી પાળનારા છેઃ એ પ્રકારે (સાધુ) એકાગ્રચિત્ત થઇને ઉપશાંત વિરતિને આચરે.

[illegible] આત્મજ્ઞાની.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

શપ-તૈલ-શીશું-દાણું સોપારી ઈત્યાદિનું મસળવું [illegible],
[illegible], [illegible] [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible]
[illegible] (કુંડીઓમાં નાખીને [illegible], [illegible] [illegible],
[illegible] (પુષ્પાદિ [illegible]) [illegible], [illegible], [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible],
[illegible]

[illegible]

અગાઉથી થએલાં ગ્રાહકોનાં નામ

અમદાવાદ.

નકલ નામ

૫૧ પોચાલાલ પીતાંબરદાસ શાહ

૧૧ લક્ષ્મીચંદ ઝવેરચંદ સંઘવી
લીંબડીવાળા

૧૧ ઉમેદચંદ લલ્લુભાઇ શાહ
ઠા. પોપટલાલભાઈ

૫ પ્રેમચંદ માણેકચંદ

૫ શાન્તિલાલ મગનલાલ મહેતા

૨ દુર્લભજી માધવજી શાહ

૨ લાલચંદ મલુકચંદ શાહ

૨ જમજીવનદાસ નાગજી શાહ

૨ ડૅા.માણેકલાલ કાળાભાઈ શાહ

૨ ગાંધી મનસુખલાલ ત્રિભુવનદાસ

૨ છગનલાલ વનમાળીદાસ શાહ

૨ દુર્લભજી નાગરદાસ ભાવસાર

૧ જીવરાજ લાલચંદ ગોસળીયા

૧ સુખલાલ મગનલાલ શાહ

૧ જીવણલાલ કાળીદાસ શાહ

૧ હરખચંદ દેવશીભાઇ સંઘવી

૧ લક્ષ્મીચંદ કપુરચંદ શાહ

૧ નાગરદાસ ઠાકરશી શાહ

૧ મલુકચંદ ગોકળદાસ શાહ

૧ હીરાચંદ જીવણભાઇ શાહ

૧ વાડીલાલ મોતીલાલ શાહ

૧ છગનલાલ પાનાચંદ સંઘવી

૧ શાન્તિલાલ નાગરદાસ શાહ

૧ પોપટલાલ જગજીવનદાસ શાહ

૧ મણીલાલ સાંકળચંદ ભાવસાર

૧ મણીલાલ બેચરદાસ શાહ

૧ ગીરધરલાલ મજલાલ શાહ

૧ મોરારજી ધનજી પગી

૧ ગુલાબચંદ દી

૧ માણેકલાલ સુ.

૧ ખીમચંદ બેચરદાસ

૧ રતિલાલ સુખલાલ.

૧ અંબાલાલ મણીલાલ

તલસાણીયા

૧ જગજીવન હીરાચંદ શાહ

૧ શીવલાલ રતનશી શાહ

૧ ડૅા. બાલચંદ્ર ડુંગરશી

૧ ખુશાલચંદ હીરાચંદ સંઘાણી

૧ મલુકચંદ હીરાચંદ સંઘાણી

૧ સુખલાલ દલીચંદ ખંધાર

૧ ધનજી જેચંદ શાહ

૧ ખીમચંદ વખતચંદ શાહ

૧ તલકચંદ ખીમચંદ શાહ

૧ ગાંધી હરખચંદ ત્રિભુવનદાસ
વકીલ

૧ લલ્લુભાઇ મગનલાલ ગાંધી.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

૧ [illegible]

૧ [illegible]

૧ [illegible]

૧ [illegible]

૧ [illegible]

[illegible]

૧ [illegible]

૧ જગજીવન [illegible]

૧ હીરાલાલ [illegible]

૧ [illegible]

[illegible]

૧ મોતીલાલ [illegible]

૧ શાન્તિલાલ [illegible]

૧ હીરચંદ [illegible]

૧ [illegible]

૧ ગીરધરલાલ [illegible]

૧ વીરચંદભાઈ [illegible]

૧ [illegible]

૧ શેઠ નાનચંદભાઈ [illegible]

૧ શેઠ [illegible]

૧ રૂપચંદ ફુલચંદ મહેતા
હા. વસંતબેન
૧ ઉમેદચંદ નારણજી મહેતા
હા. બેન દુધી
૧ કાનજીભાઈ નરસી શાહ
હા. બેન ઝણુ
૧ શેઠ વીરપાલ ડાહ્યાભાઈ
૧ દોશી માનસીંગ કશળચંદ
હા. બાઈ દીવાળી
૧ જીવરાજ કાળીદાસ દોશી
૧ મૂળજી ભીમજી દોશી
હા. બાઈ હેમકુંવરબાઈ
૧ પરેલ ડુંગરશી દેવચંદ
હા. બાઈ ધોળીબાઈ
૧ છગનલાલ ગોબરદાસ સંઘવી
હા. બાઈ જડાવબાઈ
૧ શેઠ મોતીચંદ વીરપાળ
હા. બાઈ જડાવબાઈ
૧ દોશી રવજી સુંદરજી
હા. બાઈ સંતોકબાઈ
૧ મહેતા લાલચંદ નારણજી
હા. બાઈ અંબાબાઈ

વઢવાણ શહેર.

૨ અમૃતલાલ ઓધડભાઈ કામદાર
૨ તેજપાળ તળશી ગાંધી
હા. છબીબેન
૨ ઉજમશી ફુલચંદ શાહ

વઢવાણ કેમ્પ.

૨૫ સેરાભાઈ ઉકાભાઈ દોશી

વસ્તડી.

૫ મોહનલાલ ટોકરશી ગ્રોની

વીસનગર.

૧૦ કેશવલાલ પાનાચંદ શાહ
૧ રતીલાલ નરશીદાસ
૧ વકીલ વિનયચંદ સુખલાલ શાહ
૧ ડૉ. શીવલાલ ધનજીભાઈ

શેરડી (કચ્છ)

૮ શ્રી શેરડી દેરાસર પુસ્તકાલય

૨ સુન

૧ જીવરાજ
૧ પરી ચંદુલાલ મગનલ..
૧ શેઠ સુખલાલ ડાહ્યાભાઈ
૧ શેઠ ન્યાલચંદ શીવલાલ

સાયલા.

૨ છોટાલાલ મગનલાલ દેસાઈ
૧ ધનજીભાઈ માવજી શાહ
૧ જગજીવન મોતીજી મેસરીયા
૧ ભીખાલાલ પ્રેમજી શાહ
હા. ચંપાબેન

સતીસણા.

૧ છગનલાલ મોતીચંદ મે.સરીયા

[illegible]

[illegible]

[illegible]